

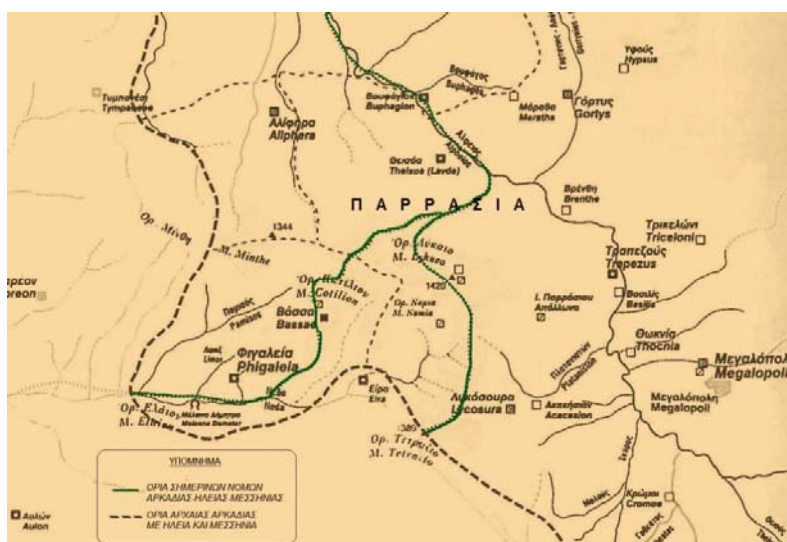
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΓΩΓΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

**Η ΠΑΡΡΑΣΙΑ ΑΛΛΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ: ΜΙΑ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ
ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΚΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ**

Διπλωματική Εργασία

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ

Αθήνα, 2017

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΩΓΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Παπαδάκης Ιωάννης

**Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο**

Γεωργιτσογιάννη Ευαγγελία

**Καθηγήτρια, Τμήμα Οικιακής Οικονομίας & Οικολογίας, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

Κρητικός Γεώργιος

Αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η Δημητρακοπούλου Δήμητρα

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2)** Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Στο γιο μου, Ανδρέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντά μου κύριο Γιάννη Παπαδάκη για την αποδοχή της επίβλεψης της εργασίας σε μεταγενέστερο στάδιο αλλά και για τη συνεργασία καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησής της, καθώς και τους καθηγητές μου κυρία Ευαγγελία Γεωργιτσογιάννη και κύριο Γεώργιο Κρητικό για την πάντα έγκαιρη επικοινωνία.

Επίσης, την κα Μάρα Νικολαΐδου, ως αρχική επιβλέπουσα, για τη συνεργασία κατά τον ορισμό του θέματος και την επίσης πάντα έγκαιρη επικοινωνία, αλλά και τον κο Γιώργο Δερμιτζόγλου για την όλη υποστήριξη και τις συμβουλές του, πρακτικά και ηθικά, κατά τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας.

Σημαντικές υπήρξαν οι συμβουλές και γενικότερα η βοήθεια της Αγγελικής Μαυρογιάννη σε τεχνικά θέματα.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό για μένα ήταν η στήριξη του συζύγου μου, Κώστα και του γιού μου, Ανδρέα, κατά την περιήγησή μου στην περιοχή της αρχαίας Παρρασίας, αλλά και η συμπαράστασή τους από τη συλλογή του υλικού μέχρι και την τελική παρουσίαση της εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ABSTRACT.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
ΜΕΡΟΣ Α'.....	15
1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	16
2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ - ΑΞΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ	
ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ.....	34
2.1. Ιστορία και ιστορικές πηγές.....	34
2.2. Η αξία γνώσης της τοπικής ιστορίας.....	34
2.3 Η ιστορική αφήγηση.....	35
3. ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΈΝΝΟΙΕΣ -	
ΜΟΡΦΕΣ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ -	
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ - ΣΟΒΑΡΗ ΑΦΗΓΗΣΗ -	
ΧΡΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ - Η ΙΣΤΟΡΙΑ.....	37
3.1 Εισαγωγή.....	37
3.2 Ιστορικά στοιχεία - βασικές έννοιες - χαρακτηριστικές μορφές και στοιχεία	
που συναντώνται στους μύθους και στα ελληνικά παραμύθια.....	37
3.3 Ο παιδαγωγικός ρόλος και η αξία του μύθου και του παραμυθιού.....	39
3.4 Ιστορία και αφήγηση - Σοβαρή αφήγηση.....	42
3.5 Η χρήση του παραμυθιού σε εκπαιδευτικές εφαρμογές στο διαδίκτυο -	
Παραδείγματα.....	44
4. ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ - ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ - ΑΞΙΑ	
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΚΑΛΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ - DSPACE -	
ΑΦΗΓΗΣΗ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ - ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ.....	46
4.1 Ψηφιακές τεχνολογίες και παιδική ηλικία.....	46
4.2 Ψηφιακές συλλογές και η αξία τους.....	47
4.3 Στοιχεία καλής ψηφιακής συλλογής.....	49
4.4 DSpace: Ένα αποθετήριο ψηφιακών συλλογών.....	52

4.5 Αφήγηση σε ψηφιακές συλλογές	54
4.6 Σχετικά παραδείγματα	55
ΜΕΡΟΣ Β'	59
1. ΜΕΘΟΔΟΣ	60
1.1 Λίγα λόγια για την ιστορία.....	60
1.2 Η ψηφιακή συλλογή	61
2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	66
2.1 Η ιστορία «Οι αετοί του Λύκαιου: σαν παραμύθι».....	66
2.2 Η ψηφιακή συλλογή	76
3. ΣΥΖΥΤΗΣΗ - ΣΥΜΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	79
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82
Διαδικτυογραφία.....	86
Πηγές εικόνων	88
Γλωσσάριο	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	92
Α' Εικόνες.....	93
Β' Στιγμιότυπα συλλογής	114

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη αυτή εξετάζει τη βιβλιογραφία, τη διαδικτυογραφία και παραθέτει πρωτογενές ψηφιακό φωτογραφικό υλικό για τη δημιουργία μία ψηφιακής συλλογής, η οποία απευθύνεται σε ενήλικο και παιδικό κοινό, με ανάλογα εργαλεία για την κάθε ηλικιακή ομάδα. Έχει ως σκοπό την παράλληλη παρουσίαση του ίδιου θέματος με διαφορετικό τρόπο στην εκάστοτε ομάδα, ώστε η ψηφιακή επίσκεψη να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα της. Παρουσιάζει γενικές ιστορικές πληροφορίες για την περιοχή της Παρρασίας και τα κυριότερα κέντρα της από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, ενώ για το παιδικό κοινό προτείνει μία ιστορία με τις ίδιες τεκμηριωμένες πληροφορίες για την εν λόγω περιοχή, δοσμένες ωστόσο με παραμυθιακά στοιχεία και απλό λόγο. Η συγκεκριμένη μελέτη επισημαίνει την αξία γνώσης της τοπικής ιστορίας, καθώς και την ιδιαιτερότητα της περιοχής από αμιγώς αρκαδική στην αρχαιότητα να μοιράζεται σήμερα στους νομούς Αρκαδίας, Ηλείας και Μεσσηνίας. Η ψηφιακή συλλογή υλοποιήθηκε στο Αποθετήριο του μαθήματος «Πολιτισμική Τεχνολογία» του ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, βάσει της πλατφόρμας των ψηφιακών αποθετηρίων DSpace. Η λήψη των πρωτογενών ψηφιακών φωτογραφιών έγινε κατά τη διάρκεια περιήγησης στην εν λόγω περιοχή από τη συγγραφέα. Δε χρειάστηκε οποιαδήποτε άδεια για χρήση υλικού για την τεκμηρίωση του θέματος ή την ίδια τη συλλογή, καθώς όλο το υλικό προέρχεται από βιβλιογραφία και διαδικτυογραφία ανοιχτής πρόσβασης, ενώ οι πηγές παρουσιάζονται αναλυτικά. Η συλλογή αυτή προτείνεται ως ένα εκπαιδευτικό εργαλείο με ψυχαγωγική διάσταση για το ευρύ κοινό, με δυνατότητα μάλιστα εμπλουτισμού της στην πορεία, μέσα από περαιτέρω έρευνα κοινού, καθώς και με την εισαγωγή ψηφιακών εργαλείων από μία ομάδα με την κατάλληλη τεχνογνωσία.

Λέξεις-κλειδιά: ψηφιακή συλλογή, ψηφιακό αποθετήριο, DSpace, Παρρασία, παραμύθι

ABSTRACT

This study examines the various sources and presents primary digital photographs for the creation of a digital collection, which addresses to both adults and children, with tools depending on the age group. Its purpose is the parallel presentation of the same subject in a different way to each group, so that the digital visit responds to its interests. It presents general information on Parrasia and its major cities from antiquity to the present day, while for children suggests a story with the same documented information on the area of interest, given with fairytale features and simple language. The study points out the value of local history knowledge, as well as the particular feature of the area to be shared by three prefectures today - Arkadia, Ilia and Messinia, while in antiquity it belonged to Arkadia alone. The digital collection was implemented in the Repository of the lesson "Cultural Technology" of the Postgraduate Programme "Education and Culture" of the Home Economics και Ecology Department of Harokopio University, based on the DSpace digital repository platform. The primary digital photographs were taken during a tour around the area of interest by the author of this paper. No permission for material use was needed for documentation nor for the collection itself, since the material comes from open access bibliography and websites and all sources are analytically presented. This collection is proposed as an educational tool with entertainment character for the wider audience, with enrichment ability along the way, through audience survey, as well as with digital tools created by a team with the appropriate technical knowledge.

Keywords: digital collection, digital repository, DSpace, Parrasia, fairytale

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.1. Χάρτης Παρρασίας.....	σ.94
Εικ.2. Αργυρός οβολός Παρρασίων, όψεις 1 και 2.....	σ.94
Εικ.3. Χώρος Λύκaiων αγώνων.....	σ.94
Εικ.4. Χώρος Λύκaiων αγώνων.....	σ.95
Εικ.5. Ξενώνας Λύκaiου.....	σ.95
Εικ.6. Σύνολο κτηρίων Λύκaiου με βαθμιδωτή κατασκευή.....	σ.95
Εικ.7. Πηγή Αγνούς Λύκaiου.....	σ.96
Εικ.8. Λουτρά Λύκaiου.....	σ.96
Εικ.9. Βωμός και βάσεις κίωνων Λύκaiου.....	σ.96
Εικ.10. Περίβολος Λυκόσουρας.....	σ.97
Εικ.11. Κρήνη Λυκόσουρας.....	σ.97
Εικ.12. Λουτρά Λυκόσουρας.....	σ.97
Εικ.13. Ιερό Δέσποινας Λυκόσουρας.....	σ.97
Εικ.14. Μέγαρο Δέσποινας Λυκόσουρας.....	σ.97
Εικ.15. Τραπεζούντα.....	σ.98
Εικ.16. Περιοχή Τραπεζούντας.....	σ.98
Εικ.17. Παρράσιος Απόλλωνας - Άγιος Ιωάννης.....	σ.98
Εικ.18. Αρχαία Λυκόσουρα 1834.....	σ.99
Εικ.19. Καρύταινα 1829.....	σ.99
Εικ.20. Καρύταινα 1834.....	σ.99
Εικ.21. Κάστρο Θεισός.....	σ.100
Εικ.22. Κάστρο Θεισός.....	σ.100
Εικ.23. Χάρτης Φιγάλειας 1841.....	σ.100
Εικ.24. Επικούριος Απόλλωνας άλλοτε.....	σ.101
Εικ.25. Επικούριος Απόλλωνας 1834.....	σ.101
Εικ.26. Ιέρειες σύγχρονων Λύκaiων.....	σ.101
Εικ.27. Σύγχρονα Λύκaiα.....	σ.101
Εικ.28. Στεφάνωμα νικητών σύγχρονων Λύκaiων.....	σ.102
Εικ.29. Σύγχρονη Λυκόσουρα.....	σ.102
Εικ.30. Περιοχή Κυπαρισσίων - αεροφωτογραφία.....	σ.102
Εικ.31. Κυπαρίσσια.....	σ.103
Εικ.32. Λίμνη Τραπεζούντα.....	σ.103
Εικ.33. Μαυριά.....	σ.103
Εικ.34. Καρύταινα.....	σ.104
Εικ.35. Καρύταινα - πανόραμα.....	σ.104
Εικ.36. Κάστρο Καρύταινας.....	σ.104
Εικ.37. Σύγχρονη Θεισά - αεροφωτογραφία.....	σ.105
Εικ.38. Σύγχρονη Θεισά.....	σ.105
Εικ.39. Περιοχή σύγχρονης Θωκνίας.....	σ.105
Εικ.40. Άποψη σύγχρονης Θωκνίας.....	σ.106
Εικ.41. Απιδίτσα.....	σ.106
Εικ.42. Άρις.....	σ.106

Εικ.43. Σύγχρονη Αλίφειρα.....	σ.106
Εικ.44. Ιερό Αθηνάς Αλίφειρας άλλοτε.....	σ.107
Εικ.45. Ιερό Ασκληπιού Αλίφειρας άλλοτε.....	σ.107
Εικ.46. Κατοικία ιερέων Αλίφειρας άλλοτε.....	σ.107
Εικ.47. Ταφικό μνημείο Αλίφειρας άλλοτε.....	σ.107
Εικ.48. Ιερό Αθηνάς Αλίφειρας σήμερα.....	σ.108
Εικ.49. Ιερό Ασκληπιού Αλίφειρας σήμερα.....	σ.108
Εικ.50. Κατοικία ιερέων Αλίφειρας σήμερα.....	σ.108
Εικ.51. Ταφικό μνημείο Αλίφειρας σήμερα.....	σ.108
Εικ.52. Ταφικό μνημείο Αλίφειρας σήμερα.....	σ.108
Εικ.53. Σύγχρονη Φιγάλεια.....	σ.108
Εικ.54. Ναός Αθηνάς Φιγάλειας.....	σ.109
Εικ.55. Κρήνη Φιγάλειας.....	σ.109
Εικ.56. Προς νεκρόπολη Φιγάλειας.....	σ.109
Εικ.57. Ταφικά μνημεία Φιγάλειας.....	σ.110
Εικ.58. Τείχος Φιγάλειας.....	σ.110
Εικ.59. Βουκολική σκηνή στις Βάσσες.....	σ.110
Εικ.60. Επικούριος Απόλλωνας μετά την αναστήλωση.....	σ.111
Εικ.61. Επικούριος Απόλλωνας - κίονες.....	σ.111
Εικ.62. Επικούριος Απόλλωνας - κίονες.....	σ.111
Εικ.63. Επικούριος Απόλλωνας - εσωτερικό.....	σ.112
Εικ.64. Επικούριος Απόλλωνας σήμερα.....	σ.112
Εικ.65. Προσπάθεια ταύτισης και ανάταξης διάσπαρτων μελών.....	σ.112
Εικ.66. Επικούριος Απόλλωνας από μακριά.....	σ.113
Εικ.67. Επικούριος Απόλλωνας - διαδρομές.....	σ.113

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη δυνατότητα που παρέχει μία ιστορία σε μικρά παιδιά να επισκεφθούν μόνα ή μαζί με τους γονείς τους μία κλασική ψηφιακή συλλογή και να γνωρίσουν μία περιοχή μέσα από ένα ενσωματωμένο στη συλλογή διαφορετικό εργαλείο. Η ιστορία αυτή ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους σύμφωνα με την ηλικία τους, παρουσιάζοντας ιστορικά στοιχεία με παραμυθιακό ύφος. Δεν επιχειρείται να γίνει πλήρης τεκμηρίωση του εξεταζόμενου υλικού για την περιοχή, αφενός γιατί κάτι τέτοιο απαιτεί διεπιστημονική έρευνα, αφετέρου αποτελεί ήδη ένα έργο σε εξέλιξη με διαφορετικούς στόχους (βλ. σχετική βιβλιογραφία κ ηλεκτρονικές πηγές).

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να προτείνει μία ψηφιακή συλλογή με μελέτη περίπτωσης για την Παρρασία, η οποία εκτός από το ενήλικο κοινό θα απευθύνεται επιπλέον σε παιδιά. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να γνωρίσουν μία περιοχή υπό τη δική τους οπτική και να μάθουν την ιστορία της. Το αποτέλεσμα θα αποτελεί ένα εργαλείο, το οποίο θα αξιοποιεί παραδοσιακά παραμυθιακά στοιχεία με ιστορική ωστόσο εγκυρότητα, συνδυάζοντας εκπαιδευτικό αλλά όχι επιτηδευμένο διδακτικό περιεχόμενο, ενώ παράλληλα θα έχει ψυχαγωγική διάσταση. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην αξία της γνώσης της τοπικής ιστορία από το ενήλικο και ανήλικο κοινό κι επισημαίνεται μία ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει η περιοχή. Στην αρχαιότητα ήταν καθαρά αρκαδική και περιλάμβανε εδάφη και κόμεις, τα οποία στις μέρες μας ανήκουν πλέον σε τρεις διαφορετικούς νομούς, της Αρκαδίας, της Ηλείας και της Μεσσηνίας.

Αυτή η ιδιαιτερότητα της περιοχής, σε συνδυασμό με την καταγωγή και το προσωπικό ενδιαφέρον της γράφουσας, ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή της Παρρασίας ως μελέτη περίπτωσης.

Η ψηφιακή συλλογή υλοποιήθηκε στο Αποθετήριο του μαθήματος «Πολιτισμική Τεχνολογία» του ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, βάσει της πλατφόρμας των ψηφιακών αποθετηρίων DSpace. Η συλλογή του υλικού έγινε βιβλιογραφικά, διαδικτυακά και μέσω περιήγησης και φωτογράφισης στην εν λόγω περιοχή.

Δημιουργήθηκε εν τέλει μία ψηφιακή συλλογή, η οποία δίνει βασικές πληροφορίες για την Παρρασία και τα κυριότερα κέντρα της από την αρχαιότητα μέχρι και στις μέρες μας. Οι πληροφορίες παρουσιάζονται αφενός μέσω κειμένων και εικόνων, αφετέρου μέσω μίας ιστορίας με παραμυθιακό χαρακτήρα και απλό λόγο.

Πιο αναλυτικά, στο πρώτο μέρος της εργασίας αυτής παρουσιάζονται ιστορικά στοιχεία για την περιοχή της Παρρασίας από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας, παρατίθενται έννοιες κι εργαλεία για την τοπική ιστορία και την εκπαιδευτική της λειτουργία, όπως η ιστορική αφήγηση, εξετάζονται στοιχεία για τους μύθους και τα παραμύθια, καθώς και για τον εκπαιδευτικό τους ρόλο. Σε αυτό το σημείο αναπτύσσεται το κείμενο της ιστορίας που δημιουργήθηκε για το παιδικό κοινό. Επίσης, παρουσιάζονται βασικές έννοιες για τα ψηφιακά μέσα και τη χρήση τους από παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, τις ψηφιακές συλλογές και τη συγκεκριμένη πλατφόρμα που χρησιμοποιήθηκε. Τέλος, παρατίθενται παραδείγματα ιστοσελίδων και συλλογών που απευθύνονται σε παιδιά και παρουσιάζουν ποικίλα θέματα με τη βοήθεια διαφορετικών εργαλείων, ώστε να εντοπιστούν ομοιότητες, διαφορές κι εντέλει κενά που επιδιώκει να καλύψει η συγκεκριμένη πρόταση.

Στο δεύτερο μέρος περιγράφεται η διαδικασία δημιουργίας της συλλογής, και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, η ίδια δηλαδή η συλλογή, καθώς και μια πορεία περιήγησης σε αυτή. Εξετάζονται κάποια θέματα που προέκυψαν κατά τη διαδικασία και γίνεται μια προσπάθεια να διεξαχθούν σχετικά συμπεράσματα. Ακολουθούν κάποιες προτάσεις για χρήση μιας ιστορίας όπως η συγκεκριμένη, αλλά και για περαιτέρω έρευνα επί του θέματος κι εξέλιξη της συλλογής και του τρόπου παρουσίασης της ιστορίας. Τέλος, παρουσιάζονται παραρτήματα με τις εικόνες της συλλογής και κάποια στιγμιότυπα για την κατανόηση της περιγραφής της περιήγησης σε αυτήν, καθώς και η βιβλιογραφία, η διαδικτυογραφία και οι πηγές των εικόνων, όπως και ένα γλωσσάριο με αγγλικούς όρους σχετικούς με το θέμα και τη μετάφρασή τους.

Συνειδητά δεν επιλέγονται συγκεκριμένες ηλικίες, καθώς πρόκειται για πιο γενικευμένη εφαρμογή. Στόχος είναι να μπορεί να έχει πρόσβαση ταυτόχρονα μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, χωρίς την καθοδήγηση κάποιου εκπαιδευτικού και χωρίς να απαιτείται προετοιμασία.

Τέλος, να επισημανθεί ότι γίνεται πλήρης αναφορά στους φορείς που έχουν ασχοληθεί και συνεχίζουν να ασχολούνται με την τεκμηρίωση της περιοχής και παρατίθενται οι πηγές που σχετίζονται με αυτούς, ώστε να μη θιγούν τα πνευματικά τους δικαιώματα.

ΜΕΡΟΣ Α'

1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Παρρασία ή Παρρασική αποτελούσε μία από τις αρχαιότερες περιοχές της Αρκαδίας και οι Παρράσιοι ένα από τα παλαιότερα έθνη των Αρκάδων. Μάλιστα, θεωρούνται ως αυτόχθονες κάτοικοι της Πελοποννήσου, όπως όλοι οι Αρκάδες, *πριν ακόμα και από τη δημιουργία της Σελήνης*¹. Η γη τους τοποθετούνταν στη ΝΔ Αρκαδία, στις δυτικές παρυφές της λεκάνης της Μεγαλόπολης και στις ανατολικές κλιτύες του Λυκαίου όρους. (Πίκουλας, 2009, 46) Συνόρευε με την περιοχή των Μαιναλίων, οι οποίοι αποτελούσαν άλλο αρχαίο αρκαδικό φύλο². Στο Στράβωνα αναφέρεται ως αρκαδική γη που συνόρευε με την επίσης αρκαδική περιοχή Αζανία αλλά και με την Ηλεία (Φωτόπουλος, 1984, 414) και, πιο συγκεκριμένα, με την ηλειακή αρχαία Τριφυλία. (Παπανδρέου, 1991, 56) (Εικ. 1) Δεν είχε συνεπώς καμία διέξοδο στη θάλασσα ούτε και στόλο, γι' αυτό και οι Παρράσιοι συμμετείχαν στον πόλεμο της Τροίας με πλοία που τους έδωσε ο Αγαμέμνονας. (Παπαχατζής, 2004, 179-180) Η Παρρασία θεωρούνταν ως η καρδιά της Αρκαδίας και για το λόγο αυτό η ονομασία *Παρράσιοι* χρησιμοποιήθηκε για όλους τους Αρκάδες. (Παπαχατζής, 2004, 292) Ακόμα και στους νεότερους χρόνους αναφέρεται ως *ομφαλός του βασιλείου του Μοριά*. (Γιακωβάκη, 2006, 162)

Πρώτος ηγεμόνας της Αρκαδίας θεωρούνταν ο Πελασγός. Ο γιος του, Λυκάων, ίδρυσε τη Λυκόσουρα στο Λύκαιο όρος, έδωσε στο Δία το προσωνύμιο *Λύκαιος* και καθιέρωσε τους πανάρχαιους αγώνες με την ονομασία *Λύκαια*. Σύμφωνα με το μύθο, ο Λυκάων θυσίασε ανθρώπινο βρέφος στο Λύκαιο Δία και για το λόγο αυτό μεταμορφώθηκε σε λύκο, όπως και όλοι όσοι θυσίαζαν στο Λύκαιο Δία έκτοτε. Αν ωστόσο δε γεύονταν ανθρώπινο κρέας για δέκα χρόνια, ξαναγίνονταν άνθρωποι. Ο Λυκάων είχε πολλούς γιούς. Ο μεγαλύτερος από αυτούς, ο οποίος έγινε και βασιλιάς της Αρκαδίας, ήταν ο Νύκτιμος, ενώ οι υπόλοιποι ίδρυσαν πόλεις σε όλη την αρκαδική γη. Αντίστοιχα ιδρύθηκαν και πήραν τα ονόματά τους και οι περισσότερες πόλεις της Παρρασίας από τους παρακάτω γιούς του Λυκάωνα: το Φίγαλο, τον Τραπεζεύ, τον Δασεάτα, τον Μακαρεύ, τον Άκακο, το Θώκνο, τον Αλίφηρο. Ο Λυκάων είχε όμως και μία κόρη, την Καλλιστώ, η οποία απέκτησε από τον Δία τον Αρκάδα. Όταν ο Αρκάς διαδέχτηκε στη βασιλεία τον Νύκτιμο, εισήγαγε την καλλιέργεια σιταριού και μετέδωσε στους ανθρώπους την

¹ «Δρόμοι του Πausανία. Αρκαδία, μια Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=50> (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).

² «Ελλήνων Δίκτυο, εισήγηση για αρχαιολογικές ανακαλύψεις στη Αρκαδία», διαθέσιμο στο <http://www.hellinon.net/Arkadia.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).

παρασκευή ψωμιού καθώς και την υφαντουργία. Επί των ημερών του Αρκάδα μετονομάστηκε η Πελασγία σε Αρκαδία. (Παπαχατζής, 2004, 180-184)

Οι σημαντικότερες πόλεις της Παρρασίας ήταν η Λυκόσουρα, η Τραπεζούντα, η Βασιλίσ, η Βρένθη, η Θεισόα του Λυκαίου, η Θωκνία, το Ακακήσιον, η Μακαρία, η Δασέα, η Αλίφειρα, η Φυγάλεια, η Προσείς, το Ακόντιον³. (Παπαχατζής, 2004, 291-292) Περιλάμβανε δηλαδή και ένα μικρό μέρος της σημερινής Ηλείας αλλά και της Μεσσηνίας. Λατρευτικό τους κέντρο, όπως προαναφέρθηκε, αποτελούσε το Ιερό του Λύκαιου Δία στην κορυφή του ομώνυμου όρους, όπως βέβαια και για τους υπόλοιπους Αρκάδες.

Οι Παρράσιοι αναφέρονται και ως εποικιστές της Κέας. Ακολούθησαν εκεί τον Αρισταίο, γιο του Απόλλωνα και συμβολική βουκολική μορφή σε όλο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Σύμφωνα με το μύθο, μετά από δεήσεις στο άστρο του Σείριου και στο Δία έφεραν βροχή στο νησί, λυτρώνοντας το από μεγάλη περίοδο ανυδρίας, καθιερώνοντας με τον τρόπο αυτό την τοπική λατρεία του Σείριου. (Ολάγια, 2005, 138, 186) Εκτός όμως από τις παραδόσεις γύρω από το γένος αυτό, υπάρχουν και υλικά τεκμήρια που δίνουν στοιχεία για τη ζωή και τη δραστηριότητά τους. Ένα σημαντικό και πολύ σπάνιο εύρημα αποτελεί ένας αργυρός οβολός του 5ου π.Χ. αιώνα. (Εικ. 2) Πρόκειται για κοπή των Παρρασίων και μοναδικό δείγμα πολιτικής τους συγκρότησης. (Πίκουλας, 2009, 46)

Η πορεία των περισσότερων από τις πόλεις αυτές διακόπηκε με την μετοίκηση του πληθυσμού τους στην Μεγάλη Πόλη το 371 π.Χ. Ως οικιστές τους, δηλαδή εκπρόσωποί τους, εξελέγησαν ο Ποσσικράτης και ο Θεόξενος. (Παπαχατζής, 2004, 291) Ωστόσο, οι κάτοικοι της Τραπεζούντας και της Λυκόσουρας αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τις πόλεις τους και για το λόγο αυτό διώχθηκαν από τους υπόλοιπους Αρκάδες. Ορισμένοι από τους κατοίκους της Λυκόσουρας σώθηκαν, καθώς αναζήτησαν άσυλο στο ιερό του Δία στο Λύκαιο όρος, ενώ, όσοι Τραπεζούντιοι σώθηκαν, κατέφυγαν στην Τραπεζούντα του Πόντου. Ο λόγος που επέλεξαν να κατευθυνθούν εκεί ήταν γιατί η Τραπεζούντα αποτελούσε παλαιότερη αποικία της πόλης τους. (Παπαχατζής, 2004, 292-293)

³ «Ιστορικά θέματα. Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/parasias.html> (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).

Το λατρευτικό κέντρο των Παρράσιων, αλλά και γενικότερα όλων των Αρκάδων, ήταν το Λύκαιο όρος. Ονομαζόταν και *Όλυμπος* ή *Ιερά Κορυφή* εννοώντας την κορυφή στην οποία βρίσκεται το Ιερό του Λύκαιου Δία. Η εν λόγω κορυφή προσφέρει θέα στο μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου, αν και δεν είναι η ψηλότερη του όρους. Στα νεότερα χρόνια ονομάζεται *Προφήτης Ηλίας* ή *Διαφόρτι* από τα συνθετικά *Δία* και *φέρω*^{4,5}. (Leake, 1830β, 314-315· Παπανδρέου, 1991, 56) Επίσης, ο περιηγητής Leake (1830β, 11) την αναφέρει αρχικά λανθασμένα και ως *Καρνάτικο*, σύμφωνα με τους κατοίκους της περιοχής αποκαθιστώντας στη συνέχεια τις πραγματικές ονομασίες των κορυφών του Λύκαιου όρους. Επίσης, μία περιοχή σε αυτό ονομαζόταν Κρητέα, όπου πίστευαν ότι ανατράφηκε ο Δίας, αντί της Κρήτης. Τα ονόματα μάλιστα των νυμφών που τον ανέθρεψαν ήταν Θεισόα, Νέδα και Αγνώ, τα οποία και δόθηκαν αντίστοιχα από τους Αρκάδες σε παρράσια πόλη, σε ποτάμι και σε πηγή.

Στο Λύκαιο όρος υπάρχουν ιερό αφιερωμένο στον Πάνα καθώς και ιππόδρομος και στάδιο (Εικ. 3,4), όπου λάμβαναν χώρα τα αρχαία Λύκαια, τα οποία θεωρούνταν οι αρχαιότεροι και από τους σημαντικότερους αγώνες στον ελληνικό κόσμο. (Παπαχατζής, 2004, 311, 343-346, 348) Οι παλαιότερες και σύγχρονες ανασκαφές αποκάλυψαν ένα κτήριο, το οποίο λειτουργούσε ως κατοικία του ιερέα, ως ξενώνας κι είχε ονομαστεί αντίστοιχα από τον πρώτο ανασκαφέα Κουρουνιώτη, καθώς και ως άσυλο κατά ένα τμήμα του σε όποιον αποζητούσε την προστασία του Δία⁶. (Εικ. 5) Επίσης, εντοπίστηκε κατασκευή που είχε τη μορφή σειρών καθισμάτων ή κλίμακας ή αναβαθμών με αναλημματικό χαρακτήρα. (Romano & Voyatzis, 2010, 15-16) (Εικ. 6) Στον ίδιο χώρο ανάβλυζε η πηγή της Αγνούς (Εικ. 7), η οποία είναι ορατή σήμερα. Πολύ κοντά της έχει εντοπιστεί και χώρος λουτρών. (Εικ. 8) Μέχρι και την εποχή του Πausανία υπήρχαν στο χώρο αυτό και βάθρα ανδριάντων. (Παπαχατζής, 2004, 311, 343-346)

Ψηλότερα, προς την κορυφή του και πριν από το ιερό, βρίσκονται δύο βάσεις κίωνων επάνω στους οποίους υπήρχαν κίονες με επίχρυσους αετούς. (Εικ. 9) Σύμφωνα με τον Pausanία, οι επίχρυσοι αετοί, που αποτελούσαν και σύμβολα του Δία, είχαν πιθανότατα μεταφερθεί στο ιερό της Μεγαλόπολης που ήταν επίσης αφιερωμένο στο Λύκαιο Δία. Τους είχε

⁴ «e-gortynia. Ιστορία-Μυθολογία», διαθέσιμο στο <http://www.e-gortynia.gr/discovering-gortynia/history-and-mythology.html> (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).

⁵ «Δρόμοι του Pausanία. Λύκαιο και Λυκόσουρα - Η Γενέθλιος Κοιτίδα των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=43> (τελευταία πρόσβαση στις 06/05/2017).

⁶ «Ιστορικά θέματα. όρος Λύκαιον, η Ιερή Κορυφή των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/Likaion.html> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

δαι ο ίδιος ο περιηγητής κατά την επίσκεψή του στην πόλη και τα μνημεία της. Σήμερα οι κίονες και τα αγάλματα των αετών δε σώζονται. (Παπαχατζής, 2004, 311, 343-346) Υπήρχε μάλιστα μία δοξασία που ο ίδιος αναφέρει, κατά την οποία το πρώτο φως της ημέρας που έπεφτε στην κορυφή αυτή δημιουργούσε αντανάκλασεις στα φτερά των αγαλμάτων, οι οποίες κατέληγαν να φωτίζουν το κεφάλι του αγάλματος του Επικούριου Απόλλωνα στον ομώνυμο ναό, πριν ακόμα το φως του ήλιου φτάσει απευθείας εκεί. Οι κάτοικοι των Βασσών θεωρούσαν το στοιχείο αυτό ως μήνυμα επικοινωνίας μεταξύ των δύο θεών⁷. Ενδιαφέρον παρουσιάζει μία προφορική παράδοση του 19ου αιώνα από τη Φιγάλεια, σύμφωνα με την οποία οι *μάστορες* που έχτισαν τον *πύργο στα Κόκκαλα*, στο *Διαφόρτι κοντά στον Αη Λια τον Καρυώτη* πετούσαν στον αέρα με τη μεγάλη τους δύναμη στους *μαστόρους*, που την ίδια εποχή έχτιζαν τα *Στύλια*, σύνεργα που τους *φώναζαν* ότι τους έλλειπαν. Τοποθετούσε δηλαδή στην ίδια εποχή, την αρχαιότητα, τη δημιουργία του Ιερού στο Λύκαιο και του ναού του Επικούριου Απόλλωνα από ανθρώπους που τους παρουσίαζε ουσιαστικά ως ημίθεους, ήρωες, βιβλικές μορφές, *σαν τον Ηρακλή και τον Σαμψών*. (Πολίτης, 1998, 53)

Τέλος, στην κορυφή υπάρχει βωμός του Λύκαιου Δία με τη μορφή λόφου (Εικ. 9), καθώς οι επάλληλες καύσεις των θυσιών έχουν δημιουργήσει επίχωση με κατάλοιπα λειψάνων. (Παπαχατζής, 2004, 311, 343-346) Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τον γεωλόγο που συμμετέχει στις εκεί ανασκαφές των τελευταίων χρόνων, στο χώρο του ιερού υπάρχει ρήγμα και για το λόγο αυτό μετακινείται κατά μερικά χιλιοστά το χρόνο εδώ και χιλιάδες χρόνια, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται μία σειρά από σχετικά γεωλογικά φαινόμενα στην κορυφή του βουνού. Μάλιστα σύμφωνα και με παρατηρήσεις σε άλλα ορεινά ιερά, η επιλογή του χώρου για τη δημιουργία ιερού δεν ήταν τυχαία. (Φαρμάκη, 2013, 158-159) Μέχρι τη σύγχρονη εποχή υπήρχε η άποψη ότι στο βωμό, κατά την πρώτη τουλάχιστον αρχαιότητα, τελούνταν και ανθρωποθυσίες. Ακόμα και ο Πausanias απέφυγε να μιλήσει για την πανάρχαια λατρεία και τις απόρρητες, όπως τις ονομάζει, τελετουργίες, θεωρώντας τις ως κάτι σκοτεινό. (Παπαχατζής, 2004, 348) Κάτι τέτοιο όμως δεν τεκμηριώνεται, ύστερα από αναλύσεις στα υλικά της επίχωσης, οι οποίες αποδεικνύουν ότι τα κατάλοιπα είναι ζωικής προέλευσης. (Romano & Voyatzis, 2010, 15-16)

⁷ «Ιστορικά θέματα. όρος Λύκαιον, η Ιερή Κορυφή των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/Likaion.html> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

Η μυθολογία για το Λύκαιο Όρος και το Ιερό του Δία αναφέρει μεταξύ άλλων ότι σε περιόδους έντονης και μακράς ξηρασίας ο ιερέας του Δία κατάφερνε με προσευχή, με θυσία και με τελετή με κλαδί βελανιδιάς στην πηγή Αγνώ να φέρει ξανά βροχή. Μάλιστα θεωρούνταν ότι από την πηγή αυτή ανάβλυζε η ίδια ποσότητα νερού τόσο το χειμώνα όσο και το καλοκαίρι. Επίσης, σύμφωνα με τον Πανσανία, στο ιερό του Δία παρατηρούνταν το φαινόμενο να μην υπάρχει σκιά σε καμία ζωντανή ύπαρξη, είτε άνθρωπο είτε ζώο. Βέβαια απαγορευόταν η είσοδος σε ανθρώπους και όποιος εισερχόταν δε ζούσε περισσότερο από ένα χρόνο. (Παπαχατζής, 2004, 344-348)

Τα αρχαία Λύκαια, που προαναφέρθηκαν, λάμβαναν χώρα κάθε τέσσερα χρόνια. Περιλάμβαναν πανελλήνιους αθλητικούς, μουσικούς και πνευματικούς αγώνες. Οι Αρκάδες συμμετείχαν ως μία ομάδα, ανεξαρτήτως της πόλης καταγωγής του κάθε αθλητή και των κατά καιρούς αντικρουόμενων συμφερόντων μεταξύ των αρκαδικών πόλεων. Η παλαιότητα των αγώνων επιβεβαιώνεται από χρονολογημένη παριανή ενεπίγραφη μαρμάρινη πλάκα, η οποία κατέγραφε τα σημαντικότερα δρώμενα σε όλο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο από το 1582 π. Χ. έως το 263 π. Χ.⁸

Στη συνέχεια ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση των σημαντικότερων κέντρων της Παρρασίας κατά την αρχαιότητα, την προχριστιανική εποχή, τη βυζαντινή περίοδο, την εποχή της Τουρκοκρατίας και της απελευθέρωσης από τους Τούρκους, καθώς και τα νεότερα χρόνια μέχρι και τις μέρες μας. Η περίοδος από την προχριστιανική εποχή μέχρι και την περίοδο της απελευθέρωσης εξετάζεται συνολικά, καθώς οι αντίστοιχες πηγές μας δίνουν λίγες και αποσπασματικές πληροφορίες με ανόμοιο τρόπο και σε ανόμοιο βαθμό για κάθε κέντρο της Παρρασίας.

Η Λυκόσουρα αποτελούσε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της Παρρασίας. Ονομαζόταν αρχικά και Παρρασία ή Παρρασίη και θεωρούνταν η αρχαιότερη πόλη, καθώς και υπόδειγμα για τη δημιουργία άλλων πόλεων. (Παπαχατζής, 2004, 292, 343) Σώζεται ακόμα και σήμερα τμηματικά ο οχυρωματικός περίβολος (Εικ. 10) και μία κρήνη της πόλης (Εικ.11) και λουτρά (Εικ. 12). Λίγο χαμηλότερα από την πόλη υπήρχε το ιερό της Δέσποινας (Εικ. 13), το οποίο περιλάμβανε το ναό της Δέσποινας, ναό της Άρτεμης, μεγάλη στοά, σύνολο βωμών της

⁸ «Ιστορικά θέματα. Αρχαία Λύκαια», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/AncientLykaia.html> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

Δήμητρα, της Δέσποινας και της Μεγάλης Μητέρας, ένα κτήριο-τελεστήριο των μυστηρίων αποκαλούμενο ως *μέγαρο* (Εικ. 14), το άλσος της Δέσποινας που περιβαλλόταν από τοίχο, βωμούς αφιερωμένους σε άλλους θεούς, ιερό του Πάνα με ναό, όπου έκαιγε άσβεστη φωτιά, στοά και βωμούς, καθώς και ιερό της Αθηνάς. Κατά την περιήγησή του ο Πausanías ανέφερε και κάποιες παραδόσεις σχετικές με τη Δέσποινα και τη Δήμητρα. Πιο συγκεκριμένα, επικαλέστηκε φόβο για τους αμύητους και δεν αποκάλυψε το πραγματικό όνομα της Δέσποινας. Δηλώνει πως αυτό είναι τελικά το προσωνύμιό της, όπως το *Κόρη* για την Περσεφόνη, την κόρη της Δήμητρας. Στο άλσος υπήρχε μία ελιά και μία βελανιδιά με κοινή ρίζα χωρίς να είναι αποτέλεσμα ανθρώπινης παρέμβασης. (Παπαχατζής, 2004, 331-342) Το μνημειακό σύνολο παραπέμπει σε λατρεία πρωταρχικού περιεχομένου με αρχέγονα στοιχεία, τα οποία επιβεβαιώνουν την παλαιότητά του, άρα και του όλου οικισμού⁹.

Σημαντικό κέντρο των Παρρασιών ήταν και η Τραπεζούντα. Η κόμη αυτή αποτέλεσε μάλιστα κάποτε και την πρωτεύουσα των αρχαίων Αρκάδων. (Παπαχατζής, 2004, 306) Σύμφωνα με τον Πίκουλα (2009, 46), η εναντίωση των κατοίκων της απέναντι στο Κοινό των Αρκάδων να συμμετάσχουν στον εποικισμό της Μεγάλης Πόλης είναι δείγμα του μεγέθους και της σπουδαιότητάς της. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, είχε στρατηγική σημασία για τους Αρκάδες απέναντι στους Σπαρτιάτες, άρα την προωθεί σε κέντρο της Παρρασίας έναντι της Λυκόσουρας, παρόλη την ιερότητα της τελευταίας, λόγω της θέσης της κοντά στο λατρευτικό κέντρο του Λυκαίου όρους. Μάλιστα προτείνει την Τραπεζούντα και ως κέντρο νομισματοκοπίας των Παρράσιων και των Αρκάδων γενικότερα, αντί της Λυκόσουρας. (2009, 50) Σχετικά με την ονομασία της υπήρχε ένας μύθος, σύμφωνα με τον οποίο ο Δίας αναποδογύρισε από αγανάκτηση στη θέση αυτή ένα τραπέζι¹⁰. (Φαρμάκη, 2013, 145) (Εικ. 15,16)

Αναφέρονται και άλλοι μύθοι για την περιοχή γύρω από την πόλη της Τραπεζούντας. Μεταξύ αυτής και του παρακείμενου ποταμού Αλφειού υπήρχε η θέση *Βάθος*, όπου ανά τρία χρόνια γινόταν τελετή προς τιμήν των Μεγάλων Θεών σε ένα ιερό αφιερωμένο σε αυτές. Επίσης, υπήρχε η Ολυμπιάδα πηγή, η οποία ανάβλυζε νερό ανά δύο χρόνια και κοντά σε αυτή

⁹ «Αρχαία Λυκόσουρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/likos.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

¹⁰ «Δρόμοι του Πausanías. Λύκαιο και Λυκόσουρα - Η Γενέθλιος Κοιτίδα των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=43> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

έβγαινε φωτιά από τη γη, σύμφωνα με τους Αρκάδες. Πίστευαν ότι στη θέση αυτή είχε λάβει χώρα η Τιτανομαχία και για το λόγο αυτό πρόσφεραν θυσίες στις αστραπές, τις θύελλες και τις βροντές. Μετά τη δημιουργία της Μεγαλόπολης και την μετοίκηση του σωζόμενου πληθυσμού της στην Τραπεζούντα του Πόντου, η πόλη ερημώθηκε εντελώς. (Παπαχατζής, 2004, 306)

Πολύ κοντά στην Τραπεζούντα βρισκόταν η Βασιλίσ, της οποίας ιδρυτής ήταν ο Κύψελος. Εκεί υπήρχε ιερό και βωμός αφιερωμένα στην ελευσίνια Δήμητρα με καθιερωμένα γυναικεία καλλιστεία. (Παπαχατζής, 2004, 307)

Κέντρο της Παρρασίας αποτελούσε και η Βρένθη, κοντά στην Τραπεζούντα, με ενδιαμέσο σημείο αναφοράς τον ποταμό Αλφειό. (Παπαχατζής, 2004, 306)

Ένα άλλο κέντρο της Παρρασίας ήταν και η κόμη Θωκνία σε λόφο κοντά στη Μεγαλόπολη και πλάι στον ποταμό Ελισσόνα. Πήρε το όνομά της από τον Θώκνο, γιο του Λυκάονα. (Παπαχατζής, 2004, 307)

Κοντά στη Μεγαλόπολη και τον Αλφειό και σε σχετικά μικρή απόσταση μεταξύ τους τοποθετούνταν οι πόλεις Μακαρία, Δασέα και Ακακήσιο. Σύμφωνα με το μύθο, στο Ακακήσιο έκαιγε *άσβεστο πυρ* και από εκεί ο θεός Πάνας έδινε χρησμούς μέσω της ιερείας του, της νύμφης Ερατούς¹¹. Στον ομώνυμο λόφο, υπήρχε λίθινο άγαλμα του Ερμή, καθώς, σύμφωνα με τον τοπικό μύθο, εκεί μεγάλωσε ο θεός με τον τροφό του, τον Άκακο, γιο του ίδιου του Λυκάονα και ιδρυτή του Ακακήσιου. (Παπαχατζής, 2004, 331)

Η Θεισόα αποτελούσε μία ακόμη πόλη της Παρρασίας στην περιοχή της Μεγαλόπολης. Πήρε το όνομά της από τη νύμφη Θεισόα, η οποία ήταν μία από τις τροφούς του Δία στην Κρητέα, σύμφωνα με την παράδοση που προαναφέρθηκε. (Παπαχατζής, 2004, 344)

Η Παρρασία περιλάμβανε και την Αλίφειρα, πριν αυτή προσαρτηθεί στους Ηλείους. (Φωτόπουλος, 1984, 435, σημ.4) Η πόλη στον Πausανία αναγράφεται ως *Αλίφηρα* από τον ιδρυτή της Αλίφηρο, γιό του Λυκάονα. Σύμφωνα με τον τοπικό μύθο, εκεί γεννήθηκε η θεά Αθηνά από το κεφάλι του πατέρα της, Δία, δίπλα στην πηγή Τριτωνίδα, καθώς και ο Ασκληπιός. Για το λόγο αυτό είχαν ιδρυθεί ιερά για τις θεότητες αυτές αλλά και για το Δία. Ακόμη και μετά τον μετοικισμό του πληθυσμού της στη Μεγαλόπολη, ένα μέρος του παρέμεινε στην πόλη

¹¹ «Δρόμοι του Pausanias. Πάνας, ο Αρκαδικός θεός», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=51> (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

διατηρώντας τη σημαντικότερο κέντρο για την Αρκαδία. Στην πραγματικότητα η πόλη παραχωρήθηκε στους Ηλείους από τον Αρκάδα τύραννο Λυδιάδα ως αντάλλαγμα για υπηρεσίες που προσέφεραν στον ίδιο. (Παπαχατζής, 2004, 306, 307, 330, 331, 342, 343)

Επιπλέον, περιλάμβανε τη Φιγάλεια και τη θέση *Βάσσες* με το ναό του Επικούριου Απόλλωνα. (Παπανδρέου, 1991, 56) Για την πόλη αυτή υπάρχουν αρκετές παραδόσεις σχετικά με την ονομασία της, ωστόσο η επικρατέστερη ήταν ότι ονομάστηκε έτσι από τον Φίγαλο, γιο του Λυκάονα. Στη *Φιγαλία*, όπως αναγράφεται η ονομασία από τον Πausanias, υπήρχαν ιερό της Αρτεμης Σωτείρας, γυμναστήριο, ναός του Διονύσου, αγορά, οχυρωματικός περίβολος, κρήνη, το νεκροταφείο. (Παπαχατζής, 2004, 350-355, 357)

Σύμφωνα με τον Κακριδή, στις προφορικές παραδόσεις του 17ου έως και του 19ου αιώνα οι αρχαίοι Έλληνες σε όλο το σημερινό ελλαδικό χώρο, ονομάζονταν *Έλληνες* και τα τότε δρώμενα λάμβαναν χώρα *τον καιρό των Ελλήνων*. (1989, 45-46) Σε αρκαδική παράδοση, λοιπόν, της ομώνυμης περιοχής αναφέρεται η Φιγάλεια ως αρκαδική. (Κακριδής, 1989, 22) Η ανάπτυξή της ήταν συνδεδεμένη με τον ποταμό Νέδα, ο οποίος ήταν πλωτός κατά την αρχαιότητα. Επίσης, η κοντινή της απόσταση από τις πόλεις της Τριφυλίας και το καλό οδικό δίκτυο της περιοχής ήταν οι λόγοι που συντελούσαν στο γεγονός ότι η Φιγάλεια ήταν η μόνη αρκαδική πόλη με διέξοδο στη θάλασσα. (Λαμπροπούλου, 1989, 336)

Ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα στην περιοχή Βάσσες της Φιγάλειας ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τη λατρευτική ζωή της Αρκαδίας και της Παρρασίας, όπως και με το ίδιο το Λύκαιο όρος, όπως προαναφέρθηκε. Θεωρούνταν ο ωραιότερος της Πελοποννήσου μετά το ναό της Αθηνάς στην Τεγέα. Ονομάστηκε έτσι γιατί ο Απόλλωνας θεωρήθηκε ότι αφενός ήρθε 'επίκουρος' δηλαδή ως βοηθός σε επιδημία της εποχής, αφετέρου έσωσε τους Φιγαλείς κατά τη διάρκεια του πελοποννησιακού πολέμου. Αρχιτέκτονάς του ήταν ο Ικτίνος. (Παπαχατζής, 2004, 364, 370-371)

Υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους κι επιβλητικότερους ναούς της αρχαιότητας. Κατασκευάστηκε περίπου το 420-400 π.Χ. στην ίδια σχεδόν θέση με παλαιότερο αρχαϊκό ναό κι εδράζεται σε ειδικά διαμορφωμένο πλάτωμα. Είναι προσανατολισμένος προς βορρά, ασυνήθιστο για τους ναούς γενικότερα, οι οποίοι είναι στραμμένοι προς την ανατολή. Συνδυάζει αρχαϊκά και κλασικά στοιχεία, καθώς και τους τρεις αρχιτεκτονικούς ρυθμούς. Είχε στέγη με

μαρμάρινα στοιχεία κι έναν κίονα κορινθιακού ρυθμού, τον παλαιότερο γνωστό του είδους του. Πιστεύεται ότι ο κίονας αυτός αποτελούσε ανεικονική αναπαράσταση θεότητας σύμφωνα με τις βαθιές αρκαδικές λατρευτικές παραδόσεις. Από το γλυπτό του διάκοσμο γνωστότερη, λόγω του ιδιαίτερου κάλλους και της καλλιτεχνικής αξίας της, είναι η ζωφόρος εσωτερικά του κυρίως μέρους του ναού (*σηκός*), με σκηνές από την αμαζονομαχία και την κενταυρομαχία. Η χρήση και συντήρηση του ναού συνεχίστηκε μέχρι την ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή¹². Το μεγάλο λατρευτικό άγαλμα του Απόλλωνα, ωστόσο, μεταφέρθηκε στη Μεγάλη Πόλη, στον εκεί ναό του θεού, κατά τη δημιουργία της το 371 π. Χ., όπου και βρισκόταν μέχρι την επίσκεψη του Πausανία τον 2ο αιώνα μ. Χ. (Παπαχατζής, 2004, 371) Σύμφωνα με μία δοξασία που ο ίδιος αναφέρει, πριν ακόμα το φως του ήλιου φτάσει απευθείας στο ναό, το κεφάλι του αγάλματος του Επικούριου Απόλλωνα φωτιζόταν από αντανakλάσεις που δημιουργούσε το πρώτο φως της ημέρας στα φτερά των αγαλμάτων των αετών στο Ιερό του Δία στο Λύκαιο όρος. Οι κάτοικοι των Βασσών θεωρούσαν το στοιχείο αυτό ως μήνυμα επικοινωνίας μεταξύ των δύο θεών¹³.

Ακόμα και μετά τη δημιουργία της Μεγαλόπολης, οι Αρκάδες διατηρούσαν επαφές με τις ρίζες τους. Για παράδειγμα, κατά τον ετήσιο εορτασμό προς τιμήν του θεού Απόλλωνα πρόσφεραν θυσία στο άγαλμά του, που είχε μεταφερθεί στην πόλη από τον ναό του στις Βάσες και ολοκλήρωναν τη θυσία τους στο ιερό του στις παρυφές του Λυκαίου όρους. (Παπαχατζής, 2004, 349) Μάλιστα συνέχισαν να χρησιμοποιούν γι' αυτό την ίδια ονομασία, ως το ιερό του παρράσιου Απόλλωνα, προφανώς ως ανάμνηση του προελληνικού ονόματος της περιοχής. Σήμερα, εκτός από διάσπαρτα κατάλοιπα του αρχαίου ιερού, διατηρείται στην ίδια θέση εξωκκλήσι αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη. (Ολάγια, 2005, 99-100) (Εικ. 17) Η θέση αυτή φέρει στα νεότερα χρόνια την ονομασία *Μάρμαρα*¹⁴ και βρίσκεται κοντά στο χωριό Ίσωμα Καρυών¹⁵.

Κατά την περιήγηση του γεωγράφου Πausανία το 2ο αιώνα μ. Χ. στην περιοχή, οι περισσότερες πόλεις της Παρρασίας ήταν έρημες. Κάποιες μάλιστα δεν αναφέρονται να εντοπίστηκαν καθόλου, όπως οι Προσεΐς, το Ακόντιο, το Ακακήσιο. Η Θωκνία ήταν ερειπωμένη

¹² «Ναός Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1142 (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).

¹³ «Ιστορικά θέματα. Όρος Λύκαιον, η Ιερή Κορυφή των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/Likaion.html> (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).

¹⁴ «ExploringGreece. Ίσωμα Καρυών», διαθέσιμο στο http://www.exploring-greece.gr/el/show/23495/:ttid/ISSIOMA-KARION#.WKOop_ISx_k (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).

¹⁵ «Ίσωμα Καρυών», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/isomakarion.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).

εντελώς, όπως και η Τραπεζούντα, η Βασιλίσ, η Μακαρία, η Δασέα, η Βρένθη. Ωστόσο στη Λυκόσουρα υπήρχαν ακόμη λίγοι κάτοικοι μέσα στον περίβολο του τείχους της πόλης. (Εικ. 18) Η Αλίφειρα συνέχιζε να έχει ζωή, αν και με λίγους κατοίκους και να κρατά τις λατρευτικές της παραδόσεις, όμοια και η Θεισόα, η οποία αναφέρεται ως υπαρκτή κώμη ακόμα και τότε. Για την κατάσταση της Φιγάλειας δεν κάνει κάποια ιδιαίτερη αναφορά.

Περνώντας στην παλαιοχριστιανική εποχή και συνολικά εξετάζοντας την περιοχή για το διάστημα από το 397 μ. Χ. έως και τις αρχές του 13ου αιώνα μ. Χ., δεν υπάρχουν στοιχεία για την περίοδο αυτή. Κατά την επιδρομή των Βησιγόθων στην Πελοπόννησο καταστράφηκαν πολλές αρκαδικές πόλεις. Από τότε και για όλη την παλαιοχριστιανική περίοδο δεν αναφέρονται οι ιστορικές πηγές στην Αρκαδία. Η ύπαρξη δραστηριότητας επιβεβαιώνεται μόνο από κατά τόπους αρχαιολογικά ευρήματα και από σποραδικές αναφορές σε επισκοπικές πηγές. Οι σλαβικές επιδρομές μεταξύ 6ου και 8ου αιώνα ανάγκασαν τους κατοίκους της ορεινής Αρκαδίας να εγκαταλείψουν τους ήδη ανοχύρωτους οικισμούς τους και να εγκατασταθούν σε ασφαλέστερες, κυρίως παραθαλάσσιες, τοποθεσίες. Ένα στοιχείο για τον 11ο αιώνα αποτελεί η ίδρυση νέων επισκοπών. Η Αρκαδία υπαγόταν εκκλησιαστικά στην επισκοπή Λακεδαιμονίας, η οποία με τη σειρά της εξαρτούνταν από τη μητρόπολη Πατρών. Το 1204 με την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους και την σταδιακή κατάκτηση του μεγαλύτερου τμήματος της Πελοποννήσου, η περιοχή της Αρκαδίας μοιράστηκε σε 4 βαρονίες. Μία από αυτές ήταν των Σκορτών με 22 φέουδα και κυριότερο κάστρο αυτό της Καρύταινας. (Κοντή, 1985, 91-93, 95-96)

Απλή αναφορά στα χωριά Μαυριά και Κυπαρίσσια με αυτές τις ονομασίες κάνει ο Leake (1830β, 27, 28, 293) κατά το πέρασμά του από την περιοχή. Αναφέρει την ύπαρξη αρχαίων καταλοίπων πάνω από τη Μαυριά, πιθανολογώντας λανθασμένα ότι ταυτίζονται με την Τραπεζούντα, βασιζόμενος στην πορεία του Πausanias. Όμοια, μιλά για την τοποθεσία *Βαθύρεμα*, την οποία ταυτίζει με την αρχαία τοποθεσία *Βάθος* που αναφέρει ο Πausanias, λόγω ομοιότητας των ονομάτων.

Πολύ κοντά στα Κυπαρίσσια ο ίδιος περιηγητής εντοπίζει επίσης αρχαία κατάλοιπα, τα οποία όμοια, βάση της πορείας του Πausanias, ταυτίζει λανθασμένα με την Βασιλίδα. (Leake, 1830β, 27, 28, 293)

Στην ερειπωμένη πόλη της Βρένθης κατέφυγαν τον 7ο και 8ο αιώνα μ.Χ. κάτοικοι της αρκαδικής Γόρτυνας, η οποία τότε ονομαζόταν *Κόρτυνα* και πιθανότατα σχετίζεται με τη μετέπειτα και σημερινή ονομασία της ως *Καρύταινα*. Κατά το Μεσαίωνα και την Τουρκοκρατία αποτέλεσε σημαντικότερο κέντρο της περιοχής, και πιο συγκεκριμένα της τότε επαρχίας των Σκορτών, σε μεγάλο βαθμό στη θέση της αρχαίας Μεγαλόπολης. Το κάστρο της κτίστηκε το 1254 μ.Χ. από τους Φράγκους με αρχαίο οικοδομικό υλικό. Κατά την Τουρκοκρατία αποτέλεσε σημαντικό εμπορικό και διοικητικό κέντρο της περιοχής. Επίσης υπήρξε σημαντικό ορμητήριο της επανάστασης του '21 και διατήρησε την ανεξαρτησία της. Μετά την απελευθέρωση έχασε την αίγλη της, καθώς διοικητικά πήρε τη θέση της η Δημητσάνα¹⁶. (Παπαχατζής, 2004, 306· Leake, 1830β, 21-22, 292) Μάλιστα, ο Leake αναφέρει ότι όταν ο ίδιος πέρασε από εκεί το κάστρο της ήταν εγκαταλελειμμένο και κατοικούνταν από πολύ λιγότερες οικογένειες, σε σχέση με παλαιότερη περίοδο. Ακολουθώντας την πορεία του Πausανία, την ταυτίζει με την αρχαία Βρένθη. (Leake, 1830β, 21-22, 292) (Εικ. 19,20)

Το χωριό Βρωμοσέλα αναφέρεται τον 18ο αιώνα με αυτή την ονομασία (Δραγούμης, 1921, 123) και συνέχισε να υφίσταται επί τουρκοκρατίας, όπως φανερώνει και η χρονολόγηση του ιερού ναού του Αγ. Δημητρίου στον 17ο αιώνα¹⁷. Αναφέρεται επίσης από τον Leake (1830β, 28, 293) κατά την περιήγησή του στην περιοχή και ταυτίζεται με την αρχαία Θωκνία, χωρίς ωστόσο να σημειώνεται αν εκείνη την περίοδο ήταν ορατά κάποια ίχνη της.

Για τις πόλεις Μακαρία, Δασέα και Ακακήσιο, αλλά και για τα σύγχρονα χωριά της περιοχής δε βρέθηκαν αναφορές για την πρωτοβυζαντινή, τη βυζαντινή και την εποχή της Τουρκοκρατίας. Κατά τη μεσσηνιακή επανάσταση του 1834 ενάντια στην Οθωμανική κατοχή, αναφέρεται το χωριό Ασλάναγα¹⁸, χωρίς να γίνεται τότε οποιαδήποτε σύνδεσή του με τη Μακαρία. Μετά την απελευθέρωση, το 1834 δημιουργήθηκε δήμος με την ονομασία *δήμος*

¹⁶ «Καρύταινα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/karitena.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).

¹⁷ «Θωκνία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/thoknia.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 08/04/2017).

¹⁸ «Η μεσσηνιακή επανάσταση του 1834», διαθέσιμο στο <http://www.zourtsa.gr/MessiniakiEpanastasi1934.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

Δασέας ή *Δασίας* σε ανάμνηση του ονόματος της αρχαίας πόλης, η οποία ανάμνηση προφανώς διατηρούνταν ζωντανή¹⁹.

Ο νεότερος οικισμός Θεισόα δημιουργήθηκε στη βυζαντινή εποχή με το όνομα *Λάβδα*, από ομώνυμη οικογένεια της περιοχής. Κατά τη φράγκικη κατοχή ανασκευάστηκε η οχύρωση της αρχαίας ακρόπολης και δημιουργήθηκε το κάστρο της Αγίας Ελένης στην ίδια θέση²⁰. (Εικ. 21,22) Σύμφωνα με τον Leake, σε γωνιακή θέση της ακρόπολης υπήρχε κτίσμα που έμοιαζε με πύργο που χρησίμευε για την επικοινωνία μεταξύ του κάστρου της Καρύταινας και αυτού της Ζάκουκας, χτισμένων σε κορυφές βουνών της περιοχής. Επίσης, εντόπισε δύο πολύ μικρά χωριά με το όνομα *Λάβδα*, το ένα δίπλα στο άλλο. (Leake, 1830β, 19, 67)

Η Αλίφειρα παρέμεινε πιθανότατα ακατοίκητη κατά τους παλαιοχριστιανικούς και βυζαντινούς χρόνους. Κατοικήθηκε πάλι τον 17ο αι μ.Χ., σύμφωνα με τη χρονολόγηση δύο μικρών εκκλησιών που υπήρχαν στη θέση του ναού της Αθηνάς μέχρι και το 1932, οπότε και κατεδαφίστηκαν για να ανασκαφεί ο ναός. Η τειχισμένη ακρόπολη του αρχαίου οικισμού αποτέλεσε το νεότερο κάστρο της Νεροβίτσας²¹ (Leake, 1830β, 68, 71, 72, 74). Σύμφωνα με τον Leake (1830β, 76, 79) όταν πέρασε από την περιοχή, οι κάτοικοι της Αλίφειρας γιόρταζαν ακόμα τη θεά Αθηνά. Αναφέρει επίσης τα αρχαία κτίσματα που σώζονται μέχρι και σήμερα.

Όπως προαναφέρθηκε για όλη την Αρκαδία αλλά και την Πελοπόννησο, κατά τα παλαιοχριστιανικά χρόνια υπάρχουν λίγες μαρτυρίες και για την πόλη της Φιγάλειας. Ανήκε στην επαρχία Αχαΐας με διοικητική και εκκλησιαστική πρωτεύουσα την Κόρινθο. Γεγονότα όπως η γοτθική επιδρομή στην Πελοπόννησο και οι σεισμοί του 4ου και 6ου αιώνα, οι οποίοι προκάλεσαν καταστροφή των ναών της Ολυμπίας πιθανότατα επηρέασαν σημαντικά και τη Φιγάλεια. Αργότερα, κατά το 14ο αιώνα η τοπωνυμία αλλάζει και αναφέρεται ως *Poliza*, σε αρχείο του 1467 ως *Spoliza*, σε χάρτη του 16ου αιώνα ως *Spolica* και, τέλος, σε πηγές της περιόδου της βενετοκρατίας ως *Paulissa*, *Paulizza* ή *Παύλιτσα*. Ωστόσο, στο αρχείο του 1467 το κάστρο της πόλης αναφέρεται ως ερειπωμένο. Σε απογραφή του τότε νομού Μεθώνης το 1689

¹⁹ «Άνω Καρυές», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/kariesa.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 08/04/2017).

²⁰ «Θεισόα Ανδριτσαίνης Νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο <http://www.math.upatras.gr/~streklas/theisoa.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

²¹ «Αρχαία Αλίφειρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/alifira.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

περιλαμβάνεται στο δήμο Φιγάλειας αν και αναφέρεται ως *Paulizza*. Η πόλη ή ο οικισμός τότε ανήκε στη βαρονία των Σκορτών. (Λαμπροπούλου, 1989, 338-340, 343-344)

Η περιοχή συγκέντρωνε αργότερα το ενδιαφέρον Ελλήνων και ξένων περιηγητών του 19ου αιώνα, οι περιγραφές των οποίων επιβεβαίωναν την κατάσταση του οικισμού και της αρχαίας πόλης την περίοδο εκείνη (Λαμπροπούλου, 1989, 338-340, 343-344). Το χωριό ονομαζόταν και *Ζούρτσα*, σύμφωνα με τον Οθωμανό περιηγητή Τσελεμπί, ο οποίος επισκέφθηκε την Πελοπόννησο τα έτη 1668-1670 (Γιακωβάκη, 2006, 62-63). Κατά την επίσκεψή του αργότερα στην περιοχή, ο Leake (1830α, 489-499) ονόμασε το χωριό *Παύλιτσα*. Το τοποθέτησε μέσα κι έξω από τα τείχη της αρχαίας πόλης και περιέγραψε τα κατάλοιπα του αρχαίου τείχους, καθώς και κτίσματα όπως το κάστρο και τις εκκλησίες που βρίσκονταν μέσα σε αυτό. Επίσης, έκανε υποθέσεις για τη θέση των αρχαιοτήτων που περιέγραψε ο Πανσανίας, συνεπώς δε μπόρεσε να τις εντοπίσει ο ίδιος. (Εικ. 23)

Ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα στην κοντινή τοποθεσία *Βάσσεσ* ανασκάφηκε συστηματικά και μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1812 από αρχαιόφιλους επιστήμονες. Ακολούθησε η μεταφορά της ζωφόρου του στο Βρετανικό μουσείο²². Ο περιηγητής Leake τον περιγράφει σύμφωνα και με τα λεγόμενα του Πανσανία. Επίσης αναφέρεται λεπτομερώς στην κακή κατάσταση διατήρησής του μετά από ανθρώπινη παρέμβαση και την κατά καιρούς σεισμική δραστηριότητα στην περιοχή. Είναι αξιοσημείωτος ο μεγάλων αριθμός διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών από εκείνη την εποχή ακόμα. Μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι οι ντόπιοι δε γνώριζαν το όνομα του ναού και τον αποκαλούσαν ως *Στύλους*, ενώ κάτοικοι της Καλαμάτας με την ιταλικής προέλευσης λέξη *Κολώνες*. (Leake, 1830β, 1-9) Όμοια, σύμφωνα με τον Κακριδή (1989, 22) ο ναός κατά τον 19ο αιώνα μ. Χ. ονομαζόταν από τους ντόπιους ως *Στύλια*.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ξανά η προφορική παράδοση του 19ου αιώνα από τη Φιγάλεια, σύμφωνα με την οποία οι *μάστορες* που *έχτισαν* τον «*πύργο* στα *Κόκκαλα*, στο *Διαφόρτι* κοντά στον *Αη Λια* τον *Καρυώτη*» πετούσαν στον *αέρα* με τη μεγάλη τους δύναμη στους *μαστόρους*, που την ίδια εποχή *έχτιζαν* τα *Στύλια*, *σύνεργα* που *τους φώναζαν* ότι τους *έλλειπαν*. Τους παρουσίαζε μάλιστα ως ημίθεους, ήρωες, βιβλικές μορφές, *σαν τον Ηρακλή και τον Σαμψών*. (Πολίτης, 1998, 53) (Εικ. 24,25)

²² «Ναός Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1142 (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

Σε συνέχεια των αρχαίων Λυκαίων, από το 1973 ο πολιτιστικός σύλλογος της κοινότητας των Άνω Καρυών αναβιώνει τους αρχαίους αγώνες κάθε τέσσερα χρόνια αντίστοιχα. Την αυγή της μέρας των αγώνων προηγείται μία τελετή με δαυλούς, βασισμένη στο αρχαίο θρησκευτικό πλαίσιο. (Εικ. 26) Ακολουθούν οι αγώνες σε σύγχρονο στίβο, στην τοποθεσία ωστόσο που τελούνταν και τα αρχαία χρόνια. (Romano & Voyatzis, 2010, 19) (Εικ. 27) Περιλαμβάνουν σχεδόν τα ίδια αγωνίσματα και παραμένουν αγώνες *Στεφανίτες* και όχι *Χρηματίτες*, με συμβολικό δηλαδή στεφάνωμα των νικητών και χωρίς χρηματικά έπαθλα. (Εικ. 28) Επιπλέον, περιλαμβάνουν μουσικές και πνευματικές-πολιτιστικές εκδηλώσεις με πανελλήνια και παγκόσμια συμμετοχή²³. Οι τελευταίοι σύγχρονοι αγώνες έλαβαν χώρα το 2013 και πρόκειται να πραγματοποιηθούν και τον Αύγουστο του 2017.

Πολύ κοντά στην πόλη και το ιερό της αρχαίας Λυκόσουρας βρίσκεται σήμερα το χωριό Στάλα ή Αστάλα μετονομασμένο από το 1926 και πάλι σε Λυκόσουρα. (Εικ. 29) Στο χώρο της αρχαίας πόλης έχουν ανασκαφεί ο ναός, η στοά, οι βωμοί και το μέγαρο της Δέσποινας, ενώ ξεχωρίζει μία κρήνη, τα λουτρά και μέρος του τείχους²⁴. (Παπαχατζής, 2004, 331)

Κοντά στην αρχαία Τραπεζούντα βρίσκεται σήμερα το χωριό Μαυριά, σύμφωνα με την πορεία του Πausανία. (Παπαχατζής, 2004, 306) (Εικ. 30,31) Όπως υποστηρίζει ωστόσο ο Πίκουλας (2009, 48) βασιζόμενος και στην τεκμηριωμένη άποψη της ανασκαφής του αρχαίου οικισμού Α. Β. Καραπαναγιώτου²⁵, η αρχαία πόλη ταυτίζεται με τα σημερινά Κυπαρίσσια και η Μαυριά με την Βασιλίδα. Η σύγχρονη τοπωνυμία της θέσης *Βάθος* είναι *Βαθύρεμα*, ως συνέχεια της αρχαίας. Μέχρι τη σύγχρονη εποχή η θέση της Ολυμπιάδας πηγής υπήρχε με την ονομασία *Ηφαίστειο*, καθώς εκεί αναδύονταν καπνοί από τη γη, και καταστράφηκε με τη δημιουργία λιγνιτωρυχείου για την τροφοδοσία του τοπικού εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος²⁶.

²³ «Σύγχρονα Λύκαια. Η αναβίωση των Λύκαιων Αγώνων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/events/Lykaia.html> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

²⁴ «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

²⁵ «Ελλήνων Δίκτυο - Εισήγηση για αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην Αρκαδία», διαθέσιμο στο <http://www.hellinon.net/Arkadia.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

²⁶ «Δρόμοι του Πausανία - Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=28> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

Πολύ κοντά στη θέση της αρχαίας Τραπεζούντας έχει σχηματιστεί και μια σύγχρονη ομώνυμη λίμνη. (Εικ. 32) Εκτός από *Τραπεζούντα*, η λίμνη αυτή αναφέρεται και ως *Παρράσια* από την αρχαία ονομασία της ευρύτερης περιοχής. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη από ένα σύνολο 30 λιμνών που σχηματίστηκαν στην περιοχή των ορυχείων λιγνίτη του εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος της Μεγαλόπολης, από τη συγκέντρωση βρόχινων και υπόγειων νερών στα ορυχεία. Με την πάροδο του χρόνου έχει μετατραπεί σε μικρό βιότοπο, συγκεντρώνοντας τα περισσότερα από τα είδη της ντόπιας χλωρίδας και πανίδας, Θα μπορούσε ωστόσο να χαρακτηριστεί και ως προσωρινή λίμνη, καθώς ενδέχεται να αποστραγγιστεί και να συνεχιστεί η εξόρυξη λιγνίτη από το συγκεκριμένο ορυχείο²⁷.

Πολύ κοντά στη θέση της αρχαίας Βασιλίδας συναντάται στις μέρες μας το χωριό Κυπαρίσσια (Εικ. 33), βάσει της πορείας του Πausανία. (Παπαχατζής, 2004, 307) Όπως όμως προαναφέρθηκε, η Βασιλίσ ταυτίζεται τελικά με την Μαυριά και τα Κυπαρίσσια με την Τραπεζούντα. (Πίκουλας, 2009, 48)

Η Βρένθη τοποθετείται στη θέση της σημερινής Καρύταινας. (Παπαχατζής, 2004, 306) (Εικ. 34,35) Το κάστρο στην κορυφή του λόφου ακριβώς επάνω από τον οικισμό διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση και δεσπόζει ακόμα στις μέρες μας του οικισμού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής. (Εικ. 36) Σημαντικά μνημεία αποτελούν η φράγκικη γέφυρα με εντοιχισμένο εκκλησάκι, οι ναοί μέσα στο χωριό, η οικία του Αγίου Αθανασίου, καθώς και η εκκλησία και το σπίτι του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη μέσα στο κάστρο²⁸.

Στο λόφο πάνω από το σύγχρονο ομώνυμο οικισμό τοποθετείται ο αρχαίος οικισμός της Θεισόας και είναι πλέον ορατά μόνο λίγα ερείπια του τείχους της ακρόπολης, δημόσια οικοδομήματα της κάτω πόλης έξω από την οχύρωση, καθώς και δείγματα αρχαίου συννοικισμού (ενεπίγραφοι και άλλοι λίθοι), ο οποίος πιθανότατα ανήκε σε αυτή. (Παπαχατζής, 2004, 350) Ο σύγχρονος πλησιέστερος οικισμός μετονομάστηκε σε Θεισόα το 1915^{29,25}. (Εικ. 37,38)

²⁷ «naturagraeca - Λίμνη Τραπεζούντα», διαθέσιμο στο <http://www.naturagraeca.com/ws/129,191,279,1,1,ΛίμνηΤραπεζούντα> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

²⁸ «Καρύταινα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/karitena.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 08/04/2017).

²⁹ «Θεισόα Ανδριτσαίνης Νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο <http://www.math.upatras.gr/~streklas/theisoa.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

Ο σύγχρονος οικισμός κοντά στην αρχαία Θωκνία είναι το χωριό Βρωμοσέλα, το οποίο από το 1916 έχει μετονομαστεί ξανά σε Θωκνία³⁰. (Παπαχατζής, 2004, 307) (Εικ. 39,40) Η θέση του αρχαίου οικισμού που είχε αποκαλυφθεί σε μικρή ανασκαφή καταστράφηκε κατά τη δημιουργία λιγνιτορυχείου για το σύγχρονο εργοστάσιο παραγωγής ρεύματος της ΔΕΗ.

Η ακριβής θέση του Ακακήσιου δεν έχει ακόμη εντοπιστεί, όπως και αυτή της Μακαρίας. Ο Ακακήσιος λόφος ταυτίζεται με λόφο κοντά στο ιερό της Λυκόσουρας, στην κορυφή του οποίου υπάρχει σήμερα εξωκκλήσι του προφήτη Ηλία. Η Δασέα εντοπίστηκε κοντά στο σημερινό χωριό Απιδίτσα. (Παπαχατζής, 2004, 331) (Εικ. 41) Το χωριό αυτό ονομαζόταν Δεληχασάνι και μετονομάστηκε σε Απιδίτσα το 1928³¹. Υπάρχει, ωστόσο, μία αναφορά για την περιοχή - τη γη, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και όχι την πόλη της Μακαρίας, σύμφωνα με την οποία αυτή ανήκει σήμερα στη Μεσσηνία. Εκεί τοποθετείται το νεότερο χωριό Άρις, το οποίο πριν από το 1915 ονομαζόταν Ασλάναγα. (Εικ. 42) Τότε μετονομάστηκε επίσημα, όπως και αρκετά άλλα χωριά και οικισμοί^{32,33}. Βρίσκεται ωστόσο σε πολύ μεγαλύτερη απόσταση από τη Μεγαλόπολη, από αυτή που ανέφερε ο Πανσανίας.

Αντίστοιχα με τη Μακαρία και το Ακακήσιο, δεν έχουν εντοπιστεί ακόμη ούτε οι Προσείς ούτε το Ακόντιο.

Σήμερα κοντά στη θέση της αρχαίας Αλίφειρας βρίσκεται το χωριό Ρογγόζιον ή Ρογκοζιό, μετονομασμένο το 1927 επίσης σε Αλίφειρα ή Αλιφείρα³⁴. (Παπαχατζής, 2004, 282, 288) (Εικ. 43) Στην κορυφή του λόφου επάνω από το σύγχρονο οικισμό έχουν εντοπιστεί τα ιερά της Αθηνάς, του Ασκληπιού και του Δία, ενώ στις παρυφές του λόφου απλώνεται και η αρχαία νεκρόπολη, με αρκετούς τάφους της να είναι εύκολα ορατοί. (Εικ. 44 - 52)

Στη θέση της αρχαίας Φιγάλειας βρίσκεται σήμερα το χωριό Νέα Φιγάλεια. Μέχρι πρόσφατα ονομαζόταν Παύλιτσα ή Ζούρτσα. (Εικ. 53) Πολύ κοντά στον οικισμό έχουν

³⁰ «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³¹ «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³² «Γορτυνιακά - Μετονομασίες οικισμών Αρκαδίας (1920)», διαθέσιμο στο <http://saouarcadian.blogspot.gr/2010/07/m-1920.html> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³³ «Η Μεσσηνιακή Επανάσταση του 1834», διαθέσιμο στο <http://www.zourtsa.gr/MessiniakiEpanastasi1934.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³⁴ «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

εντοπιστεί ναοί αφιερωμένοι στην Αθηνά και τον Δία Σωτήρα, η κρήνη, αρκετά ταφικά μνημεία και πολλά διάσπαρτα κτίσματα. Ο περίβολος, μάλιστα, της πόλης σώζεται σε μήκος 4 χλμ σε καλή κατάσταση σε αρκετά σημεία στους γύρω λόφους και είναι εύκολα ορατός³⁵. (Παπαχατζής, 2004, 352-354. Γιακωβάκη, 2006, 62-63) (Εικ. 54 - 58) Το χωριό μετονομάστηκε επίσημα σε Φιγάλεια το 1928³⁶.

Ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα σώζεται σήμερα σε σημαντικό βαθμό, αντιμετωπίζει όμως πλέον σοβαρά στατικά προβλήματα αλλά και προβλήματα λόγω διάβρωσης του υλικού του. Οι πρώτες αναστηλωτικές επεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν το 1902 από την Αρχαιολογική Εταιρεία και συνεχίζονται κατά περιόδους μέχρι σήμερα. (Εικ. 59, 60, 61, 62, 63) Το 1987 τοποθετήθηκε υφασμάτινο στέγαστρο σε όλο το μνημείο, καθιστώντας ωστόσο δυνατή την πρόσβαση για τους επισκέπτες³⁷. (Εικ. 64, 65, 66, 67)

Έχοντας εξετάσει τα σημαντικότερα κέντρα της Παρρασίας και την κοινή αλλά κι επιμέρους ιστορία τους, αξίζει να επισημανθεί τέλος μία ιδιαιτερότητα της περιοχής. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες παραγράφους, τα όρια του σημερινού νομού Αρκαδίας είναι διαφορετικά από αυτά της αρχαίας Αρκαδίας. Συνεπώς και τα όρια της αρχαίας Παρρασίας δεν αντιστοιχούν πλέον μόνο σε σημερινές αρκαδικές περιοχές. Απλώνονται επιπλέον σε μικρά τμήματα της νοτιοανατολικής Ηλείας και της βόρειας Μεσσηνίας. Πιο συγκεκριμένα, η Αλίφειρα, η Θεισόα και ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα βρίσκονται στο νομό Ηλείας, ενώ η Φυγάλεια στο νομό Μεσσηνίας.

Ωστόσο, ο σημερινός επισκέπτης μπορεί εύκολα να διαπιστώσει ότι οι κάτοικοι των χωριών αυτών γνωρίζουν το παρελθόν της περιοχής τους. Σε αυτό έχει συνεισφέρει και ο οργανισμός για τη δημιουργία του επονομαζόμενου *Παρράσιου πάρκου πολιτιστικής κληρονομιάς*. Ξεκίνησε ως ιδέα το 2005 από τους αρχαιολόγους David Romano και Mary Voyatzis σε συνεργασία με μέλη της τοπικής κοινωνίας και σταδιακά εξελίχθηκε σε μία οργανωμένη προσπάθεια πλήρους τεκμηρίωσης και ανάδειξης της περιοχής. Μέχρι σήμερα

³⁵ «Η Μεσσηνιακή Επανάσταση του 1834», διαθέσιμο στο <http://www.zourtsa.gr/MessiniakiEpanastasi1934.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³⁶ «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

³⁷ «Ναός Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1142 (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

έχουν συνεργαστεί πολλοί φορείς, όπως το Πανεπιστήμιο Πάτρας, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, η Αμερικάνικη Αρχαιολογική Σχολή, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας και τοπικοί φορείς των τριών νομών³⁸.

³⁸ «The Parrhasian Heritage Park», διαθέσιμο στο <http://parrhasianheritagepark.org/en/> (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).

2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ - ΑΞΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

2.1 Ιστορία και ιστορικές πηγές

Οι λόγοι για τους οποίους αποζητά ο άνθρωπος να μάθει για το παρελθόν ποικίλλουν. Ενδιαφέρεται για το πώς έχει διαμορφωθεί ο κόσμος γύρω του, για το ποιές ήταν οι συνθήκες ζωής σε διάφορες εποχές, για να ανακαλύψει τις ίδιες του τις ρίζες. Οι πιο αδιάσειστοι μάρτυρες του παρελθόντος είναι τα υλικά του κατάλοιπα αλλά και οι καταγεγραμμένες μαρτυρίες γι' αυτό. Επιπλέον, στοιχεία ή τεκμήρια, αποτελούν και η προσωπική, πολιτισμική και πνευματική κληρονομιά που επιβιώνει ως τις μέρες μας μέσω του ίδιου του ανθρώπου. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν την Ιστορία, εφόσον μπορεί να γίνει η επεξεργασία τους. (Husbands, 2004, 17, 19, 34, 46)

Πιο συγκεκριμένα, τα υλικά κατάλοιπα μπορεί να είναι ερείπια, αρχαιολογικοί χώροι, αντικείμενα καθημερινής χρήσης. Οι καταγεγραμμένες μαρτυρίες μπορεί να είναι αρχεία, έγγραφα, βιβλία, χάρτες, φωτογραφίες, έργα τέχνης, αλλά και αναπαραστάσεις με πιο σύγχρονες μορφές, όπως ταινίες και βίντεο στον κινηματογράφο, την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Επίσης σημαντική βαρύτητα έχουν οι προφορικές παραδόσεις από γενιά σε γενιά με τη μορφή ιστοριών, μύθων, θρύλων, τραγουδιών, μαρτυριών, καθώς και ιδιαίτερες ή επετειακές πρακτικές, όπως ήθη, έθιμα, εορτασμοί θρησκευτικού ή κοινωνικού χαρακτήρα. Κάποια από αυτά - κατά κύριο λόγο τα υλικά - φέρουν αντικειμενικές πληροφορίες, ενώ κάποια άλλα - κυρίως τα προφορικά τεκμήρια - έχουν σε κάποιο βαθμό και το υποκειμενικό στοιχείο, καθώς εμπεριέχουν το χαρακτήρα, την οπτική, την πρόθεση, την ερμηνεία, τη γνώμη όχι μόνο του τελικού φορέα αλλά και όλων όσων τα μεταλαμπάδευσαν μέσα στο χρόνο. (Husbands, 2004, 19-21, 31)

2.2 Η αξία γνώσης της τοπικής ιστορίας

Η γνώση του παρελθόντος εμπεριέχει και τη γνώση της τοπικής ιστορίας. Παράλληλα με τη γενικότερη ιστορία, συνυπάρχει και η ιστορία του εκάστοτε τόπου. Με τη μελέτη του περιβάλλοντος γύρω του, ο άνθρωπος από μικρή ακόμα ηλικία, μπορεί να αναπτύξει την παρατηρητικότητα, τη φαντασία, τη σύγκριση γεγονότων και δραστηριοτήτων ιστορικών και

στη συνέχεια του παρόντος χρόνου. Καταλήγει με αυτό τον τρόπο να παράγει από μόνος του την ιστορική γνώση σε μεγάλο βαθμό κι έτσι να διαμορφώνει την ιστορική του συνείδηση, όχι παθητικά, μαθαίνοντας από απόσταση μόνο τη γενική ιστορία, αλλά ενεργά. Επιπλέον, ανακαλύπτει τα χαρακτηριστικά της ιδιαίτερης, τοπικής του ταυτότητας, τη μοναδικότητα της μικρής του κοινωνίας που του κεντρίζει το ενδιαφέρον, αποκτώντας με αυτό τον τρόπο περισσότερο ενδιαφέρον και για τη γενικότερη ιστορία, καθώς αντιλαμβάνεται εντονότερα την αξία της. Βρίσκεται μάλιστα σταδιακά σε θέση να κατανοεί την τελευταία καλύτερα, κάνοντας συσχετισμούς, συνδέσεις, συγκρίσεις με την τοπική ιστορία. Συμπληρώνει δηλαδή η μία την άλλη, αρκεί να εξετάζονται σε παράλληλο χρόνο, ο οποίος αποτελεί κάτι δυσνόητο, κυρίως για τις μικρότερες ηλικίες. (Λεοντσίνης, 2006, 51-59)

Από την πρωτοβάθμια ακόμα εκπαίδευση, έχει διαπιστωθεί ότι η αναζήτηση και η επαφή με τις ιστορικές πηγές και τα τεκμήρια του παρελθόντος προάγει την κατανόηση της ιστορίας. Επίσης, βοηθά το παιδί να διαπιστώσει ότι η ιστορία είναι κάτι απτό, κοντινό, ζωντανό, ενδιαφέρον και χρήσιμο. (Λεοντσίνης, 2006, 51-59) Η επεξεργασία τους, δε, το βοηθά στο να επεξεργάζεται γεγονότα κι εμπειρίες μετέπειτα στη ζωή του, σε προσωπικό αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο, ωφελώντας το τελικά έμπρακτα στο σήμερα. (Husbands, 2004, 17) Ένα σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι η μελέτη της τοπικής ιστορίας μπορεί να ξεκινήσει από την οικογένεια ακόμα, καθώς οι δύο αυτοί άξονες έχουν ως σημείο επαφής την τοπική κοινωνία. (Λεοντσίνης, 2006, 60)

2.3 Η ιστορική αφήγηση

Συχνά τα τεκμήρια του παρελθόντος είναι ελλιπή, ασαφή, αποσπασματικά, αλλοιωμένα ή ακόμα και με υποκειμενικότητα, όπως προαναφέρθηκε. Επιπλέον, σε πιο μικρές ηλικίες είναι δύσκολη η εκπαιδευτική προσέγγιση. Το αποτέλεσμα είναι η δυσκολία ερμηνείας και κατανόησης αυτών άρα και του παρελθόντος. Ένας τρόπος για να ξεπεραστούν αυτές οι δυσκολίες είναι η ιστορική αφήγηση. Προτείνεται μάλιστα βιβλιογραφικά για τη διδασκαλία της ιστορίας στο σχολείο.

Με την αφήγηση εκτυλίσσονται τα στοιχεία και τα γεγονότα και επιπλέον μπορούν να αναλυθούν με τρόπο πολύ κοντά σε αυτόν που λειτουργεί η παιδική σκέψη. Εκτός από απλή παράθεση των γεγονότων, όμως, προσφέρει παράλληλα σύνδεση μεταξύ τους καθώς και

διάφορες ερμηνείες τους. (Currie & Sterelny, 2017, 2) Μπορεί να γίνει επιλογή της γλώσσας που θα χρησιμοποιηθεί για την περιγραφή, των παρουσιαζόμενων χαρακτήρων, όπως και της αρχής και του τέλους, σύμφωνα με το νόημα που ο αφηγητής θέλει να προσδώσει. Η αφήγηση ζωντανεύει το παρελθόν, προκαλώντας τη φαντασία, την περιέργεια, το ενδιαφέρον, ακόμα και τη συγκίνηση του ακροατή. Με τη φαντασία μπορούν να συμπληρωθούν τυχόν κενά που παρουσιάζονται στις πηγές. (Currie & Sterelny, 2017, 1) Τον μεταφέρει σε περιβάλλοντα που του είναι πιθανότατα ως εκείνη τη στιγμή μη οικεία, μετατρέποντας την περιήγηση σε προσωπική εμπειρία και προκαλώντας τη συμμετοχή του ακροατή σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό. (Currie & Sterelny, 2017, 1-5· Husbands, 2004, 19, 71, 73-75, 83-84)

Χρειάζονται όμως και κάποια περαιτέρω συστατικά, όπως η ιστορική εγκυρότητα των επιμέρους στοιχείων που παρουσιάζει η αφήγηση και η απλή οριοθέτησή της από αυτά, όχι ο αυστηρός προκαθορισμός της. Επίσης, ο σεβασμός του χώρου και του χρόνου στον οποίο αυτή εκτυλίσσεται και η δυνατότητα να υπάρχουν διαφορετικές εκδοχές της ιστορίας που αφηγείται. (Currie & Sterelny, 2017, 1-5· Husbands, 2004, 19, 71, 73-75, 83-84) Παρατηρούμε, μάλιστα, κάποιες αντιστοιχίες με την αφήγηση μύθων και παραμυθιών, η οποία αναπτύχθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Σε αυτό όμως το σημείο τοποθετείται και το όριο των μειονεκτημάτων της αφήγησης. Ο αφηγητής κινδυνεύει να παρασυρθεί και να δώσει τη δική του ερμηνεία, κατευθύνοντας με αυτό τον τρόπο το ακροατήριό του σε προκαθορισμένες ερμηνείες και πορείες. Επίσης, να υπεραπλουστεύσει την αφήγησή του, να μετατρέψει τους χαρακτήρες σε καρικατούρες, να προκαλέσει σύγχυση για το ποιά είναι τα γεγονότα και πού βρίσκεται η μυθοπλασία. (Currie & Sterelny, 2017, 2-4· Husbands, 2004, 72)

3. ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΕΝΝΟΙΕΣ - ΜΟΡΦΕΣ - ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΜΥΘΟΙ ΚΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ - ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ - ΣΟΒΑΡΗ ΑΦΗΓΗΣΗ - ΧΡΗΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται κάποιες γενικότερες έννοιες σχετικά με τους μύθους και τα ελληνικά κυρίως παραμύθια. Δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνει μία ανάλυση σε βάθος, καθώς δεν πρόκειται για μία μελέτη των μύθων και των παραμυθιών. Στην προκειμένη περίπτωση, άλλωστε, δε χρησιμοποιείται κάποιος συγκεκριμένος μύθος ή παραμύθι για να αναπτυχθούν τα επιμέρους θέματα της διπλωματικής αυτής εργασίας. Ακολουθείται μία μάλλον αντίστροφη πορεία, όπου χτίζεται μία ιστορία εμπνευσμένη από τους μύθους της περιοχής και βασιζόμενη σε χαρακτηριστικά στοιχεία των παραμυθιών, για να δοθούν στους μικρούς επισκέπτες της συλλογής τα βασικά ιστορικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο 'ενήλικο' σκέλος της.

Συνυπάρχουν δηλαδή οι έννοιες *μύθος* και *παραμύθι* στη φιλοσοφία της ιστορίας, οπότε παρουσιάζονται στοιχεία και για τις δύο αυτές έννοιες, οι οποίες ούτως ή άλλως παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες και συχνά εξετάζονται συνδυαστικά στην αντίστοιχη βιβλιογραφία. Προτιμάται μάλιστα ο όρος *ιστορία*, καθώς η συγγραφή ενός παραμυθιού με την κλασική έννοια και όλα τα στοιχεία του όρου δε θα εξυπηρετούσε τους σκοπούς της παρούσας εργασίας.

Αυτό που κρίνεται σημαντικό να αναπτυχθεί εκτενέστερα είναι ο παιδαγωγικός ρόλος και αξία των μύθων και των παραμυθιών. Με αυτό τον τρόπο αιτιολογείται η επιλογή μιας ιστορίας, ακόμη και αν δεν πρόκειται για ένα παραμύθι με την κλασική έννοια του όρου, για την προσέγγιση του παιδικού κοινού.

3.2 Ιστορικά στοιχεία - βασικές έννοιες - χαρακτηριστικές μορφές και στοιχεία που συναντώνται στους μύθους και στα ελληνικά παραμύθια

Ο όρος *μύθος* είχε διαφορετική σημασία κατά εποχές και οι ρίζες του βρίσκονται στην αρχαιότητα. Αρχικά χρησιμοποιούνταν με την έννοια του λόγου, στη συνέχεια ως το σημερινό

παραμύθι, στην πορεία ως παράδοση για θεούς και ήρωες και, εν τέλει, ως η διήγηση μίας συγκεκριμένης πράξης από την οποία πρέπει να προκύπτει μία γενική αλήθεια με ταυτόχρονη πνευματική συμμετοχή του ακροατή. Πρέπει να έχουν, δηλαδή, διδακτικό σκοπό και όχι την τέρψη του κοινού. (Μέγας, 1972, 186) Αντίστοιχα, οι μύθοι ζώων είναι σύντομα προφορικά ή γραπτά επεισόδια που χρησιμοποιούν κυρίως ομιλούντα ζώα, σπανιότερα δε φυτά, άψυχα αντικείμενα ή ανθρώπους για να παρουσιάσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά με τρόπο μεταφορικό και σατυρικό. Περνούν τα ηθικά διδάγματά τους με 'γήινο' τρόπο μέσα από τα περιστατικά της ζωής των ζώων, τα οποία είναι κοινά και καθημερινά πλάσματα, στοιχείο που κάνει ευκολότερη την ταύτιση του ακροατή-αναγνώστη με αυτά. Εκφράζουν την πραγματικότητα ρεαλιστικά, χωρίς σύμβολα. (Κατσαδώρας, 2007, 145, 153-154)

Οι πιο γνωστοί και καλύτερα διασωζόμενοι είναι αυτοί του Αισώπου, οι οποίοι ήταν παλαιότεροι της εποχής του (6ος αιώνας π.Χ.) αλλά και δικά του δημιουργήματα. Τοπικές παραλλαγές τους φθάνουν ως τις μέρες μας ως προφορικές παραδόσεις. (Λουκάτος, 1992, 131-132· Μέγας, 1972, 188-189· Μπενέκος, 2006, 182) Πολλοί από αυτούς τους μύθους στις μέρες μας έχουν πλέον συμπυκνωθεί σε ένα είδος παροιμίας, τους *παροιμιόμυθους*, προϋποθέτουν ωστόσο πολύ καλή γνώση της γλώσσας και του πολιτιστικού περιβάλλοντός τους ώστε να γίνουν κατανοητοί από τον ακροατή. (Μπενέκος, 2006, 185-186) Ο Λουκάτος (1992, 130) διακρίνει ακόμα πιο συγκεκριμένα τους μύθους, βάσει των πρωταγωνιστών τους: σε αυτούς με ζώα, σε αυτούς με ανθρώπους και σε αυτούς με ζώα και ανθρώπους. Επίσης, περιορίζει τις *παροιμιακές ιστορίες* (έτσι ονομάζει τους *παροιμιόμυθους* που προαναφέρθηκαν) σε μύθους με ανθρώπους. (1992, 132)

Τα παραμύθια με τη σειρά τους ανήκουν στα είδη του έντεχνου λόγου, τα οποία αποτελούν την πνευματική ζωή κάθε λαού. Είναι έντεχνες λαϊκές διηγήσεις με πλοκή για έναν κόσμο μαγικό κι εξωπραγματικό, προς ευχαρίστηση του ακροατή. (Λουκάτος, 1992, 147· Μέγας, 1972, 170· Μπενέκος, 2006, 177) Θεωρούνται μάλιστα ζωντανές υπάρξεις. (Στρουμπούλη, 2009, 5) Τα παραμύθια αγνοούν τους φυσικούς νόμους κι έχουν ως ήρωες ανθρώπους, ζώα ή πλάσματα πάνω από το μέτριο, με ονόματα εκτός πραγματικότητας, συχνά δε με μαγικές, υπερφυσικές δυνάμεις. (Μέγας, 1972, 170-171· Μερακλής, 2011, 325· Μπενέκος, 2006, 177· Παμουκτσόγλου, 2007, 119-120) Οι ήρωες αυτοί εκτός από φανταστικοί είναι και αόριστοι. (Λουκάτος, 1992, 140)

Τα γεγονότα που παρουσιάζουν είναι εκτός χώρου και χρόνου, στον κόσμο της φαντασίας. Τα πάντα μέσα σε αυτά παρουσιάζονται κάτω από μία παιδική οπτική, όλα είναι εκτός του μετρίου και κινούνται στα άκρα, σε υπερθετικό βαθμό. Δεν έχει σημασία αν τα όσα διηγούνται γίνονται πιστευτά. Όλα είναι πιθανά να συμβούν και δεν προκαλούν έκπληξη. (Λουκάτος, 1992, 140· Μέγας, 1972, 170-171· Μερακλής, 2011, 325· Μπενέκος, 2006, 177) Περιέχουν σε δεύτερη ανάγνωση βασικούς ηθικούς κανόνες και υψηλές αρετές και παρουσιάζουν το θρίαμβο του Καλού ενάντια στο Κακό μέσω συμβολισμών. Δε δίνουν ξεκάθαρα συμβουλές, ωστόσο κυρίως κρίνουν διάφορα φαινόμενα και το ηθικό στοιχείο προκύπτει αυθόρμητα μέσα από τη διήγηση. (Λουκάτος, 1992, 145· Κατσαδώρας, 2007, 145, 153-154· Μέγας, 1972, 172· Μερακλής, 2011, 325)

Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο είναι ότι τα παραμύθια προσαρμόζονται τόσο καλά με το περιβάλλον στο οποίο αναπτύσσονται κι εκτυλίσσονται, που παίρνουν τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε λαού και επιμέρους τόπου. Συμπορεύονται με τα ήθη, τα έθιμα, τους μύθους και τις δοξασίες και με τον τρόπο αυτό γίνονται κομμάτι από τη ζωή του. (Μέγας, 1972, 180)

3.3 Ο παιδαγωγικός ρόλος και η αξία του μύθου και του παραμυθιού

Στη νεοελληνική εκπαίδευση ακολουθήθηκε από παλαιότερους αλλά και νεότερους παιδαγωγούς η γερμανική άποψη του 19ου αι που υποστήριξαν οι επονομαζόμενοι *ερβαρτιανοί παιδαγωγοί*. Σύμφωνα με αυτή, η βάση και το επίκεντρο της διδασκαλίας θα έπρεπε να είναι η εθνική μυθολογία, τα εθνικά έπη, οι εθνικές παραδόσεις, κλπ., καθώς και τα παραμύθια, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών, τον τόπο τους, καθώς και τη νοητική ανάπτυξη και ικανότητά τους. Τα παραμύθια και μάλιστα τα λαϊκά, τα θεωρούσαν το πλέον κατάλληλο υλικό, γλωσσικά αλλά και από πλευράς φρονημάτων, για τα μικρότερα παιδιά του δημοτικού σχολείου. (Μαλαφάντης, 2007, 83-85) Αρκετά αργότερα, κατά τη δεκαετία του '90 υποβαθμίστηκε ο ρόλος του στο σχολείο, αν και συνέχιζαν να υπάρχουν θερμοί υποστηρικτές του, οι οποίοι έκαναν προσπάθειες για την επάνοδό του στο αναλυτικό πρόγραμμα, ανεπιτυχείς ως τώρα. (Μπενέκος, 2006, 180)

Υπάρχει η άποψη ότι ο άνθρωπος, καθώς αναπτύσσεται, περνά από τη φαντασία στο λογοκρατικό τρόπο σκέψης σχηματικά, αλλάζοντας σχολικό περιβάλλον, περνώντας δηλαδή από

το νηπιαγωγείο στο δημοτικό. Ωστόσο στην πραγματικότητα, η απομάκρυνση από τη φαντασία συμβαίνει στην Τετάρτη δημοτικού. Μέχρι τότε τα παιδιά διατηρούν μία στενή σχέση με το παραμύθι, αλλά πιο εξελιγμένη θα μπορούσαμε να πούμε από αυτή που έχουν στην προσχολική ηλικία και το νηπιαγωγείο. Στις πρώτες τάξεις του δημοτικού με τις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούν μπορούν πλέον να μάθουν να αφηγούνται. Μπορεί με αυτό τον τρόπο να ανοίξει ένας νέος κύκλος επαναδραστηριοποίησης της λειτουργίας του παραμυθιού. (Αυδίκος, 2007, 27)

Οι μύθοι, αρχικά, προσφέρουν ηθικά διδάγματα και ασκούν κοινωνική κριτική. (Μπενέκος, 2006, 182) Έχουν ως κύριο σκοπό το να διδάξουν στους ανθρώπους πώς να ζουν πιο αρμονικά και συλλογικά, τους συμβουλεύουν σε θέματα της κοινωνικής πραγματικότητας, προβάλλουν αρετές και σε αντίθεση καταδικάζουν ελαττώματα. (Κατσαδώρας, 2007, 153-154· Κοττάκος, 2003, 208, 211) Εκφράζεται μάλιστα η άποψη ότι από τα παιδιά πολύ μικρή ηλικία μπορούν να αποκτήσουν εμπειρίες από τους μύθους μέσα από το παιχνίδι με διάφορα θέματά τους και να μάθουν να εκφράζονται σωματικά και λεκτικά. Ο κόσμος τους εντοπίζεται μεταξύ πραγματικότητας και παραμυθιού, εκεί όπου τοποθετείται ο μύθος. Ο μύθος, ο οποίος εκτός των άλλων, ευνοεί τη διαπολιτισμική επικοινωνία, ως κοινό στοιχείο όλων των εθνικοτήτων, παρ' όλες τις επιμέρους παραλλαγές. (Κοττάκος, 2003, 211, 212, 281)

Σύμφωνα με τους Μερακλή (2007, 9-10) και Μπενέκο (2006, 177), το παραμύθι αποτελεί μία χρήσιμη παιδαγωγικά αφήγηση. Περιέχει ποίηση, η οποία πιστεύεται ότι βρίσκεται πολύ κοντά στην παιδικότητα. Παράλληλα συμβάλλει στην ψυχική και κοινωνική διάπλαση των παιδιών. Αυτό το επιτυγχάνει γιατί περιέχει, αξίες, βασικούς ηθικούς κανόνες και δίνει συμβουλές κοινωνικού και ατομικού χαρακτήρα. (Λουκάτος, 1992, 145· Κατσαδώρας, 2007, 154· Μερακλής, 2011, 322-323· Παμουκτσόγλου, 2007, 120) Το παραμύθι χρησιμοποιεί εικόνες που εντυπώνονται και ουσιαστικά παριστάνουν εσωτερικές διαδικασίες. Μέσω των εικόνων αλλά και της διήγησης και αναδιήγησης δίνει τροφή στη φαντασία των παιδιών. (Κοττάκος, 2003, 189· Λουκάτος, 1992, 148· Μερακλής, 2011, 322-323· Μερακλής, 2007, 14· Παμουκτσόγλου, 2007, 121) Επιπρόσθετα, αφυπνίζει τη περιέργειά τους και ενισχύει το ενδιαφέρον τους για μάθηση. (Κοττάκος, 2003, 188· Μπενέκος, 2006, 179)

Αν και δεν παρουσιάζει πάντα την πραγματικότητα, καθώς χρησιμοποιεί συμβολισμούς, το παραμύθι δίνει, ωστόσο, την αλήθεια. Απομονώνει ζώα, πρόσωπα, άλλα πλάσματα, φυτά,

αντικείμενα για να μιλήσει γι' αυτά και μέσα από αυτά. Τα στέλνει σε μακρινές πορείες ή ακόμα και σε ολόκληρα ταξίδια, δημιουργώντας στη φαντασία του ακροατή ή αναγνώστη, η οποία θα μπορούσε και να ονομαστεί εσωτερική όραση, εικόνες, τις οποίες δεν μπορεί ή δε χρειάζεται να δει ο ίδιος με τα μάτια του. Επιλέγει μάλιστα ο δημιουργός τις εικόνες αυτές ώστε να έχουν σημασία, γεγονός που περιλαμβάνεται στις αξίες του παραμυθιού. (Κοττάκος, 2003, 193, 194, 214· Λουκάτος, 1992, 147-148· Μερακλής, 2007, 14, 21)

Το παραμύθι ψυχαγωγεί όχι μόνο το παιδί αλλά και τις μικροκοινωνίες στις οποίες ανήκει και κινείται, όπως η οικογένεια και ο κοινωνικός του περίγυρος. Γεμίζει με αισιοδοξία και φιλοσοφία τη σκέψη του παιδιού και τονίζει την αξία της προσπάθειας. (Κοττάκος, 2003, 189· Λουκάτος, 1992, 145, 147-148)

Γενικότερα, αποτελεί ψυχική ανάγκη αλλά και μέσο έκφρασης του τρόπου που αντιλαμβάνεται το παιδί τον εαυτό του και τον κόσμο γύρω του, τον οποίο επιθυμεί να γνωρίσει και να κατακτήσει. Το βοηθά να αναπτυχθεί νοητικά και να αναγνωρίσει τα συναισθήματά του. (Κοττάκος, 2003, 188, 190· Ροντάρι, 2001, 170-171) Καθώς όμως σκέφτεται και συμπεριφέρεται ελεύθερα και αδέσμευτα, μέσω του παραμυθιού μπορεί να τιθασεύσει την ορμή του. Εκτός από την παιδική φαντασία, το παραμύθι ενισχύει τη δημιουργική και αναλογική σκέψη και κινητοποιεί τη μνήμη του συναισθηματικού βιώματος. (Λουκάτος, 1992, 148· Μερακλής, 2011, 319-320· Μπενέκος, 2006, 177-178· Παμουκτσόγλου, 2007, 119· Ροντάρι, 2001, 27)

Το λαϊκό παραμύθι αποτελεί φορέα μνήμης, διατηρώντας και μεταφέροντας κομμάτια του παρελθόντος. (Στρουμπούλη, 2009, 5) Στην περίπτωση, λοιπόν, των λαϊκών παραμυθιών και σε σχέση με την πολιτιστική τους αξία, βοηθά το παιδί να αναπτύξει την αισθητική αντίληψή του καθώς και να γνωρίσει το παρελθόν του τόπου του, μέσω της επαφής του με του ήρωές του, τις συνήθειές τους, το χώρο που κινούνται, τις εκφράσεις τους, τις σκέψεις τους, τα σύμβολα που παρουσιάζει και τους συμβολισμούς που περιλαμβάνει. Μπορεί με αυτό τον τρόπο να ταυτιστεί με την παράδοση και τον πολιτισμό του τόπου αυτού. Μπορεί να προσφέρει γνώση με τρόπο παιγνιώδη, να προκαλέσει προβληματισμούς, και συσχετισμούς, ώστε να οδηγήσει στη μάθηση ακόμα και επιστημονικών εννοιών. (Κοττάκος, 2003, 189, 206, 282, 345· Λουκάτος, 1992, 143, 145, 148· Μερακλής, 2011, 319-321· Παμουκτσόγλου, 2007, 119-121· Ροντάρι, 2001, 25, 26, 169)

Επιπλέον, από λογοτεχνικής πλευράς το παραμύθι καλλιεργεί τη γλώσσα και τα εκφραστικά μέσα γενικότερα. Δε χρησιμεύει απλά στο να συμπληρώνει τον ελεύθερο χρόνο του παιδιού και να το χαλαρώνει. Σε αυτό βέβαια παίζει πρωτεύοντα ρόλο το λεξιλόγιο, το οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται στην ηλικία του παιδιού, με την οποία έχουν άμεση σχέση οι διανοητικές ικανότητες, το πνευματικό επίπεδο και η κριτική ικανότητα. (Κοττάκος, 2003, 189, 206, 282, 345· Λουκάτος, 1992, 143, 145, 148· Μερακλής, 2011, 319-321· Παμουκτσόγλου, 2007, 119-121· Ροντάρι, 2001, 25, 26, 169)

Δε χρειάζεται όμως να ακολουθείται πιστά ένα εκπαιδευτικό πρότυπο ηλικιακά, καθώς κάθε παιδί αντιδρά διαφορετικά στα ίδια ερεθίσματα. Διαβάζει ότι είναι διαθέσιμο ή ότι του επιτρέπεται και μάλιστα σύμφωνα με τον τόπο, το χρόνο, τον πολιτισμό, το οικογενειακό επίπεδο, την κοινωνική τάξη, τα προσωπικά του γνωρίσματα. Αρκεί να έρθει σε επαφή με το μύθο και το παραμύθι γενικότερα και θα ανταποκριθεί, σύμφωνα με τις ανάγκες και την προσωπική του αντίληψη. (Κοττάκος, 2003, 232, 233, 249, 250)

Εκτός από τις λειτουργίες του μύθου και του παραμυθιού σε προσωπικό επίπεδο, υπάρχουν και αυτές σε συλλογικό. Τα παραμύθια ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να μοιράζονται ιδέες, εμπειρίες και εικόνες με άλλους, άρα να λειτουργούν ομαδικά και να αναπτύσσουν το αίσθημα της συνεργασίας και του ανήκειν σε κοινότητα. (Bittel & Bettoni, 2014, 79) Συνεκδοχικά, μπορεί η ανάγνωση ενός παραμυθιού να μετατραπεί σε οικογενειακή υπόθεση, με όλα τα παραπάνω οφέλη, εκτός από αυτή καθεαυτή τη μάθηση. Το παιδί χρειάζεται και γι'αυτό αποζητά χρόνο με τους γονείς του. Μέσα από την αφήγηση ενός παραμυθιού καταφέρνει να τους κάνει να ασχοληθούν μαζί του, ακόμα κι αν κάποιες φορές δεν το ενδιαφέρει αυτό καθεαυτό το παραμύθι. Με αυτό τον τρόπο βρίσκει επιπλέον χρόνο να μελετήσει ως πρότυπα και τους ίδιους τους γονείς του, διαδικασία πολύ σημαντική και απαραίτητη για την ανάπτυξή του. (Ροντάρι, 2001, 168-169)

3.4 Ιστορία και αφήγηση - Σοβαρή αφήγηση

Σε αυτό ο σημείο θα εισαχθούν δύο επιπλέον έννοιες, αυτές της *ιστορίας* και της *αφήγησης*. Από την αρχαιότητα ακόμα, ο όρος *ιστορία* αναφέρεται σε δημιούργημα που περιλαμβάνει συνήθως πλοκή με αρχή μέση και τέλος, ροή και χαρακτήρες. Μπορεί να είναι ολοκληρωμένη ή και σε

τμήματα, μέρη. Αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο, το οποίο οπτικοποιεί τις μαθησιακές διαδικασίες κι εμπειρίες και με τον τρόπο αυτό τις κάνει διαχειρίσιμες. Επιπλέον, κωδικοποιεί και αποκωδικοποιεί τη γνώση (Langmayr *et al*, 2016, 6). Στη σύγχρονη εποχή, αυτή της ψηφιακής τεχνολογίας, υπάρχουν πια οι ψηφιακές ιστορίες. Πρόκειται για μία παραδοσιακή έννοια με μία νέα μορφή. (Bittel & Bettoni, 2014, 80, 82, 83)

Η *αφήγηση* είναι μία διαδραστική διαδικασία που ανοίγει το δρόμο στον ακροατή προς τις πλούσιες εμπειρίες του αφηγητή. Εξυπηρετεί δύο σκοπούς: τη διάδοση της πληροφορίας και την έκφραση εννοιών σε υψηλό επίπεδο κατανόησης. Αποτελεί μία μέθοδο διαχείρισης της γνώσης, η οποία προάγει τη μάθηση και αυξάνει την ευαισθητοποίηση για τις εσωτερικές αξίες μιας ιστορίας. (Bittel & Bettoni, 2014, 80)

Αποτελείται από συγκεκριμένα συστατικά, τα οποία είναι η αφήγηση αυτή καθαυτή, η προοπτική, η διαδραστικότητα και το μέσον. Η αφήγηση περιλαμβάνει το αίτιο και το αποτέλεσμα, τη συνέχεια και την πλοκή, τους χαρακτήρες, το χώρο και το χρόνο, τη μίμηση· τα στοιχεία δηλαδή του πραγματικού κόσμου, την πληροφορία. Η προοπτική περιλαμβάνει τη γνωστική λειτουργία και το συναίσθημα, το νόημα, τη συλλογική μνήμη, κωδικοποίηση και αποκωδικοποίηση της πληροφορίας, την παρουσίαση και την απόδοση. Το συναίσθημα μάλιστα θεωρείται θεμελιώδες στοιχείο, καθώς, όταν διεγείρεται, ενισχύει την άμεσα συνδεδεμένη με αυτό γνωστική λειτουργία του ακροατή, άρα και τη μάθηση. (Langmayr *et al*, 2016, 2, 4) Ζωντανεύοντας όλες οι αισθήσεις του ακροατή, αυτός αφυπνίζεται και συγκινείται. Η συγκίνηση αυτή βοηθά τότε στο να εντυπωθεί το συναίσθημα στη μνήμη του. (Στρουμπούλη, 2009, 8) Η διαδραστικότητα περιλαμβάνει επίσης τη συνεργασία κι επικοινωνία, αποφάσεις τροποποίησης της ροής, τη σύμπλεξη, τη διάδραση αφηγητή-ακροατή. Τέλος, το μέσον περιλαμβάνει φυσικά αντικείμενα και αντικείμενα ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο μέσον, ενώ στην περίπτωση ψηφιακής αφήγησης το ψηφιακό περιεχόμενο. (Langmayr *et al*, 2016, 4)

Ως προέκταση του όρου *αφήγηση* έχει εισαχθεί και ο όρος *σοβαρή αφήγηση*. Πρόκειται για αφήγηση χωρίς ψυχαγωγικό χαρακτήρα και προτείνεται για εφαρμογή στην εκπαίδευση, σε συγκεκριμένα πλαίσια, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα μέσα και με συγκεκριμένους στόχους. Περιλαμβάνει τα στοιχεία της αφήγησης για θέματα που θεωρούνται σημαντικά, ποιοτικά, με ακρίβεια γνώσεων κι έχοντας ως γνώμονα την ανθρώπινη στοχαστική και στόχο τη μάθηση.

(Langmayr *et al*, 2016, 1, 2, 6) Άλλωστε κάποια παιδιά έχουν την τάση να προσεγγίζουν την πραγματικότητα των μεγάλων, να ασχολούνται με προβληματισμούς και θέματα που αντιστοιχούν σε μεγαλύτερες ηλικίες, προσπαθώντας έτσι να μεγαλώσουν. (Ροντάρι, 2001, 44)

3.5 Η χρήση του παραμυθιού σε εκπαιδευτικές εφαρμογές στο διαδίκτυο - Παραδείγματα

Ένα γενικότερο θέμα σχετικό με την εκπαίδευση των παιδιών είναι η προώθηση της ανάγνωσης. Ακόμα και στην κοινωνία της πληροφορίας, την οποία διανύουμε εδώ και αρκετά χρόνια, γίνονται προσπάθειες να διαβάζουν τα παιδιά βιβλία σε ηλεκτρονική πλέον μορφή. Έχουν μάλιστα δημιουργηθεί εφαρμογές όχι μόνο για υπολογιστές, αλλά και για φορητές συσκευές, όπως ταμπλέτες και κινητά τηλέφωνα, για το σκοπό αυτό. Οι εφαρμογές απευθύνονται ακόμα και σε παιδιά προσχολικής ηλικίας που δεν έχουν μάθει ακόμα να διαβάζουν, με τις οποίες η ανάγνωση γίνεται κυρίως μέσω βίντεο και αρχείων ήχου. Τα παιδιά ενδιαφέρονται προσωπικά γι' αυτή τη μορφή ανάγνωσης αλλά ταυτόχρονα ωθούνται και από τους γονείς τους προς αυτή την κατεύθυνση. (Kang, 2015, 1008)

Παράλληλα, έχουν δημιουργηθεί και εφαρμογές με διαδραστικά μέσα. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται και η έννοια της *διαδραστικής αφήγησης*. Στο εξωτερικό χρησιμοποιείται ευρέως, καθώς είναι ένας τρόπος να αιχμαλωτίσει το ενδιαφέρον των παιδιών και να ενθαρρύνει την επικοινωνία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη. Δύο πρόσφατα παραδείγματα αποτελούν οι εφαρμογές *StoryFaces* και *PeopleInBooks*, όπου χρησιμοποιείται διαδραστική αφήγηση ηλεκτρονικών βιβλίων με δισδιάστατη εικονική πραγματικότητα και κοινωνικοσυναισθηματική αφήγηση από παιδιά, αντίστοιχα. Μία επιπλέον πρόταση είναι η τρισδιάστατη απεικόνιση της εκάστοτε ιστορίας και η προβολή του ίδιου του παιδιού μέσα σε αυτή, με ενεργό ρόλο και συμμετοχή. Η τρισδιάστατη απεικόνιση επιλύει πρακτικά και λειτουργικά θέματα και ταυτόχρονα κάνει την εμπειρία πιο ρεαλιστική άρα και συναρπαστική στα μάτια του παιδιού. (Kang, 2015, 1008-1009)

Οι ψηφιακές συλλογές μπορούν να αποτελέσουν ένα μέσο άτυπης εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να λειτουργήσει, προς την κατεύθυνση αυτή, η ψηφιακή αφήγηση μιας ιστορίας βασισμένης σε ιστορικά στοιχεία. Προτείνεται ως εργαλείο για μια πιο συναρπαστική μαθησιακή εμπειρία, σε συνάρτηση με την ιστορική αφήγηση, η οποία εφαρμόζεται ενίοτε στο

πλαίσιο διδασκαλίας της ιστορίας στο σχολείο. (Husbands, 2004, 71, 73-75, 83-84· Langmayr *et al*, 2016, 12, 14)

Το παραμύθι στη συγκεκριμένη αλλά και σε οποιαδήποτε αντίστοιχη ψηφιακή συλλογή, που απευθύνεται στο ευρύ κοινό, θα μπορούσε να έχει μία επιπλέον λειτουργία: την προσέλκυση ενός κοινού, το οποίο αν δεν υπήρχε το παραμύθι, δε θα επισκεπτόταν τη συλλογή. Υπάρχει μία αντιστοιχία της συγκεκριμένης λειτουργίας με την ανάλογη της αφήγησης ενός παραμυθιού μέσα σε ένα μουσείο. (Στρομπούλη, 2009, 9)

4. ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ - ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ - ΑΞΙΑ - ΚΑΛΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ - DSPACE - ΑΦΗΓΗΣΗ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ - ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

4.1 Ψηφιακές τεχνολογίες και παιδική ηλικία

Η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών από παιδιά είναι πλέον ευρέως διαδεδομένη. Σε μία εποχή που οι διαδικτυακές τεχνολογίες εξαπλώνονται ταχύτατα, τα παιδιά μοιραία παρακολουθούν τις αντίστοιχες εξελίξεις στην πληροφόρηση και την επικοινωνία.

Αρχικά είχε τεθεί το θέμα κατά πόσο τους «κάνει καλό» η επαφή με τα ψηφιακά μέσα. Τώρα πια, ωστόσο, το ερώτημα έχει μετατεθεί στο κατά πόσο τα μέσα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Το διαδίκτυο πιστεύεται ότι επηρέασε τη μάθηση στον 21ο αιώνα όσο και ο ηλεκτρισμός τον 18ο. Ενισχύει τη συμμετοχή, την αναζήτηση ή ακόμα και την παραγωγή γνώσης, την κριτική σκέψη, τη συνεργασία, την επίλυση προβλημάτων, τη διάδραση, την επικοινωνία, την έκφραση, την ψυχαγωγία. Μετατρέπει με λίγα λόγια το άτομο ή και το σύνολο, την ομάδα, από παθητικό δέκτη γνώσης σε ενεργό μέλος που κερδίζει τη γνώση, σε όποιο πλαίσιο και αν κινείται, το σχολικό ή το εξωσχολικό. (οικογένεια, κοινωνία, κλπ) (Arnott, 2016, 273· Palaiologou, 2016, 7-8· Plowman & McPake, 2013, 28-29· Plowman *et al*, 2010, 105) Επίσης, το παιδί αναπτύσσει κάποια χαρακτηριστικά που το βοηθούν στις διαδικασίες της μάθησης, όπως επιμονή, συγκέντρωση, αυτοπεποίθηση. Ένα στοιχείο που χρειάζεται, ωστόσο, προσοχή είναι ότι η ανθρώπινη διάδραση δε μπορεί να αντικατασταθεί από αυτή μεταξύ του χρήστη και των ψηφιακών μέσων, η οποία δεν εγγυάται πάντα και την ύπαρξη εκπαιδευτικού χαρακτήρα. (Plowman & McPake, 2013, 30)

Πιο συγκεκριμένα ως προς το θέμα της ηλικίας, έχουν διεξαχθεί έρευνες για το ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών στην μάθηση στο σπίτι στην προσχολική ηλικία αλλά και στα πρώτα σχολικά χρόνια. Σύμφωνα με αυτές, τα παιδιά κατανοούν το ρόλο των ψηφιακών τεχνολογιών στην καθημερινότητα αλλά και από πολιτιστικής πλευράς και είναι εξοικειωμένα με αυτές στο βαθμό που η οικογένειά τους χρησιμοποιεί και αλληλεπιδρά με τα ψηφιακά τεχνολογικά μέσα. Έχουν ωστόσο σε κάθε περίπτωση, σε μικρότερο ή σε μεγαλύτερο βαθμό, αναπτύξει τον τρόπο

που αποκτούν πρόσβαση, κατανοούν και αλληλεπιδρούν με τα ψηφιακά μέσα, αναπτύσσοντας συνεπώς και την ικανότητά τους να συγκεντρώνουν πληροφορίες και να επιλύουν προβλήματα ακόμα και από μόνα τους. (Palaiologou, 2016, 9, 13· Plowman & McPake, 2013, 28-30· Plowman *et al*, 2008, 303-305, 311, 316· Plowman *et al*, 2010, 104, 106) Αυτό βέβαια που είναι πιο αποτελεσματικό ως προς τη μάθηση και την αύξηση της νόησης με τη βοήθεια ψηφιακών μέσων, είναι η σχετική καθοδήγηση από τους γονείς, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν οι γνώσεις, και όχι απλά η ύπαρξη και χρήση τους στο οικιακό περιβάλλον. (Aubrey & Dahl, 2013, 95, 100· Plowman *et al*, 2010, 100, 101)

4.2 Ψηφιακές συλλογές και η αξία τους

Ένα στοιχείο της ψηφιακής εποχής κι ένα εργαλείο, όπως θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε, του διαδικτύου αποτελούν οι ψηφιακές συλλογές. Στα περισσότερα πολιτιστικά ιδρύματα και οργανισμούς, μάλιστα, αποτελούν πλέον βασική υπηρεσία και όχι προαιρετική δραστηριότητα. (NISO, 2013, 1)

Με τον όρο αυτό εννοούμε ένα σύνολο σχετικών αντικειμένων σε ηλεκτρονική μορφή. Σύμφωνα με τον φορέα NISO, αποτελείται από ψηφιακά αντικείμενα τα οποία επιλέγονται και οργανώνονται ώστε να διευκολύνουν την πρόσβαση σε αυτά και τη χρήση τους. (Zhang & Gourley, 2008, 1) Ένας άλλος ορισμός, βάσει του φορέα UKOLN, είναι ότι μία ψηφιακή συλλογή περιλαμβάνει είδη οντοτήτων, όπως για παράδειγμα συλλογές κειμένων και εικόνων, καθώς και συλλογές από συμπληρωματικές αναπαραστάσεις οντοτήτων. Επίσης, μπορεί να οριστεί ως άθροισμα φυσικών και/ή ηλεκτρονικών αντικειμένων. Ως αντικείμενο με τη σειρά του ορίζεται η συγκεκριμένη υλοποίηση περιεχομένου. (Heaney, 2000, 4, 11) Ένας επιπλέον ορισμός είναι ότι πρόκειται για σύνολο αντικειμένων που συγκεντρώθηκε για κάποιον σκοπό νοητικό, καλλιτεχνικό ή επιμέλειας. (Wickett *et al*, 2013, 11) Ορίζονται επίσης και ως αποθετήρια όλων των ειδών αντικειμένων, τα οποία αποθετήρια χρησιμοποιούνται από οργανισμούς που επιθυμούν να εκπροσωπούνται τα αποθέματά τους επαρκώς στο διαδίκτυο, καθώς και από χρήστες που χρειάζονται συναφείς πληροφορίες για να αξιολογήσουν και να κατανοήσουν τις σχέσεις μεταξύ των ψηφιακών πηγών. Άλλος ορισμός είναι ότι πρόκειται για προσδιοριστική ή οργανωτική μονάδα στο ψηφιακό περιβάλλον. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι δεν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός και χρησιμοποιούμενος ορισμός. Ο καθένας χρησιμοποιείται

κατά περίπτωση από τους διαχειριστές των συλλογών, ανάλογα με τη φύση του θέματος και των τεκμηρίων, το σκοπό της εκάστοτε συλλογής, τη χρήση της και τα χαρακτηριστικά της. (Palmer *et al*, 2006, 2, 11-15)

Σε αυτό το σημείο να αναφερθούν δύο κύρια είδη συλλογών: οι συλλογές και οι περιγραφικές συλλογές. Στις πρώτες παρουσιάζονται οντότητες σε ψηφιακή μορφή ενώ στις δεύτερες, πληροφορίες για οντότητες σε ψηφιακή μορφή. (Heaney, 2000, 4) Η παρούσα συλλογή ανήκει στη δεύτερη περίπτωση, καθώς χρησιμοποιεί υλικό που υπάρχει ήδη σε άλλες συλλογές και δίνει πληροφορίες γι' αυτό. Επίσης, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αναφορική, καθώς αναφέρεται στα αντικείμενα που παρουσιάζει και δεν τα κατέχει άμεσα. (Wickett *et al*, 2013, 11)

Οι πολιτιστικές ψηφιακές συλλογές, ως ένα άλλο είδος, δεν αποτελούνται από απλά σχετιζόμενα αντικείμενα αλλά από πιο ιδιαίτερες κατηγορίες αντικειμένων και κινητοποιούνται από επιστημονικά ερωτήματα. Χρήσιμη είναι η περιγραφή των κριτηρίων επιλογής των αντικειμένων της εκάστοτε συλλογής καθώς ο τίτλος είναι πάντα ενδεικτικός. (Wickett *et al*, 2013, 12)

Οι ψηφιακές συλλογές αποτελούνται από τα ψηφιακά αντικείμενα, τα οποία περιέχουν εικόνες. Οι εικόνες αυτές μπορεί να είναι φωτογραφίες, σχέδια, χειρόγραφα, κάρτες, περιοδικό έντυπο υλικό, χάρτες, κ.α. Επίσης μπορεί να είναι άλλης μορφής, όπως ηχογράφηση, ομιλία, αφήγηση, ραδιοφωνική εκπομπή, βίντεο, κινούμενα σχέδια. Τέλος μπορεί να είναι αρχείο κειμένου, ιστοσελίδα, άλλη συλλογή. Σε σχέση με τον τρόπο δημιουργίας τους, μπορεί να είναι ψηφιοποιημένα φυσικά τεκμήρια ή εξ αρχής ψηφιακά δημιουργήματα, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, οπότε ονομάζονται *γεννημένα ψηφιακά*. (Zhang & Gourley, 2008, 2)

Από τους ίδιους τους ορισμούς προκύπτει και η αξία των ψηφιακών συλλογών γενικότερα, όπως και των ψηφιακών συλλογών με πολιτιστικό περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα και λεπτομερώς, δημιουργούν νέες σχέσεις με τη γνώση κι εμπλέκουν πολιτιστικά τις νέες τεχνολογίες (Combi, 2016, 6), φέρνουν γρήγορη και ουσιαστική αλλαγή των ψηφιακών τεχνολογιών σε θέματα χρήσης, παροχής και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, μειώνουν το κόστος της πρόσβασης στα φυσικά τεκμήρια, ξεπερνούν τυχόν γεωγραφικούς περιορισμούς. (Guccio *et al*, 2016, 55, 58· Zhang & Gourley, 2008, 24) Μπορούν να

δημιουργηθούν σύνολα από υλικά ετερογενή και σε διαφορετική μορφή, που βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες, τα οποία σχετίζονται ωστόσο μεταξύ τους με κάποιον τρόπο. (Zhang & Gourley, 2008, 25) Με την ψηφιοποίηση αντικειμένων παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα στους χρήστες να έρθουν σε επαφή με αντικείμενα που είναι ευπαθή και προστατεύονται από την άμεση επαφή με το κοινό.

4.3 Στοιχεία καλής ψηφιακής συλλογής

Ένας επιπλέον όρος που χρησιμοποιείται είναι η *καλή ψηφιακή συλλογή*. Περιλαμβάνει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που θεωρείται ότι πρέπει να συγκεντρώνει μία ψηφιακή συλλογή, τα οποία είναι σαφώς ορισμένα και αποδεκτά από επίσημους φορείς, όπως οι NISO (2007, 1,4-25), NINCH (2002, 4, 10, 38-53, 61-62, 68, 105, 115, 118, 163-165) και TASI. Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια από τα χαρακτηριστικά εκείνα τα οποία αφορούν και την εν λόγω συλλογή, ενώ σχολιάζονται και κάποια επιμέρους σχετικά θέματα.

Αρχικά χρειάζεται να είναι ξεκάθαρος ο σκοπός και το περιεχόμενο της συλλογής, ώστε να γίνει σωστή επιλογή των τεκμηρίων της και η καλύτερη δυνατή παρουσίασή τους στους αποδέκτες. Σε αυτό συμβάλλει καθοριστικά και ο προσδιορισμός των κατηγοριών κοινού στο οποίο απευθύνεται, καθώς και οι ανάγκες τους. (Zhang & Gourley, 2008, 26)

Μία καλή ψηφιακή συλλογή πρέπει να συνδέει μέρη με σύνολα, να συνδέεται τυπικά με άλλη μία συλλογή που σχετίζεται με έναν ή περισσότερους φορείς της, να είναι η βάση μίας δημοσιευμένης δουλειάς, καθώς και να είναι όσο το δυνατό πιο ξεκάθαρη, απλή, κατανοητή για το χρήστη, ανοιχτή, γενική, ώστε να έχει πιθανότητα να σχετίζεται και να χρησιμοποιείται από ένα άλλο εργαλείο περιγραφικής συλλογής. (Cole, 2002, 4· Heaney, 2000, 21· Zhang & Gourley, 2008, 93, 94) Επιπλέον, να αντιπροσωπεύει τους προμηθευτές δεδομένων, να παρέχει πλαίσιο για τα αντικείμενά της, να διαχειρίζεται και να διατηρεί τα αποτελέσματα αναζήτησης, να είναι προσβάσιμη και λειτουργική ώστε να διευκολύνει την πλοήγηση των χρηστών, καθώς και ελκυστική σχεδιαστικά. (Zhang & Gourley, 2008, 99, 100· Wickett *et al*, 2013, 14-26)

Ένα βασικό στοιχείο για μία καλή ψηφιακή συλλογή είναι η ανοιχτή πρόσβαση στα τεκμήρια αλλά και στα μεταδεδομένα της. Θεωρείται σημαντική καθώς καταργεί χωρικούς και χρονικούς περιορισμούς που προκύπτουν από την απόσταση, τη δυσκολία στη φυσική

πρόσβαση, την μορφή και το μέγεθος αρχείων (π.χ. χάρτες), καθώς και τη χρονική απόσταση των αντικειμένων. Επίσης, ενθαρρύνει επιπλέον έρευνα επάνω στο εκάστοτε θέμα, δημοσιεύσεις, επανάχρηση πληροφοριών και δεδομένων ακόμα και πολιτιστικού περιεχομένου, όπως στην περίπτωση αυτή. Υπό αυτή την έννοια ενισχύει τη γνώση και δίνει πιο δημοκρατικό χαρακτήρα στην πολιτισμική πληροφορία, καθώς αυτή γίνεται προσβάσιμη από μεγαλύτερο κοινό, στοιχείο που χαρακτηρίζει τη νέα μουσειολογική αντίληψη και κατ' επέκταση μπορεί να αφορά και μνημεία. (Eschenfelder & Caswell, 2010, 5-6· Terras, 2015, 734-737, 745) Ταυτόχρονα όμως πρέπει να είναι και υπεύθυνη πρόσβαση, ώστε να μη θίγονται ευαίσθητα δεδομένα ατόμων ή κοινωνικών ομάδων και να μην εισβάλλει σε ιστορίες χωρίς τη σύμφωνη γνώμη των εμπλεκόμενων. (Eschenfelder & Caswell, 2010, 7· Christen, 2009, 4-5· TASI, 9)

Η επικοινωνία μεταξύ συλλογών θεωρείται επίσης σημαντικό στοιχείο, καθώς μέσω αυτής επιτυγχάνεται σύνδεση αρχειακών και άλλων πηγών, του ίδιου του υλικού και των παρουσιαζόμενων πληροφοριών, αλλά και των μεταδεδομένων που τα περιγράφουν. Με την καλύτερη επικοινωνία ενισχύεται συνεπώς η γνώση σε επίπεδο εύρους, βάθους και σφαιρικότητας. (Tryen & Waelde, 2016, 86· Wickett *et al*, 2014, 3, 4, 10)

Λεπτό θέμα σε μία ψηφιακή συλλογή αποτελούν τα πνευματικά δικαιώματα των τεκμηρίων και του υλικού γενικότερα που παρουσιάζεται. Σε περίπτωση που η συλλογή έχει χαρακτήρα ερευνητικό σε επιστημονικό ή πολιτιστικό επίπεδο, δεν τίθεται θέμα δικαιωμάτων. Πρόκειται πλέον για διάδραση ατόμου και κοινωνιών, καθώς και για συνδημιουργία νέων μορφών κληρονομιάς. Δεν υπάρχει πρόθεση εμπορικής επανάχρησης των παρουσιαζόμενων δεδομένων, όπως και στην παρούσα συλλογή. Επίσης, στην περίπτωση που ψηφιοποιούνται τεχνουργήματα του δημόσιου τομέα, τα νέα τεκμήρια είναι νέα αντικείμενα, όπου ο δημιουργός τους και δημιουργός της συλλογής βάζει πλέον τη δική του σφραγίδα και δεν τίθεται και πάλι θέμα πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτό διασφαλίζεται και στην περίπτωση που κατά την επανάχρηση αντικειμένων υπάρχει σύνδεσή τους με μεταδεδομένα. Το πρωτότυπο ταυτοποιείται, ανακτάται και διατίθεται σε κοινή χρήση μαζί με όλες τις πληροφορίες που το συνοδεύουν και το περιγράφουν όσο το δυνατόν πληρέστερα. (Tryen & Waelde, 2016, 84, 86, 90, 94· Zhang & Gourley, 2008, 23· NINCH, 2002, 61, 62)

Βασικό συστατικό μίας συλλογής είναι τα μεταδεδομένα που συνοδεύουν τα τεκμήριά της. Πρόκειται δηλαδή για δεδομένα, δομημένες πληροφορίες, που περιγράφουν άλλα δεδομένα, πηγές κάθε είδους. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες: τα περιγραφικά, τα δομικά και τα διαχειριστικά. Συνήθως όμως έχουν ταυτόχρονα περισσότερες από μία από τις παραπάνω λειτουργίες. Χρησιμεύουν, εκτός από την περιγραφή, για την ανάκτηση και απόδοση του περιεχομένου της εκάστοτε συλλογής, για τη διευκόλυνση ανακάλυψης πηγών, καθώς και για την τεκμηρίωση των ψηφιακών αντικειμένων. (Cole, 2002, 5, 6· Zhang & Gourley, 2008, 31, 33· TASI, 3, 4, 8· NISO, 2007, 58, 59, 61, 62)

Ακόμα και αυτά υπόκεινται στο χαρακτηρισμό *καλά μεταδεδομένα*, καθώς θεωρούνται ότι πρέπει να συγκεντρώνουν ορισμένα χαρακτηριστικά. Αρχικά επιλέγονται βάσει του θέματος, του στόχου της συλλογής, του κοινού στο οποίο αυτή απευθύνεται άρα στις απαιτήσεις του, σε τυχόν περιορισμούς και πνευματικά δικαιώματα που πρέπει να ληφθούν υπ' όψη. Βέβαια κάποιες φορές, μεταδεδομένα όπως η περιγραφή μίας εικόνας, μπορεί τελικά να αποτελέσουν υλικό με πνευματικά δικαιώματα και γι' αυτό να πρέπει να κατοχυρωθούν ως μία βάση δεδομένων. Ρόλο παίζουν και οι πηγές των μεταδεδομένων που υπαγορεύουν τον τρόπο πρόσβασης σε αυτά. Συνήθως είναι προτιμότερο να επιλέγεται κάποιο πρότυπο μεταδεδομένων ώστε να υπάρχει κοινή γλώσσα μεταξύ των συλλογών και να επιτυγχάνεται η επικοινωνία τους. Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί αυτά να συνεχίσουν να εμπλουτίζονται με συμμετοχή και τροφοδότηση από το κοινό, αν αυτή η δυνατότητα δοθεί από τον δημιουργό της συλλογής. Σίγουρα για τη διατήρηση όλης της συλλογής χρειάζεται να αποθηκεύονται ως βασικές μορφές αρχείων. (Cole, 2002, 5, 6· Zhang & Gourley, 2008, 31, 33· TASI, 3, 4, 8· NISO, 2007, 58, 59, 61, 62)

Για τις πολιτιστικές συλλογές, τέλος, και για τα αντικείμενά τους αναφέρονται χαρακτηριστικά, όπως ότι η μορφή ή η κατασκευή ενός αντικειμένου παρέχει πληροφορίες για το πλαίσιο δημιουργίας του ή της ιδιαίτερης αξίας του σε βάθος χρόνου. Επίσης, κάθε αντικείμενο αντιπροσωπεύει μία κατηγορία ή τύπο αντικειμένου, φέρει άμεσες πληροφορίες για την εικόνα του πλαισίου στο οποίο υπήρξε ή της περιόδου κατά την οποία συνέβησαν γεγονότα στα οποία υπήρξε μάρτυρας, καθώς και αναφέρεται από προηγούμενο περιεχόμενο σε πρόσωπο, αντικείμενο, τοποθεσία, δρώμενο του ενδιαφέροντος. (Wickett *et al*, 2013, 13)

4.4 DSpace: Ένα αποθετήριο ψηφιακών συλλογών

Το DSpace είναι ένα ψηφιακό αποθετήριο, ένα εργαλείο, ένα σύστημα, μία πλατφόρμα που δημιουργήθηκε από το πανεπιστήμιο MIT για να υποστηρίξει ερευνητικό υλικό και δημοσιεύσεις στους τομείς της συλλογής, διατήρησης, δημιουργίας ευρετηρίου και διάθεσης στο κοινό. Αποτελεί ένα ποιοτικό σύστημα δημιουργίας συλλογών με όσο το δυνατόν πιο απλό τρόπο. Αρχικά δημιουργήθηκε για το πανεπιστήμιο αυτό με απώτερο σκοπό τη επέκταση της χρήσης του και από άλλα ιδρύματα, καθώς και τη σταδιακή του προσαρμογή και βελτίωση, ανάλογα με τις διαφορετικές κατά περίπτωση ανάγκες. Το μοντέλο του βασίζεται στην ιδέα της δημιουργίας φυσικών υποομάδων σε κάθε ίδρυμα, τις *Κοινότητες*, με αυτόνομη προσαρμογή και διαχείριση του αποθετηρίου, ώστε να καλύπτονται οι επιμέρους ανάγκες τους. (Smith *et al*, 2003, 2)

Η διεπαφή χρήστη βασίζεται στο διαδίκτυο. Υπάρχουν αρκετές και διαφορετικές για κάθε ομάδα που χρησιμοποιεί το DSpace ανάλογα με την ιδιότητά της: αυτούς που υποβάλλουν υλικό, τους διαχειριστές και τους τελικούς χρήστες. Στην τελευταία διεπαφή, αυτή των τελικών χρηστών ή δημόσια, η αναζήτηση και ανάκτηση των αντικειμένων που έχουν τοποθετηθεί στο σύστημα επιτυγχάνεται μέσω ενός συνδέσμου που *κατεβάζει* το αρχειακό υλικό στον υπολογιστή του χρήστη. Αυτό γίνεται είτε άμεσα είτε με τη βοήθεια ενός σχετικού προγράμματος που μπορεί να διαβάσει το υλικό ανάλογα με τη μορφή που αυτό έχει. (Smith *et al*, 2003, 3, 4)

Το σύστημα αυτό είναι το πρώτο ψηφιακό αποθετήριο ανοιχτού κώδικα που διευθετεί πρακτικά ερωτήματα και προβλήματα που προκύπτουν, όπως το ποιός εισάγει δεδομένα και τί είδους δεδομένα, ποιός ελέγχει τη διαδικασία αυτή, ποιοί είναι οι περιορισμοί, ποιός θα έχει πρόσβαση στις συλλογές και σε ποίο βαθμό. Κάθε ίδρυμα έχει τη δυνατότητα πλέον να οργανώνει και να υλοποιεί με απλό τρόπο τις συλλογές του ανάλογα με το ποιοί είναι οι στόχοι του και πώς επιλέγει να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά. Επίσης χρειάζεται ελάχιστους πόρους για τη χρήση του, γεγονός που το κάνει προσιτό και εύκολα διαχειρίσιμο από οποιοδήποτε ίδρυμα. (Smith *et al*, 2003, 4)

Βασικό σκοπό του αποτελεί η διαλειτουργικότητα μεταξύ των ιδρυμάτων που το χρησιμοποιούν αλλά και μεταξύ αυτού και άλλων ψηφιακών αποθετηρίων. Για το λόγο αυτό έχει εφαρμοστεί το Πρωτόκολλο Πρωτοβουλίας Ανοιχτών Αρχείων για τη Συλλογή

Μεταδεδομένων (OAI-PMH). Χρησιμοποιεί το σύστημα μεταδεδομένων Dublin Core, στο οποίο θα γίνει εκτενέστερη αναφορά σε επόμενη παράγραφο. (Smith *et al*, 2003, 3, 6)

Εξίσου σημαντική είναι η διάρκεια των πηγών του αρχειακού υλικού των συλλογών είτε βρίσκονται σε έντυπη μορφή είτε στο διαδίκτυο, ώστε να μπορούν τα αποθηκευμένα αντικείμενα να βρεθούν και να ανακτηθούν και στο μέλλον. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται σταθερά αναγνωριστικά στοιχεία με τη μορφή URLs, τα οποία εκχωρούνται, διαχειρίζονται και αναλύονται μέσω ενός συστήματος με στόχο τη διατήρηση των πηγών. Στην περίπτωση αυτή ισχύει ο όρος *λειτουργική διατήρηση*. Ακόμα όμως και στην περίπτωση που ένα αρχείο δε θα μπορεί να είναι επεξεργάσιμο μετά από κάποιο διάστημα, τουλάχιστον να μπορούν οι *ψηφιακοί αρχαιολόγοι* να το μελετήσουν. (Smith *et al*, 2003, 6)

Το DSpace, τέλος, είναι ένα διεπιστημονικό αποθετήριο που εκπροσωπεί υπό αυτή την έννοια το χαρακτήρα του ιδρύματος-δημιουργού του. Η διεπιστημονικότητα του περιεχομένου ενός αρχείου μπορεί να προσελκύσει ευρύτερο κοινό στις συλλογές του αποθετηρίου. (Smith *et al*, 2003, 8)

Ολοκληρώνοντας, είναι προφανές ότι το DSpace εξυπηρετεί τις σημαντικότερες λειτουργίες μίας *καλής ψηφιακής συλλογής*, όπως προαναφέρθηκαν. Είναι ανοιχτού κώδικα, ενισχύει την επικοινωνία μεταξύ συλλογών, διατηρεί τα δεδομένα και μεταδεδομένα σε βάθος χρόνου και μπορεί να προστατεύσει τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και διαχειριστών του υλικού που παρουσιάζεται, εφόσον είναι αποτέλεσμα αναζήτησης σε διάφορες πηγές.

Όπως προαναφέρθηκε, το DSpace χρησιμοποιεί το πρότυπο μεταδεδομένων Dublin Core. Το πρότυπο αυτό δημιουργήθηκε από βιβλιοθηκονόμους το 1995 για την περιγραφή των ηλεκτρονικών πόρων, συνεπώς την εύκολη αναζήτησή τους. Είναι απλό σημασιολογικά, στοιχείο που ενισχύει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ συλλογών ακόμα και από διαφορετικά επιστημονικά πεδία και το κάνει συνεπώς ευρέως χρησιμοποιούμενο. Περιλαμβάνει 15 στοιχεία ή πεδία μεταδεδομένων, τα οποία είναι όλα προαιρετικά όσον αφορά στη συμπλήρωσή τους. Αναφέρονται στο περιεχόμενο περιγράφοντας το αντικείμενο αυτό καθεαυτό, σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και στο στιγμιότυπο περιγράφοντας την εισαγωγή και διαχείρισή του αντικειμένου. Περιλαμβάνει, επιπλέον, κάποια πιο επεξηγηματικά πεδία, τους

εξειδικευτές, για να δώσει λύση στο θέμα της απλότητάς του και να γίνει πιο λεπτομερές όπου χρειάζεται, χωρίς ωστόσο να τροποποιεί ή να επεκτείνει τη σημασία του εκάστοτε στοιχείου. Με τα παραπάνω χαρακτηριστικά δίνει τη δυνατότητα ακόμα και σε μη ειδικούς να περιγράφουν τις εγγραφές τους με τρόπο που αυτές μπορούν τελικά να ανακτηθούν επιτυχώς. Επιπλέον, η απλή και διαθεματική σημασιολογία του μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση της ορατότητας και προσβασιμότητας των συλλογών από περισσότερα είδη κοινού. Το Dublin Core δίνει τη δυνατότητα για επέκτασή του σε πιο εξειδικευμένους τομείς, αν και στο σημείο αυτό πιθανόν να είναι προτιμότερη η επιλογή άλλων σχημάτων³⁹.

4.5 Αφήγηση σε ψηφιακές συλλογές

Μέσω της αφήγησης με παραμυθιακό χαρακτήρα και στοιχεία, μπορεί να επιτευχθεί η επισκεψιμότητα της συλλογής από μία επιπλέον κατηγορία κοινού, η οποία με την ύπαρξη της κλασικής παρουσίας πληροφοριών και γνώσεων δε θα την επισκεπτόταν. Παρατηρείται εμφανής αντιστοιχία με έναν αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο, του οποίου την επισκεψιμότητα στοχεύουν να αυξήσουν οι αρμόδιοι φορείς. (Agosti *et al*, 2014, 1· Στρουμπούλη, 2009, 9) Για το λόγο αυτό προσπαθούν να προσελκύσουν κατηγορίες κοινού έξω από τους παραδοσιακούς επισκέπτες. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για τα παιδιά, τα οποία αποκτούν ενδιαφέρον για θέματα που κατά βάση απευθύνονταν ως τώρα στο ενήλικο κοινό, είτε είναι σε θέση να περιηγηθούν μόνα σε μία συλλογή είτε χρειάζονται τη βοήθεια των γονιών τους.

Θα μπορούσε όμως να απευθύνεται και σε ενήλικο κοινό, το οποίο δεν επισκέπτεται μία ψηφιακή συλλογή με επιστημονική οπτική αλλά αναζητά ερεθίσματα και εναλλακτικά στοιχεία, τα οποία θα του κεντρίσουν το ενδιαφέρον για μία διαφορετική εμπειρία. (Agosti *et al*, 2014, 2)

Η αφήγηση αυτή καθεαυτή έχει χρησιμοποιηθεί κατά περιπτώσεις, άλλωστε, ακόμα και για θέματα όχι άμεσα σχετικά με το περιεχόμενο του εκάστοτε μουσείου, όπως κατά την παγκόσμια μέρα αφήγησης.

³⁹ «Metadata Innovation, Dublin Core Metadata Initiative», διαθέσιμο στο <http://dublincore.org/index.shtml>, τελευταία πρόσβαση στις 19/05/2017.

4.6. Σχετικά παραδείγματα

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή, στην παρούσα εργασία γίνεται μία πρόταση για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να παρουσιαστεί ένα θέμα τοπικής ιστορίας σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας μέσα από μία ψηφιακή συλλογή, η οποία απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό. Έγινε μία σύντομη έρευνα στον ελληνικό και παγκόσμιο ιστό, ώστε να εντοπιστούν τυχόν ίδια ή και παρόμοια παραδείγματα ή ακόμα κι τυχόν κενά γύρω από το θέμα αυτό.

Στον ελληνικό διαδικτυακό χώρο υπάρχει καταρχάς ήδη μία ψηφιακή συλλογή για την αρχαία Παρρασία⁴⁰. Τεκμηριώνει και παρουσιάζει λεπτομερώς την περιοχή και το θέμα, ωστόσο δεν περιλαμβάνει κάποιο σκέλος για παιδικό κοινό.

Επίσης, εντοπίστηκαν σελίδες μουσείων, όπως του Νέου Μουσείου Ακρόπολης και του μουσείου Ολυμπιακών Αγώνων, όπου γίνεται ψηφιακή περιήγηση στο ύφος των κλασικών επί τούτου περιηγήσεων στους μουσειακούς χώρους και προσφέρονται on-line διαδραστικά παιχνίδια και δραστηριότητες βασισμένες σε εκθέματα και σχετικές με διάφορα θέματα⁴¹. Επίσης, αρκετά μουσεία συμμετέχουν στην παγκόσμια ημέρα αφήγησης φιλοξενώντας αφηγητές παραμυθιών στους χώρους τους, χωρίς ωστόσο να υπάρχει σύνδεση του εκάστοτε πολιτιστικού αντικειμένου με τα παρουσιαζόμενα παραμύθια και χωρίς την παρουσίασή τους στο διαδίκτυο, έστω και σε άλλο χρόνο από τον πραγματικό.

Μία άλλη περίπτωση είναι η παρουσίαση του Μυστρά⁴² καθώς και θεμάτων της βυζαντινής περιόδου⁴³, ακολουθούμενες από δραστηριότητες που εξετάζουν και την κατανόηση των πληροφοριών σε συνδυασμό με την ψυχαγωγία. Το περιβάλλον των ιστοσελίδων είναι σχεδιαστικά ελκυστικό για παιδιά, χρησιμοποιείται ωστόσο αρκετά δύσκολη γλώσσα για μικρές ηλικίες. Στην περίπτωση του Βυζαντίου μάλιστα διακρίνονται δύο ηλικιακές ομάδες με διαφορετικές δραστηριότητες για την κάθε μία, καλύπτοντας το φάσμα της παιδικής ηλικίας.

⁴⁰ «Ιστορικά θέματα - Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/parasias.html> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴¹ «ΕΠΣΕΤ - Διαδραστικός Πολιτισμός», διαθέσιμο στο <http://www.epset.gr/el/Digital-Content/Interactive-Culture> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴² «Η Καστροπολιτεία του Μυστρά - Ιστορία & Χαρακτήρας της Βυζαντινής Πόλης», διαθέσιμο στο <http://www.culture.gr/culture/mystras-edu/history/index.html#> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴³ «Εξερευνώντας τον κόσμο του Βυζαντίου», διαθέσιμο στο <http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=index&lang=gr> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

Ως άλλο μέσο παρουσίασης επιστημονικών αλλά όχι πολιτιστικών θεμάτων έχουν χρησιμοποιηθεί τα κινούμενα σχέδια. Παράδειγμα στο διαδίκτυο αποτελεί μία σειρά ταινιών κινουμένων σχεδίων με συγκεκριμένους ήρωες, όπου ένας χαρακτήρας καθοδηγεί τα παιδιά να ανακαλύψουν τη γνώση για διάφορα θέματα μέσω έρευνας που τα ωθεί να κάνουν⁴⁴.

Μία άλλη εφαρμογή σχετική με θέματα γεωγραφίας χρησιμοποιεί διαδραστικά παιχνίδια με τη χρήση χαρτών και κατευθυντήριες ερωτήσεις με στόχο τη γνώση ⁴⁵. Απευθύνεται ωστόσο σε μεγαλύτερες ηλικίες, εξαιτίας και της δυσκολίας του θέματος για τα παιδιά μικρότερων ηλικιών.

Η αφήγηση και το παραμύθι έχουν χρησιμοποιηθεί σε μικρότερες ηλικίες, όχι ωστόσο στο διαδίκτυο. Τα εν λόγω θέματα προς παρουσίαση είναι η τοπική ιστορία και η περιβαλλοντική εκπαίδευση σχετικά με την πόλη της Θεσσαλονίκης με τη βοήθεια ηρώων κουκλοθέατρου μέσα στη σχολική τάξη⁴⁶, καθώς και η ελληνική γλώσσα⁴⁷.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περίπτωση όπου έχει αναπτυχθεί διαδικτυακό παιχνίδι με βήματα-απαντήσεις σε ερωτήσεις, βασισμένο σε βιβλίο, το οποίο παρουσιάζει την ιστορία ενός παιδιού μετανάστη⁴⁸.

Σε βιβλιοθήκες του εξωτερικού χρησιμοποιείται η αφήγηση σε μικρές ηλικίες αλλά μόνο στους χώρους τους⁴⁹. Διαδικτυακά προσφέρονται παιχνίδια και δραστηριότητες, διαδραστικά on-line βιβλία⁵⁰, καθώς και χρήση νέων τεχνολογιών όπως η μικτή πραγματικότητα για την παρουσίαση ιστοριών (Kang *et al*, 2015). Μία εφαρμογή, μάλιστα, προτεινόμενη από

⁴⁴ «NOESIS - Ταξίδι στη γνώση-κινούμενα σχέδια», διαθέσιμο στο <http://www.noesis.edu.gr/noesis-και-εκπαίδευση/ταινίες-κινουμένων-σχεδίων/> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴⁵ «Google - 7 Διαδραστικά παιχνίδια που βρίσκονται στο google maps», διαθέσιμο στο <http://gr.ign.com/google/29058/feature/7-diadrasatika-paikhnidia-pou-briskontai-sto-google-maps> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴⁶ «anna's pappas blog - Περιπατώντας στα ιστορικά μονοπάτια της Θεσσαλονίκης», διαθέσιμο στο <https://pappanna.wordpress.com/διδασκτικά-σενάρια/περιπατώντας-στα-ιστορικά-μονοπάτια/> (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).

⁴⁷ «eleftheria online - Ένα σύγχρονο παραμύθι δίνει μαθήματα ελληνικής γλώσσας», διαθέσιμο στο <https://www.eleftheriaonline.gr/ellada-kosmos/politismos/item/115860-ena-sygyxrono-paramythi-dinei-mathimata-ellinikis-glossas> (τελευταία πρόσβαση στις 15/05/2017).

⁴⁸ «5ο Δημοτικό Σχολείο Χολαργού - Παιχνίδια», διαθέσιμο στο <https://5dimcholarg.wordpress.com/προγραμματα-2/εκπαιδευτικο-υλικο/παιχνidia/> (τελευταία πρόσβαση στις 15/05/2017).

⁴⁹ «Libraries, Auckland Council - Kids», διαθέσιμο στο <http://www.aucklandlibraries.govt.nz/EN/kids/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση στις 16/05/2017).

⁵⁰ «FairportPublicLibrary - Kids», διαθέσιμο στο <http://www.fairportlibrary.org/kids/ebooks> (τελευταία πρόσβαση στις 16/05/2017).

βιβλιοθήκη προσφέρει τη δυνατότητα σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας να διαβάσουν ιστορίες και στη συνέχεια να κάνουν σχετικές δραστηριότητες (*Bookflix*⁵¹). Ακολουθείται δηλαδή η αντίστροφη από την εδώ προτεινόμενη πορεία: ένα υπάρχον θέμα και η υπάρχουσα ιστορία χρησιμοποιείται για να αναπτυχθεί η γνώση, ενώ εδώ παρουσιάζεται η ζητούμενη πληροφορία και γνώση επάνω στην οποία χτίζεται η ιστορία.

Επίσης, διάφορα μουσεία παρουσιάζουν επιλεγμένες ψηφιακές συλλογές εκθεμάτων τους και για παιδιά έχουν δημιουργήσει δραστηριότητες βασισμένες σε εκθέματά τους. Συχνά χρησιμοποιούν και νέες διαδραστικές τεχνολογίες για ψηφιακές περιηγήσεις (Kang *et al*, 2015) (μικτή πραγματικότητα), τρισδιάστατα βίντεο κι επαυξημένη πραγματικότητα⁵², όχι όμως για το παιδικό κοινό.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν δύο περιπτώσεις ψηφιακών πολιτιστικών συλλογών που έχουν δημιουργηθεί για μνημεία της Κύπρου. Στη μία παρουσιάζεται η εκκλησία της Παναγίας Ασίνου στη Λευκωσία μέσα από ένα διαδραστικό ψηφιακό βιβλίο, περιβάλλον με ενδιαφέρον από πλευράς σχεδίασης και παρουσίασης⁵³. Η δεύτερη είναι μία διαδραστική εκπαιδευτική πλατφόρμα για τα μνημεία της Κύπρου που έχουν ενταχθεί στον κατάλογο προστατευόμενων μνημείων της UNESCO. Αυτή απευθύνεται σε ενήλικο κοινό αλλά και σε παιδιά⁵⁴. Καμία από τις δύο δεν είναι ανοιχτής πρόσβασης στο ευρύ κοινό.

Αντίστοιχα μη ανοιχτής πρόσβασης στο ευρύ κοινό είναι ένα διαδραστικό εκπαιδευτικό παιχνίδι με θέμα την ιστορία, σχεδιασμένο για παιδιά του δημοτικού σχολείου (*Itinerarium*)⁵⁵.

Εντοπίστηκε, τέλος, μία ψηφιακή συλλογή, η οποία χρησιμοποιεί πιο απλή γλώσσα δίνοντας ωστόσο επιστημονικές πληροφορίες, φωτογραφίες και μικρές ιστορίες για θέματα σχετικά με τη φύση (πανίδα, χλωρίδα, φυσικά φαινόμενα)⁵⁶.

⁵¹ «ArlingtonPublicLibrary, Bookflix», διαθέσιμο στο <http://library.arlingtonva.libguides.com/abouttumblebooks> (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

⁵² « RiSE: reflectance transformation imaging in spatial augmented reality for exhibition of cultural heritage», διαθέσιμο στο <http://dl.acm.org/citation.cfm?doid=2787626.2792626> (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

⁵³ «SpringerLink - Immersive Digital Heritage Experience with the use of Interactive Technology», διαθέσιμο στο http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-319-48974-2_30 (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

⁵⁴ «SpringerLink - Educational Creative Use and Reuse of Digital Cultural Heritage Data for Cypriot UNESCO Monuments», διαθέσιμο στο http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-319-48496-9_72 (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

⁵⁵ «ACM Digital Library - Itinerarium:Co-designing a Tangible Journey Through History», διαθέσιμο στο <http://dx.doi.org/10.1145/2971485.2996474> (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

Συνοψίζοντας, τα παραδείγματα που εντοπίστηκαν είναι κυρίως ψηφιακές συλλογές που δεν απευθύνονται σε παιδικό κοινό, διαδικτυακές σελίδες με διαδραστικές εφαρμογές και ψηφιακά παιχνίδια αποκλειστικά για παιδιά, ψηφιακές βιβλιοθήκες με παιδικά βιβλία σε ψηφιακή μορφή και δραστηριότητες βασισμένες σε αυτά, καθώς και πολιτιστικές συλλογές ή σελίδες μουσείων με διαδραστικές εφαρμογές και ψηφιακά παιχνίδια.

⁵⁶ «NIH Kids Environment Kids Health - Wildlife in Research Triangle Park, North Carolina», διαθέσιμο στο <https://kids.niehs.nih.gov/topics/natural-world/wildlife/index.htm> (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

ΜΕΡΟΣ Β'

1. ΜΕΘΟΔΟΣ

Μετά από τη βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα, αλλά και την περιήγηση στην περιοχή της αρχαίας Παρρασίας ακολούθησαν η συγγραφή της ιστορίας και η διαδικασία δημιουργίας της συλλογής.

1.1 Λίγα λόγια για την ιστορία

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή του κεφαλαίου αυτού, δημιουργήθηκε μία ιστορία βασισμένη σε τοπικούς μύθους, ιστορικά στοιχεία αλλά και σε στοιχεία του παραμυθιού γενικότερα.

Οι βασικοί ήρωες είναι οι δύο επίχρυσοι αετοί που κοσμούσαν τους κίονες του ιερού του Λύκαιου Δία, στην κορυφή του ομώνυμου όρους, όπως τεκμηριώνεται στο κεφάλαιο με τα ιστορικά στοιχεία για την περιοχή της Παρρασίας. Οι δύο αετοί παρουσιάζονται να ξυπνούν από ύπνο βαθύ και μακρύ και να συγχέουν τις αναμνήσεις τους από την αρχαιότητα, την εποχή τους δηλαδή, με όνειρο. Ξεκινούν, λοιπόν, ένα ταξίδι με αφετηρία το Λύκαιο όρος στην περιοχή που αντιστοιχεί σήμερα στην αρχαία Παρρασία, για να διαπιστώσουν αν όντως κάποτε έζησαν αυτά που έχουν ως ονειρικές εικόνες στο μυαλό τους. Πετούν στις σημαντικότερες πόλεις της και συνομιλούν με ντόπιους, ενήλικες και παιδιά, με νύμφες και ζώα που συναντώνται στην ευρύτερη περιοχή και συνδέονται με τοπικούς μύθους, για να διαπιστώσουν πώς αυτές εξελίχθηκαν και πώς έγινε γνωστή η ιστορία της περιοχής στους σημερινούς κατοίκους.

Χαρακτηρίζεται ως *ιστορία* και όχι ως *παραμύθι*, διότι δεν είναι δομημένη αυστηρά με τρόπο παρόμοιο με τα παραδοσιακά παραμύθια. Έχει το ρόλο ιστορικής αφήγησης, καθώς παρουσιάζει ιστορικές πληροφορίες και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί όποιος αναλάβει το ρόλο του ερευνητή να τις συγκεντρώσει. Δεν είναι δηλαδή καθαρά αποτέλεσμα μυθοπλασίας με ένα κεντρικό μήνυμα, όπως τα περισσότερα παραμύθια.

Η ιστορία αυτή χρησιμοποιεί κάποιες τεχνικές όπως περιγράφονται από τη *Φανταστική*, μία τέχνη, θεωρία ή προσπάθεια, όπως ορίζεται, η οποία έχει αναπτυχθεί για τη δημιουργία ιστοριών. Ξεκινά με μία υπόθεση: Τί θα συνέβαινε αν οι αετοί υπήρχαν και ζωντάνευαν; Ενεργοποιεί πρόσωπα γνωστά στην τοπική κοινωνία, όπως ο παππούς και η γιαγιά, ο παπάς, ο δήμαρχος, ο δάσκαλος με τους μαθητές. Επίσης, επιστρατεύει υποχρεωτικούς όρους ανάγνωσης,

όπως μυθικές μορφές οι οποίες συναντώνται σε τοπικούς μύθους και τις εντάσσει στις παρούσες συνθήκες. Ακόμα, αφήνει μία ανοιχτή πόρτα στο μέλλον, καθώς υπόσχεται την επιστροφή τους στη γη, νέες περιηγήσεις τους στο μέλλον κι επαφή ξανά με τους κατοίκους και τους συμμετέχοντες στα Λύκαια. Μάλιστα υπονοεί ότι υπάρχει η πιθανότητα για τον επισκέπτη να τους συναντήσει κάποτε σε μία περιήγησή του στην περιοχή. Τέλος, χρησιμοποιώντας διαλόγους, ζωντανεύει και χρωματίζει τα πρόσωπα, τους χαρακτήρες, Αναδεικνύει το ύφος, τη διάθεσή τους, τα συναισθήματά τους, στοιχεία του προφορικού λόγου. Με αυτό τον τρόπο ζωντανεύει και η ίδια, ενισχύει τη φαντασία και την έκφραση, ξεφεύγοντας από μία μονότονη αφήγηση. (Ροντάρι, 2001, 17, 39-40, 80, 104-106, 173-176)

Εκτός από τις υπόλοιπες παραδόσεις και χαρακτηριστικές μορφές που χρησιμοποιούνται στην ιστορία και τεκμηριώνονται μυθολογικά σε προηγούμενα κεφάλαια, εμφανίζεται και η Ρόκα. Πρόκειται για μία νυφίτσα, χαρακτηριστικό ζώο της ευρύτερης περιοχής, η οποία αποτελεί ενσάρκωση νεράιδας. Η Ρόκα εισέρχεται στα σπίτια με τη μορφή του ζώου αυτού, κυρίως τις νυχτερινές ώρες, αναζητώντας επίμονα μαλλί για να γνέσει. Για να έχει φιλική αντιμετώπιση προς τους ενοίκους ενός σπιτιού, αρκεί να της αφήσουν μαλλί και μία ρόκα. Τότε μεταμορφώνεται σε νεράιδα και αφοσιώνεται στη διαδικασία του γνέσιματος. (Πολίτης, 1998, 184-185) Η συγκεκριμένη προφορική παράδοση είναι αρκαδική, χρησιμοποιείται ωστόσο το ζώο αυτό για την Αλίφειρα ως χαρακτήρας της αρχαιότητας, σύμφωνα με το γεγονός ότι και αυτή η πόλη ανήκε στην Αρκαδία και ειδικότερα στην Παρρασία.

1.2 Η ψηφιακή συλλογή

Όσον αφορά στη συλλογή, βασικό στοιχείο της υπήρξε ο σχεδιασμός. Ορίστηκε ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι, το προς παρουσίαση υλικό, οι κατηγορίες κοινού στις οποίες απευθύνεται. Στη συνέχεια καθορίστηκαν πιο πρακτικά ζητήματα, όπως ένα χρονοδιάγραμμα της πορείας εργασιών, οι πηγές αναζήτησης των τεκμηρίων, η πλατφόρμα δημιουργίας της, η δομή της συλλογής, τα επιθυμητά μεταδεδομένα, η σταδιακή αποθήκευση των αποτελεσμάτων της έρευνας, συγγραφής και δημιουργίας της συλλογής. Στοιχεία, όπως η διεπαφή χρήστη και το σχήμα μεταδεδομένων, υπήρξαν προκαθορισμένα από την επιλεγμένη πλατφόρμα. Δε χρειάστηκε ψηφιοποίηση, καθώς το υλικό ήταν ήδη σε ψηφιακή μορφή. Επίσης, δεν ακολουθήθηκαν ιδιαίτερες διαδικασίες για τον καθορισμό και την προστασία πνευματικών

δικαιωμάτων, καθώς αποφασίστηκε η λεπτομερής παράθεση των πηγών των τεκμηρίων κι επιπλέον, ένα μεγάλο ποσοστό εικόνων προήλθαν από προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της γράφουσας. (NINCH, 2002, 9-11, 38-39, 61-62)

Οι πηγές της έρευνας είναι βιβλιογραφικές και διαδικτυακές, ενώ οι εικόνες προέρχονται τόσο από βιβλιογραφική και ηλεκτρονική αναζήτηση, όσο και από επί τόπου φωτογράφιση από τη γράφουσα σε πρόσφατη περιήγηση στην περιοχή και στα κέντρα της Παρρασίας.

Η περιήγηση και η επαφή με τον τόπο και τα μνημεία είναι πραγματικά συναρπαστική. Ωστόσο στην περίπτωση αυτή, που πρόκειται για μία ευρύτερη περιοχή, είναι διαδικασία χρονοβόρα λόγω των αποστάσεων. Επιπλέον, η εύρεση και πρόσβαση αρκετών χώρων και τοποθεσιών είναι δύσκολη. Η συχνά ελλιπής σήμανση, η κακή κατάσταση ή ακόμα και η απουσία εμφανών μονοπατιών, και η οργιάζουσα χλωρίδα δυσχεραίνουν την προσέγγισή τους και κάποιες φορές την καθιστούν ακόμα και αδύνατη. Χρειάζεται μάλιστα προσπάθεια να βρεθούν σημεία από όπου μπορούν να ληφθούν πανοραμικές, συνολικές φωτογραφίες, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ολόκληρους οικισμούς, κάτι που απαιτεί επικοινωνία με τους κατοίκους, καθώς και γνώση ή τουλάχιστον καλή ανάγνωση της περιοχής. Παρατηρήθηκε βέβαια στην περιοχή το αντιφατικό φαινόμενο, σε κάποιες περιπτώσεις οι ίδιοι οι κάτοικοι να μη γνωρίζουν για την ύπαρξη, το ρόλο ή τη σπουδαιότητα κάποιων ευρημάτων, καθώς δεν έχουν ενημερωθεί επαρκώς ή και καθόλου σχετικά, ενώ σε άλλες περιπτώσεις - οι οποίες είναι ευτυχώς η πλειοψηφία - όχι μόνο να γνωρίζουν αλλά και να προσπαθούν να εμπλακούν σε όποια σχετική δραστηριότητα.

Απαραίτητα στοιχεία που προηγήθηκαν της περιήγησης υπήρξαν η παρακολούθηση των καιρικών συνθηκών, ο σχεδιασμός μιας πορείας και η μελέτη των σχετικών πηγών, καθώς και ένα σχετικό χρονοδιάγραμμα, τουλάχιστον όσον αφορά στη χιλιομετρική απόσταση των σημείων-σταθμών. Επίσης σημαντική είναι και η αποθήκευση και μερική αρχειοθέτηση των δεδομένων σε τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε να είναι ευκολότερη η επεξεργασία τους στην πορεία και να μειωθεί σημαντικά η περίπτωση απώλειάς τους.

Η παρούσα ψηφιακή συλλογή περιλαμβάνει τα σημαντικότερα κέντρα της αρχαίας Παρρασίας, όπως αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία. Παρουσιάζονται γενικά ιστορικά και τοπικά μυθολογικά στοιχεία για την περιοχή, καθώς και για κάθε ένα από τα επιμέρους κέντρα

της. Η εισαγωγή και παρουσίασή τους έγινε με μία σειρά, βάσει του μεγέθους και της σπουδαιότητάς τους στην αρχαιότητά, καθώς και βάσει της γεωγραφικής τους θέσης γενικότερα και μεταξύ τους. Το Λύκαιο όρος και τα Λύκαια παρουσιάζονται ξεχωριστά, αν και δεν πρόκειται για κόμμες της εν λόγω περιοχής. Πρόκειται ωστόσο για το θρησκευτικό κέντρο της με ιδιαίτερη βαρύτητα για τους Παρράσιους και τους Αρκάδες γενικότερα. Όμοια παρουσιάζεται ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα, αν και βρίσκεται ανεξάρτητος, χωρίς να ανήκει εδαφικά σε αστικό κέντρο, λόγω της θρησκευτικής και με το πέρασμα του χρόνου μνημειακής του σπουδαιότητας. Πρόκειται για ένα σημείο αναφοράς για την τότε και τώρα περιοχή και συνδέεται με την κοντινή Φιγάλεια, συνεπώς επιλέχθηκε να παρουσιαστούν μαζί.

Όσον αφορά σε εικόνες από άλλες πηγές, βιβλιογραφικές ή διαδικτυακές, σίγουρα αποφεύγονται οι παραπάνω περιορισμοί και δυσκολίες. Τίθεται όμως το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων των πάροχών τους. Στην προκειμένη περίπτωση δεν υπήρξε θέμα αδειοδότησης, καθώς προέρχονται από αρχεία και ιστοσελίδες ελεύθερης πρόσβασης από το κοινό. Επιπλέον, αναφέρονται στην ίδια τη συλλογή αναλυτικά όλες οι πηγές, όχι μόνο για τις εικόνες αλλά και για τις πληροφορίες που δίνονται στα κείμενα.

Ο άξονας στον οποίο κινείται η συλλογή είναι χρονολογικός με τρεις σταθμούς: την αρχαιότητα, τις περιόδους από τα προχριστιανικά χρόνια μέχρι και την εποχή της απελευθέρωσης από την τούρκικη κυριαρχία σαν ένα σύνολο και, τέλος, την πρόσφατη ιστορία και τη σύγχρονη εποχή επίσης ως σύνολο. Επιλέχθηκε να ομαδοποιηθούν οι ιστορικές περίοδοι λόγω της αποσπασματικότητας ή και της απουσίας ιστορικών πηγών για κάποια από τα σημεία ενδιαφέροντος σε συγκεκριμένες εποχές. Για το Λύκαιο όρος και τα Λύκαια οι πληροφορίες παρουσιάζονται θεματικά και όχι ανά ιστορικές περιόδους, καθώς η όψη και η λειτουργία τους δε μεταβλήθηκε στο πέρασμα του χρόνου, ωστόσο διακόπηκε και σήμερα εν μέρει παραμένει αδρανής κι εν μέρει συνεχίζεται με τον ίδιο χαρακτήρα.

Η συλλογή αποτελείται από κείμενα, εικόνες, όπως χάρτες, γκραβούρες, υλικά τεκμήρια, φωτογραφίες, καθώς και από κάθε είδους πηγές για την τεκμηρίωση του παρουσιαζόμενου υλικού. Τα παραπάνω απευθύνονται στο ενήλικο κοινό, ενώ για το παιδικό κοινό και για οικογένειες έχει δημιουργηθεί μία ιστορία. Πρόκειται για ένα κείμενο με αφήγηση και διαλόγους, μέσα από το οποίο παρουσιάζονται ιστορικά και τοπικά μυθολογικά στοιχεία για τα

κέντρα της Παρρασίας, καθώς και οι βασικοί τρόποι συγκέντρωσης του υλικού. Είναι δομημένο με παραμυθιακά στοιχεία (κεντρικοί ήρωες και δευτερεύοντα πρόσωπα, ομιλούντα ζώα και μυθικά όντα, ταξίδι) και με απλή γλώσσα, χωρίς αυστηρό επιστημονικό ύφος.

Για τη δημιουργία της συλλογής χρησιμοποιήθηκε το Αποθετήριο του μαθήματος «Πολιτισμική Τεχνολογία» του ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, το οποίο βασίζεται στην πλατφόρμα ψηφιακών αποθετηρίων DSpace. Η συγκεκριμένη δομή δόθηκε στη συλλογή βάσει ενός από τους ορισμούς της ψηφιακής συλλογής ως σύνολο ομοειδών αντικειμένων, θεωρώντας τα κέντρα της Παρρασίας ως τεκμήρια, καθώς και της διεπαφής χρήστη των συγκεκριμένων αποθετηρίων. Στην κεντρική σελίδα παρουσιάζεται ένα σύντομο εισαγωγικό κείμενο με γενικές πληροφορίες για τη συλλογή, κείμενα με τα γενικά ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία για την περιοχή, καθώς και η ιστορία. Περιλαμβάνεται επίσης ένας χάρτης με τα κέντρα της Παρρασίας και τις σύγχρονες ονομασίες τους, καθώς και τα σύνορα των σημερινών τριών νομών μέσα στην περιοχή. Τα κέντρα παρουσιάζονται ως τα τεκμήρια της συλλογής, με το αντίστοιχο κείμενο για τις ιστορικές περιόδους, με σχετικές εικόνες και με τις πηγές του υλικού.

Όλα τα δεδομένα είναι σε ψηφιακή μορφή, γεννημένα ψηφιακά. Οι ψηφιακές φωτογραφίες έχουν επιπλέον μικρύνει σε μέγεθος, αφενός για να είναι πιο εύκολα διαχειρίσιμες κατά τη δημιουργία της συλλογής αλλά και κατά την ψηφιακή περιήγηση, αφετέρου για να προστατευθούν από αναπαραγωγή χωρίς άδεια της δημιουργού. Αυτός είναι ο απλούστερος τρόπος χωρίς να χρησιμοποιηθεί κάποιο λογότυπο, το οποίο θα αλλοίωνε αισθητικά το αποτέλεσμα.

Μετά από την επιλογή της δομής, επιλέχθηκαν και ορίστηκαν τα μεταδεδομένα των τεκμηρίων από τον επιβλέποντα καθηγητή στο ρόλο του διαχειριστή κι ελεγκτή του προς εισαγωγή υλικού, βάσει του προτύπου Dublin Core που υιοθετεί το DSpace, αλλά και των ιδιοτήτων του θέματος. Τα κοινά μεταδεδομένα ορίστηκαν ως υποχρεωτικά, ενώ όσα περιγράφουν συγκεκριμένα τεκμήρια ως προαιρετικά. Πιο συγκεκριμένα, αυτά που αναφέρονται στον τίτλο, το θέμα, τις πηγές (προέλευση), την περιοχή (γεωγραφική κάλυψη) είναι υποχρεωτικά, ενώ όσα αναφέρονται σε ιστορικές περιόδους και σε άλλα θέματα είναι προαιρετικά. Επίσης, υποχρεωτική είναι η εισαγωγή μίας έστω εικόνας σε κάθε τεκμήριο. Αυτό

που διαφοροποιείται ως μεταδεδομένο είναι η ημερομηνία φωτογράφισης ή η ημερομηνία που μία εικόνα εισάγεται στο σύστημα, ανάλογα με την πηγή της εικόνας. Σε τρεις περιπτώσεις οι πόλεις της Παρρασίας δεν έχουν εντοπιστεί, ούτε υπάρχει κάποια υπόθεση για ταύτιση με σημερινό οικισμό, συνεπώς δεν υπάρχουν σχετικές εικόνες. Σε αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε ο χάρτης που προβάλλεται στην αρχική σελίδα της συλλογής.

Το υλικό υποβλήθηκε στην πλατφόρμα τμηματικά, πρώτα στην αρχική σελίδα και στη συνέχεια ανά κέντρο της Παρρασίας. Μετά από κάθε υποβολή ακολουθούσε η αποστολή ενημερωτικού τυποποιημένου μηνύματος σχετικά με αυτήν, στο προσωπικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της δημιουργού της συλλογής. Η εμφάνιση του υλικού μετά από την υποβολή του ήταν άμεση.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

2.1 Η ιστορία: « Οι αετοί του Λύκαιου: σαν παραμύθι»

Ο αετός άνοιξε τα μάτια του αργά και κοίταξε γύρω του. Τα σύννεφα ήταν ολόλευκα και ο ουρανός καταγάλανος. Τέντωσε νωχελικά τις μακριές φτερούγες του, χασμουρήθηκε βαθιά και κοίταξε προς τον ζεστό ήλιο που έλαμπε ψηλά. Το συννεφένιο του κρεβάτι ήταν τόσο παχύ και μαλακό, που δεν του έκανε καρδιά να σηκωθεί. Αναζήτησε τον αδερφό του, μα δε φαινόταν πουθενά. 'Παράξενο' σκέφτηκε, 'εδώ δίπλα μου κοιμήθηκε χθες το βράδυ'. Ξάφνου φύσηξε ένα ελαφρύ αεράκι και ένα πνιχτό ροχαλητό έφτασε στα αφτιά του. Το αεράκι ξαναφύσηξε δυνατότερο, ένα μικρό σύννεφο διαλύθηκε και από πίσω ξεπρόβαλε μια χρυσή ουρά. 'Νάτος!' είπε με βαριά από τον ύπνο φωνή. 'Ακόμα κοιμάται. Πρέπει να τον ξυπνήσω. Πρέπει να του πω για το όνειρο!'

- Ξύπνα υπναρά! Έχω κάτι να σου πω!

- Μμμμμ.... Ασε με, νυστάζω

- Ξύπνα σου λέω! Είδα ένα παράξενο όνειρο απόψε...

- Ωχου! Πρέπει να μου το πεις τώρα; Δε μπορείς να περιμένεις λίγο;!

- Ήταν πολύ 'ζωντανό', σαν να μου είχαν συμβεί όλα αυτά στ' αλήθεια....

- Δηλαδή, τί είδες;

- Κρατούσα έναν χάρτη μιας χώρας που λεγόταν Παρρασία, με τα ονόματα κάποιων πόλεων: Λυκόσουρα, Ακακήσιο, Τραπεζούντα, Βασιλίσ, Θωκνία, Μακαρία, Δασέα, Βρένθη, Θεισόα, Αλίφειρα, Φυγάλεια, Προσείς, Ακόντιο. Έγραφε και το όνομα της κορυφής ενός βουνού, Λύκαιο λεγόταν κι εκεί υπήρχε ένα αρχαίο ιερό. Καθώς διάβαζα τα ονόματα μου έρχονταν στο μυαλό εικόνες από τις πόλεις αυτές, σαν να είχαμε πάει σε όλες. Δεν ήταν όμως πολύ ξεκάθαρες, γιατί είχε περάσει πολύς καιρός από τότε.

- Τώρα που το λες, νομίζω ότι έχω δει έναν χάρτη σε κάποιο συρτάρι, να, κάπου εδώ.... Πρέπει να βρίσκεται κάτω από άλλα χαρτιά, περίμενε να ψάξω.... Έχω χρόνια να τον ανοίξω.... Νομίζω αδερφέ μου, πάντως, ότι το όνειρό σου δε είναι τελείως φανταστικό. Τα ονόματα αυτά τα έχω ακούσει κι εγώ. Δε τα έχω διαβάσει απλά στο χάρτη που ψάχνω. Είναι παράξενο, αλλά νομίζω ότι κάποτε ζούσαμε σε μία άλλη χώρα, πολύ παλιά. Έχουν περάσει όμως τόσος χρόνος που οι αναμνήσεις μας μοιάζουν πια με όνειρα. Και αποκλείεται να έχουμε δει και οι δύο το ίδιο όνειρο! Εδώ επάνω στα σύννεφα που ζούμε εδώ και καιρό, δε βλέπουμε πώς αλλάζουν τα

πράγματα στη γη. Είμαστε πια και πολύ μεγάλοι σε ηλικία και έχουμε αρχίσει μάλλον να ξεχνάμε ή και να τα μπερδεύουμε λίγο... Το παθαίνουμε εμείς, οι ηλικιωμένοι αετοί! Α, να τος! Τον βρήκα επιτέλους! Κοίταξέ τον, μήπως είναι αυτός;

- Ναι, ναι! Ακριβώς αυτός είναι! Ολόιδιος με αυτόν στο όνειρό μου!

- Πες μου για τις εικόνες που έβλεπες. Πως ήταν εκεί που πήγες;

- Μα σου είπα, δυστυχώς δεν ήταν ξεκάθαρες, οπότε δε θυμάμαι πολλά πράγματα. Σκέφτομαι μήπως θα μπορούσαμε να κάνουμε ένα μικρό ταξίδι, να τα δούμε όλα ξανά από κοντά. Όσο και να προσπαθήσουμε από εδώ επάνω, δε θα τα καταφέρουμε. Όπως είπες κι εσύ, είμαστε πολύ μεγάλοι πια σε ηλικία και η περίφημη αετίσια μας όραση δεν είναι τόσο καλή όσο άλλοτε....

- Έχεις δίκιο. Μάλλον πρέπει να αρχίσουμε να κατεβαίνουμε πιο συχνά στη γη. Και αυτή είναι μία καλή ευκαιρία: με τη βοήθεια του χάρτη να επισκεφτούμε όλες αυτές τις πόλεις!

Ξεκίνησαν λοιπόν οι δύο αετοί τις ετοιμασίες για το ταξίδι τους. Καθάρισαν τις μακριές τους φτερούγες, τις άνοιξαν όσο περισσότερες μπορούσαν και τις τίναξαν με δύναμη για να ξεμουδιάσουν. Είχαν καιρό να πετάξουν κάπου μακριά. Έφαγαν ένα καλό πρωινό για να έχουν δυνάμεις, πήραν το χάρτη της Παρρασίας και σχεδίασαν τη διαδρομή τους. Έπρεπε να αποφασίσουν από την αρχή προς τα που θα πετούσαν για να μην κάνουν πολλές διαδρομές χωρίς λόγο και κουραστούν. Θα ξεκινούσαν από το ψηλότερο σημείο, την κορυφή του βουνού με το όνομα Λύκαιο και θα συνέχιζαν σε όλες τις πόλεις. Όλα ήταν τώρα έτοιμα και οι αετοί μπορούσαν να ξεκινήσουν.

Πέρασαν μέσα από τα παχιά άσπρα σύννεφα και είδαν από κάτω το βουνό Λύκαιο. Αμέσως αναγνώρισαν την κορυφή που έψαχναν. Στέκονταν οι ίδιοι εκεί για πάρα πολύ καιρό επάνω σε δύο κολώνες, κάτω από το βωμό, όπως λέγεται, όπου έκαναν οι άνθρωποι τις προσφορές τους στο θεό Δία πριν από πάαααα πολλά χρόνια.

- Μα που είναι οι κολώνες αυτές; Δε φαίνονται πουθενά.

- Νομίζω ότι βλέπω μόνο τις βάσεις τους.

- Δεν είναι κάποιος εδώ, για να ρωτήσουμε τί συνέβη.

- Ας προχωρήσουμε, μπορεί να συναντήσουμε παρακάτω κάποιον άνθρωπο και να ξέρει να μας δώσει κάποια πληροφορία.

Πέταξαν λίγο παρακάτω. Θυμούνταν ότι εκεί κοντά γίνονταν κάποιοι αγώνες, τα Λύκαια. Έρχονταν κόσμος από πολλά μέρη, κοντινά και μακρινά και αγωνίζονταν σε αθλήματα, έπαιζαν

μουσική κι έλεγαν ποιήματα. Οι νικητές έπαιρναν για βραβείο στεφάνια κι όχι χρήματα. Πραγματικά, βρήκαν το αρχαίο στάδιο αλλά όλα είχαν αλλάξει εκεί γύρω. Είδαν μόνο κάποια από τα κτίσματα κι αυτά είχαν γκρεμιστεί: ο ξενώνας όπου έμεναν οι αθλητές, το λουτρό όπου καθαρίζονταν μετά τους αγώνες, τα καθίσματα του σταδίου, η πηγή της Αγνούς που έπιναν νερό. Σκέφτηκαν να κατέβουν τουλάχιστον στην πηγή, μήπως κι έτρεχε ακόμα λίγο νερό για να ξεδιψάσουν. Όπως έσκυψαν να πιουν, άκουσαν μια λεπτή φωνή να μιλά!

- Ψάχνετε κάτι; Εσείς δεν είστε οι δύο αετοί που στέκονταν επάνω στις κολώνες στην κορυφή του βουνού;

- Ποιός είναι; Από που έρχεται αυτή η φωνή;

- Εγώ σας μιλώ, η Αγνώ! Κάποτε ήμουν νύμφη του βουνού αυτού και μετά με έκαναν πηγή για να δίνω φρέσκο, δροσερό νερό για τις προσφορές στον αρχαίο θεό Δία. Αν και έχουν σπάσει πια οι πέτρες από τις οποίες με έχτισαν, μπορώ ακόμα και μιλώ με τη φωνή του νερού, που δε σταμάτησε να κυλά μετά από τόσα πολλά χρόνια.

- Μήπως ξέρεις λοιπόν, Αγνώ, να μας πεις τί συνέβη με τις κολώνες μας; Δεν είναι πια στη θέση τους και δε θυμόμαστε γιατί..

- Πριν από πολλά χρόνια τις πήραν και τις πήγαν εδώ κοντά, στη Μεγαλόπολη. Εκεί έφτιαξαν άλλο ιερό στο θεό Δία.

Οι δύο αετοί ευχαρίστησαν την Αγνώ για το νερό και τις πληροφορίες και ξεκίνησαν για τον επόμενο σταθμό τους. Κοντά στο ιερό και το στάδιο θυμούνταν ότι βρίσκεται η πόλη Λυκόσουρα, στην κορυφή ενός λόφου. Όταν έφτασαν εκεί, έψαξαν να τη βρουν αλλά έβλεπαν παντού δάσος....

- Παράξενο, ας κατέβουμε λίγο χαμηλότερα. Η Λυκόσουρα είναι μεγάλη πόλη, δε θα έπρεπε να δυσκολευόμαστε να τη βρούμε.

Κι όμως, η πόλη δεν ήταν πια όπως παλιά. Ήταν ένας αρχαιολογικός χώρος, χωρίς κατοίκους και μπόρεσαν να βρουν μόνο λίγα κτήρια και μία βρύση, αλλά κι αυτά μισογκρεμισμένα. Πραγματικά το δάσος είχε απλωθεί πολύ, τώρα που κανείς δε ζούσε πια στη Λυκόσουρα. Είδαν όμως λίγο παρακάτω τα σπίτια ενός χωριού και σκέφτηκαν να πετάξουν μέχρι εκεί. Συνάντησαν έναν παππού και τον ρώτησαν τί είχε συμβεί και δεν υπήρχε κανείς στην παλιά πόλη. Τον ρώτησαν και ποιό είναι το όνομα του χωριού αυτού.

- Οι παππούδες των παππούδων μου έλεγαν μία ιστορία για την παλιά Λυκόσουρα. Έφυγαν όλοι οι κάτοικοι πριν από πολλά χρόνια για να ζήσουν στη Μεγαλόπολη. Αργότερα χτίστηκε όμως αυτό το χωριό. Λεγόταν στην αρχή Αστάλα και μετά ξαναπήρε το όνομα Λυκόσουρα, για να θυμάται ο κόσμος ότι εδώ κοντά υπήρχε και αυτή η μεγάλη αρχαία πόλη.
- Εδώ κοντά υπήρχε και η πόλη Ακακήσιο. Θα καταφέρουμε να τη βρούμε, παππού;
- Δυστυχώς δεν υπάρχει πια ούτε αυτή η πόλη, καλοί μου αετοί. Δεν έχει μείνει κανένα από τα κτήριά της, το δάσος σκέπασε τα πάντα. Οι κάτοικοί της πήγαν κι αυτοί στη Μεγαλόπολη πριν από πολλά χρόνια. Οι παππούδες μου μου είχαν δείξει όμως ένα λόφο εδώ κοντά, με το όνομα Ακακήσιος λόφος. Αυτόν θα τον βρείτε εύκολα από ψηλά, γιατί στην κορυφή του υπάρχει ένα εκκλησάκι του προφήτη Ηλία.
- Ευχαριστούμε πολύ παππού για τη βοήθειά σου! Θέλαμε να πάμε μέχρι εκεί αμέσως μετά από εδώ. Ξέρεις, θα κάνουμε ένα μικρό ταξίδι για να βρούμε και κάποιες άλλες πόλεις. Τις θυμόμαστε από παλιά και θέλουμε να δούμε πώς είναι σήμερα.
- Καλό ταξίδι, λοιπόν και καλή τύχη, σας εύχομαι!

Πριν ξεκινήσουν ξανά το ταξίδι τους, οι αετοί έβγαλαν το χάρτη για να δουν προς τα που θα πετάξουν. Πράγματι, ο Ακακήσιος λόφος ήταν πολύ κοντά και η επόμενη πόλη ήταν η Τραπεζούντα. Πήραν βαθιά ανάσα, άνοιξαν τα φτερά τους και σηκώθηκαν ψηλά. Πέρασαν πάνω από το λόφο και στην κορυφή του είδαν το εκκλησάκι για το οποίο τους είχε μιλήσει νωρίτερα ο παππούς.

- Συνέχισαν ευθεία για την Τραπεζούντα και δεν άργησαν να βρεθούν στην περιοχή.
- Δεν είναι δυνατό, μονολόγησε έκπληκτος ο ένας αετός, δε τη βλέπω πουθενά! Βλέπω όμως ένα χωριό και μία λίμνη.
 - Μα λίμνη δεν υπήρχε δίπλα στην Τραπεζούντα! Είπε με την ίδια έκπληξη ο άλλος αετός. Πόσο άλλαξαν τα πράγματα! Ας κατέβουμε τουλάχιστον στο χωριό, κάποιον θα βρούμε να ρωτήσουμε για την παλιά πόλη αλλά και για τη λίμνη.

Πραγματικά, μπαίνοντας στο χωριό είδαν έναν άντρα, έκαναν έναν κύκλο πετώντας από πάνω του και κατέβηκαν κοντά του.

- Καλημέρα!
- Καλημέρα! Τι γυρεύουν τόσο χαμηλά και τόσο μακριά από το βουνό δύο αετοί;

- Ψάχνουμε την Τραπεζούντα αλλά δε φαίνεται πουθενά τριγύρω. Και είμαστε σίγουροι ότι ήταν εδώ. Μήπως γνωρίζετε κάτι εσείς; Μένετε εδώ;

- Είμαι ο δήμαρχος του χωριού. Το όνομά του είναι Κυπαρίσσια. Έχετε δίκιο να απορείτε. Η αρχαία πόλη βρίσκεται λίγο παρακάτω, δίπλα στη λίμνη. Πριν από πάρα πολλά χρόνια οι κάτοικοί της πήγαν στην αρχαία Μεγαλόπολη και από τότε άδειασε. Περνώντας ο καιρός τα κτήριά της γκρεμίστηκαν και στις μέρες μας ίσα που φαίνονται.

- Και η λίμνη;

- Η λίμνη δημιουργήθηκε πριν από λίγα χρόνια, όταν άνθρωποι από τη σύγχρονη Μεγαλόπολη έφτιαξαν ένα μεγάλο ορυχείο για να βρουν κάρβουνο, για το μεγάλο εργοστάσιο έξω από την πόλη. Όταν σταμάτησαν να βγάζουν κάρβουνο, με τον καιρό μαζεύτηκε πολύ νερό και το ορυχείο γέμισε κι έγινε λίμνη. Έφτιαξαν κι άλλα ορυχεία και κάθε φορά που σταματούσαν να τα χρησιμοποιούν αυτά γίνονταν, με τον ίδιο τρόπο, λίμνες. Έχει πολλές γύρω τριγύρω, αλλά αυτή είναι η μεγαλύτερη και λέγεται Τραπεζούντα, όπως η αρχαία πόλη. Είναι πολύ όμορφη και ήσυχη λίμνη, με πολλά διαφορετικά φυτά στις όχθες της και ζουν σε αυτή πολλά ψάρια, μικρά ζώα και πουλιά. Είναι ένας μικρός βιότοπος.

Οι αετοί σώπασαν για λίγο. Πόσο πολύ είχαν αλλάξει όλα!

- Μετά από εδώ θέλαμε να πάμε και στη Βασιλίδα. Θυμόμαστε ότι ήταν πολύ κοντά.

- Σωστά θυμάστε, όμως το ίδιο ισχύει και για τη Βασιλίδα. Δε μένει κανείς εκεί πια και θα μπορούσατε να δείτε μόνο λίγα γκρεμισμένα σπίτια επάνω στο λόφο. Λίγο παρακάτω βρίσκεται το σημερινό χωριό Μαυριά.

- Θα κάνουμε μία βόλτα για να δούμε πως είναι η περιοχή, η αρχαία πόλη και το καινούριο χωριό. Ευχαριστούμε πολύ κύριε δήμαρχε για τις πληροφορίες!

- Ώρα καλή αετοί! Θα χαρώ να σας ξαναδώ στο χωριό μας!

Πέταξαν λοιπόν μέχρι τη Μαυριά, έκαναν τρεις κύκλους επάνω από το χωριό και κατευθύνθηκαν στο λόφο που θυμούνταν ότι βρισκόταν η αρχαία πόλη. Ο δήμαρχος είχε δίκιο: μπόρεσαν να δουν μόνο λίγα κατεστραμμένα κτήρια. Στεναχωρήθηκαν λίγο, όμως σκέφτηκαν ότι μετά από τόσα χρόνια είναι λογικό να αλλάζουν τα πράγματα. Άλλωστε γνωρίζουν καινούρια όμορφα χωριά που συνεχίζουν την ιστορία της περιοχής. Απλά είναι διαφορετικά και οι άνθρωποι γνωρίζουν την ιστορία των αρχαίων πόλεων. Αυτά που έζησαν στο παρελθόν οι δύο αετοί δεν έχουν ξεχαστεί.

Αυτές οι σκέψεις τους έκαναν χαρούμενους και τους έδωσαν δύναμη να συνεχίσουν το ταξίδι τους. Κοίταξαν το χάρτη προσεκτικά. Η επόμενη στάση τους ήταν η Θωκνία, κοντά στη Μεγαλόπολη. Αυτή τη φορά αναζήτησαν πρώτα κάποιο χωριό κι εκεί θα ρωτούσαν για την αρχαία πόλη. Πραγματικά, πρώτα διέκριναν το σύγχρονο χωριό. Κατέβηκαν στην πλατεία κι εκεί είδαν μία εκκλησία. Φαινόταν πιο παλιά από όλα τα σπίτια και στην αυλή της στεκόταν ένας παπάς. Τον πλησίασαν για να του κάνουν ερωτήσεις.

- Καλημέρα παπούλη!

- Καλημέρα αετόπουλα!

- Ψάχνουμε την αρχαία Θωκνία. Μήπως ξέρεις που βρίσκεται; Δεν καταφέραμε να τη δούμε από ψηλά.

- Δυστυχώς δε θα τη βρείτε. Στο σημείο που βρισκόταν η πόλη έσκαψαν οι άνθρωποι του εργοστασίου κι έφτιαξαν ένα ακόμη ορυχείο, από τα πολλά που έχει η περιοχή.

- Πραγματικά, πετώντας από πάνω είδαμε ότι η περιοχή έχει αλλάξει πολύ με όλα αυτά τα ορυχεία και αυτό μας έχει μπερδέψει. Τα θυμόμαστε όλα τελείως διαφορετικά. Κι έχουμε πολύ καιρό να έρθουμε εδώ, οπότε όλα έχουν αλλάξει. Το χωριό αυτό πως λέγεται;

- Τώρα λέγεται και πάλι Θωκνία, μέχρι πριν από λίγα χρόνια όμως λεγόταν Βρωμοσέλλα.

- Η εκκλησία αυτή φαίνεται πολύ παλιά.

- Είναι πολύ παλιά, το παλαιότερο κτίσμα του χωριού και είναι αφιερωμένη στον Άγιο Δημήτριο. Πείτε μου όμως, γιατί ταξιδεύετε;

- Έχουμε πολύ καιρό να κατέβουμε από το Λύκαιο. Θυμηθήκαμε τις πόλεις της Παρρασίας την εποχή που στεκόμασταν ακόμα στις κολώνες στην κορυφή του, στο αρχαίο Ιερό του Δία και θέλαμε να δούμε πως είναι σήμερα αυτές.

- Τότε θα πρέπει να περάσετε και από ένα άλλο χωριό εδώ κοντά. Λέγεται Απιδίτσα και βρίσκεται πολύ κοντά στην αρχαία Δασέα.

- Έχουμε μαζί μας ένα χάρτη και σύμφωνα με αυτόν η Δασέα θα ήταν η επόμενη στάση μας!

Ευχαρίστησαν, λοιπόν, οι αετοί τον παπά της Θωκνίας, τον χαιρέτησαν και πέταξαν προς την Απιδίτσα. Ήταν ένα μικρό χωριό με λίγα σπίτια. Ήταν όμως πια μεσημέρι και ήταν δύσκολο να βρουν ανθρώπους έξω από τα σπίτια τους. Τέτοια ώρα στα χωριά όλοι ξεκουράζονταν για να συνεχίσουν τη μέρα τους. Ωστόσο, σε μία αυλή είδαν μία γιαγιά να φροντίζει τον κήπο της. Την πλησίασαν γιατί ήθελαν να ρωτήσουν και για τις επόμενες πόλεις που θα επισκέπτονταν.

- Καλησπέρα γιαγιά!
- Καλησπέρα αετοί! Τί κάνετε τέτοια ώρα τόσο μακριά από το βουνό;
- Ταξιδεύουμε για να δούμε τις πόλεις της Παρρασίας. Γνωρίζεις γι' αυτές;
- Και βέβαια! Τους είπε με χαρά η γιαγιά. Έχω ακούσει πολλές ιστορίες από τις γιαγιάδες μου κι αυτές από τις δικές τους γιαγιάδες. Τώρα πια βέβαια υπάρχουν τα καινούρια χωριά, κάποια με διαφορετικά ονόματα, κάποια με τα ίδια. Εσείς ποιά ψάχνετε;
- Έχουμε μαζί μας κι ένα χάρτη, που μας δείχνει ότι κάπου εδώ κοντά βρίσκονταν η Μακαρία, οι Προσείς και το Ακόντιο.
- Δυστυχώς αυτές οι πόλεις δεν έχουν βρεθεί ακόμα. Πραγματικά, ήταν κοντά στην περιοχή, όπως μου είπαν και οι παππούδες μου. Κανείς όμως ως τώρα δεν κατάφερε να τις βρει. Το μόνο που ξέρω είναι ότι οι άνθρωποι που έμεναν στις πόλεις αυτές, όπως και στις υπόλοιπες της Παρρασίας, μετακόμισαν στην αρχαία Μεγαλόπολη. Μην κουραστείτε, λοιπόν, να τις ψάξετε. Πηγαίνετε στις υπόλοιπες.
- Γιαγιά σε ευχαριστούμε πολύ για τις πληροφορίες σου!
- Να έχετε την ευχή μου, καλοί μου αετοί! Καλό σας δρόμο!

Η πληροφορίες και η συμβουλή της γιαγιάς βοήθησαν τους αετούς να κερδίσουν λίγο χρόνο. Στάθηκαν στο πυκνό φύλλωμα ενός δέντρου να μελετήσουν σύντομα το χάρτη και να βρουν τον επόμενο προορισμό τους. Θα πήγαιναν στη Βρένθη. Πέταξαν λίγο βιαστικά γιατί βρισκόταν αρκετά μακρύτερα. Δεν άργησαν όμως πολύ να φτάσουν. Αυτή τη φορά δε δυσκολεύτηκαν τόσο να δουν αυτό που έψαχναν: επάνω στο λόφο βρισκόταν το σημερινό χωριό. Αυτή ήταν και η θέση της αρχαίας πόλης, το θυμούνταν καθαρά. Τώρα βέβαια όλα τα κτήρια ήταν διαφορετικά από τα αρχαία και στην κορυφή του λόφου βρισκόταν ένα κάστρο. Εκεί ανέβηκαν για να ξαποστάσουν και να δουν όλο το χωριό από ψηλά. Άκουσαν όμως φωνές και κατάλαβαν ότι έρχονταν από την αυλή του σχολείου. Ήταν διάλειμμα και τα παιδιά είχαν βγει στην αυλή. Οι αετοί πέταξαν μέχρι εκεί για να μιλήσουν με τα παιδιά. Πάντα χαίρονταν, όπως όλα τα ζώα, να συζητούν με παιδιά.

- Καλημέρα!

- Καλημέρα!

Αλλά παιδιά τους κοίταξαν με θαυμασμό, άλλα τρώμαξαν λίγο από το πόσο μεγάλοι ήταν. Δεν είχαν ξαναδεί από κοντά αετούς.

- Θέλαμε να σας ρωτήσουμε το όνομα του χωριού.
- Εδώ είναι η Καρύταινα. Δε γνωρίζετε το χωριό μας;
- Έχουμε πολύ καιρό να έρθουμε. Την τελευταία φορά εδώ υπήρχε η πόλη Βρένθη. Θέλαμε να δούμε τί θα βρούμε σε αυτή τη θέση τώρα.
- Γνωρίζουμε γι' αυτήν. Κάναμε μία εργασία για την ιστορία του χωριού μας και μάθαμε πολλά πράγματα. Πήγαμε σε μία βιβλιοθήκη που υπάρχει στην Ανδρίτσαινα, ένα χωριό όχι πολύ μακριά από εδώ και βρήκαμε πολλά βιβλία και έγγραφα παλιά, φωτογραφίες, σχέδια που λέγονται γκραβούρες. Χρησιμοποιήσαμε όμως και ηλεκτρονικούς υπολογιστές για να βρούμε πληροφορίες πιο εύκολα και γρήγορα από το σχολείο και από το σπίτι μας. Έτσι μάθαμε και για την Παρρασία.
- Εκεί ζούσαμε κάποτε και ταξιδεύουμε για να ξαναδούμε την περιοχή. Βιβλία και αρχεία και φωτογραφίες έχουμε ξαναδεί. Όμως από υπολογιστές, όπως τους λέτε, δεν έχουμε ιδέα!
- Όποτε έχετε χρόνο μπορείτε να έρθετε στο σχολείο να σας μάθουμε πολλά πράγματα γι' αυτούς!
- Μία άλλη φορά παιδιά! Σας ευχαριστούμε αλλά πρέπει να συνεχίσουμε το ταξίδι μας.

Έτσι ξεκίνησαν ξανά την πορεία τους προς την επόμενη πόλη. Σύντομα διαπίστωσαν όμως ότι βγήκαν από την περιοχή που λεγόταν Αρκαδία και πέρασαν στη σημερινή Ηλεία. Η Παρρασία όμως ήταν περιοχή της Αρκαδίας στα πολύ παλιά χρόνια. Για μία ακόμα φορά συνειδητοποίησαν πόσο πολύ είχαν αλλάξει τα πράγματα από τις μέρες τους. Τότε έφτασαν και στη Θεισόα. Παράξενο... Αυτό το χωριό, αν και ήταν πλέον διαφορετικό από την πόλη που θυμούνταν και σε διαφορετική θέση, είχε το ίδιο όνομα με αυτή. Στάθηκαν σε ένα δέντρο έξω από το χωριό για να τη βρουν. Τότε άκουσαν μία φωνή να τους χαιρετά! Ξαφνιάστηκαν και κοίταξαν κάτω από το δέντρο. Η φωνή ερχόταν από εκεί.

- Καλώς τους αετούς του Λυκαίου! Τί κάνετε; Με θυμάστε; Είμαι η νύμφη Θεισόα. Οι κάτοικοι του χωριού με ξέρουν και ως νεράιδα, αν και αποφεύγω να εμφανίζομαι μπροστά τους.
- Σωστά, είσαι η νύμφη που έδωσε το όνομά της στην αρχαία πόλη! Επάνω σε λόφο δε βρισκόταν;
- Καλά θυμάστε, στο λόφο πάνω από το χωριό. Μπορείτε να πετάξετε να δείτε και το κάστρο που χτίστηκε αργότερα εκεί. Τα περισσότερα κτίσματα είναι βέβαια γκρεμισμένα πια. Ίσως

όμως σας θυμήσουν πως ήταν η πόλη τότε. Ακούω ανθρώπινες φωνές όμως και πρέπει να φύγω, δε θέλω να με δει κανείς! Καλή συνέχεια στο ταξίδι σας!

Πραγματικά, πλησίαζε μία παρέα τριών κατοίκων του χωριού. Οι αετοί έφυγαν βιαστικά για να μην πιάσουν κουβέντα μαζί τους. Είχαν λίγα πράγματα να βρουν ακόμα και κόντευε απόγευμα. Έπρεπε να προλάβουν πριν νυχτώσει. Πέταξαν γύρω από την κορυφή του λόφου, στον αρχαιολογικό χώρο, έριξαν μια σύντομη ματιά σε ότι απέμεινε από τα αρχαία κτίσματα και προχώρησαν παρακάτω. Τώρα έπρεπε να πάνε στην Αλίφειρα. Ήταν κι αυτή μέρος της Ηλείας τώρα πια.

Δεν άργησαν να φτάσουν σε ένα χωριό στην άκρη του οποίου υπήρχε μία ταμπέλα με το όνομα αυτό: Αλίφειρα. Αναγνώρισαν αμέσως το λόφο επάνω από το χωριό. Εκεί ήταν χτισμένη η αρχαία πόλη. Έκαναν κάποιους γύρους και είδαν ότι απέμεινε από τους αρχαίους ναούς στην κορυφή του, φαίνονταν πολύ καθαρά οι βάσεις τους. Κατέβηκαν στην πλαγιά του λόφου να ξεκουραστούν. Εκεί ήταν η αρχαία πόλη, όμως τα σπίτια της δε φαίνονταν πια, ούτε καν γκρεμισμένα. Ξαφνικά άκουσαν θόρυβο, σαν κάτι ή κάποιος να κινούνταν ανάμεσα στους πυκνούς θάμνους.

- Ποιός είναι εκεί;

- Είμαι η Ρόκα. Τώρα που είναι ακόμα ημέρα τριγυρνώ σαν νυφίτσα και το βράδυ θα ξαναγίνω νεράιδα. Δεν έχω πολύ καλές σχέσεις με τους αετούς, όμως εσείς φαίνεστε διαφορετικοί, σαν να έρχεστε από άλλη εποχή.

- Μη φοβάσαι, δε θα σε πειράξουμε. Πραγματικά, ήρθαμε από το Λύκαιο μετά από πάρα πολλά χρόνια να δούμε ξανά την Αλίφειρα. Ζούμε στην Παρρασία από πολύ παλιά και ίσως γνωρίζεις ότι η Αλίφειρα ήταν πόλη της περιοχής αυτής.

- Το ξέρω αλλά για να αναφέρετε το όνομα Παρρασία σημαίνει ότι έχετε πραγματικά πολύ καιρό να ταξιδέψετε εδώ. Η ονομασία αυτή δε χρησιμοποιείται πια, άλλωστε τώρα η Αλίφειρα ανήκει στην Ηλεία και όχι στην Αρκαδία. Για τους κατοίκους βέβαια δεν έχουν αλλάξει πολλά, η ιστορία τους παραμένει ίδια. Μόνο το όνομα του χωριού είχε αλλάξει για κάμποσα χρόνια. Λεγόταν Ρογκοζιό, αλλά τώρα πια είναι και πάλι Αλίφειρα. Ακούω κρυφά τις συζητήσεις τους τα βράδια που τρυπώνω σε σπίτια και στο καφενείο για να φάω και να ξεσταθώ.

- Ενδιαφέρουσες οι πληροφορίες σου Ρόκα, όμως τώρα πρέπει να φύγουμε. Μας μένει μία πόλη ακόμα να επισκεφτούμε και είναι πια απόγευμα. Πρέπει να προλάβουμε να επιστρέψουμε στο σπίτι πριν νυχτώσει.
- Καλό δρόμο και αν ξαναπετάξετε προς τα εδώ, ελάτε να με βρείτε, κάπου εδώ θα τριγυρνάω.

Ξεκίνησαν, λοιπόν, για τον τελευταίο τους σταθμό. Απέμενε η Φιγάλεια και ο ναός του Απόλλωνα στην κοντινή περιοχή Βάσσεσ. Κοίταξαν προσεκτικά το χάρτη, για να βρουν προς ποιά κατεύθυνση να πετάξουν και ξεκίνησαν. Πρώτα πέρασαν από την πλαγιά που βρισκόταν ο ναός. Ξαφνιάστηκαν γιατί στη θέση του αντίκρυσαν ένα στέγαστρο να σκεπάζει ολόκληρο το ναό και δε μπορούσαν να τον δουν. Είχε βέβαια ένα μικρό άνοιγμα χαμηλά, σαν πόρτα, αλλά δεν ήθελαν να διακινδυνεύσουν να εγκλωβιστούν εκεί μέσα. Προτίμησαν να διαβάσουν μόνο τις ταμπέλες που υπήρχαν για τους επισκέπτες. Είχε, λέει, σκεπαστεί ο ναός γιατί είχε πολύ σοβαρά προβλήματα στα υλικά του και στη βάση του κι έπρεπε να προστατευθεί έστω από τον αέρα, τη βροχή, τον ήλιο. Είχαν βάλει κάποια στηρίγματα σε διάφορα σημεία του και είχαν κάνει κάποιες εργασίες για να τον αναστηλώσουν και να συντηρήσουν τα υλικά από τα οποία είναι φτιαγμένος. Από τα σχέδια και τις φωτογραφίες στις ταμπέλες κατάλαβαν ότι είχε πάθει πολλές ζημιές, όμως στεκόταν σχεδόν όπως στην εποχή τους.

Αυτό που απέμενε τώρα ήταν να πάνε μέχρι τη Φιγάλεια κι ευτυχώς ήταν κοντά, γιατί δε τους έμενε πολύς χρόνος. Πέταξαν λίγο βιαστικά και κατέβηκαν σχεδόν μέχρι τον ποταμό Νέδα. Άκουγαν καθαρά το κελάρυσμα του νερού, όμως κάποια στιγμή ο ήχος αυτός άρχισε να μπερδεύεται με φωνή....

- Ακούς κάτι διαφορετικό;
- Νομίζω ότι ακούω μια φωνή! Έρχεται από το ποτάμι. Σαν να μιλά το νερό!
- Καλά ακούσατε, είμαι η Νέδα. Θυμάστε; Η νύμφη που έδωσα το όνομά μου στο ποτάμι. Έχω να σας δω από τότε.
- Θυμηθήκαμε τα παλιά και ήρθαμε να δούμε ξανά τις πόλεις της Παρρασίας, όπως και τη Φιγάλεια.
- Έχουν αλλάξει κάποια πράγματα από τότε. Η πόλη και τα μνημεία της είναι μισογκρεμισμένα και εδώ είναι πια Μεσσηνία και όχι Αρκαδία. Το χωριό που υπάρχει εδώ δίπλα λεγόταν Παύλιτσα, αλλά εδώ και αρκετά χρόνια λέγεται και πάλι Φιγάλεια. Η ιστορία βέβαια για τους κατοίκους είναι γνωστή.

- Ας πάμε λοιπόν να κάνουμε μια βόλτα. Αντίο Νέδα, θα σε ξαναδούμε!

Πέταξαν από χαμηλά στο ποτάμι προς τις πλαγιές, είδαν το σημερινό χωριό και μία αρχαία πηγή. Λίγο παραπάνω βρίσκονταν ίχνη της αρχαίας πόλης, οι αρχαίοι ναοί και το αρχαίο τείχος. Το τείχος ήταν το μόνο που φαινόταν σε κάποια σημεία σχεδόν όπως και τα αρχαία χρόνια.

Οι αετοί κοίταξαν ψηλά τον ήλιο. Είχε αρχίσει να δύει. Πέταξαν βιαστικά πίσω στο Λύκαιο. Δεν ήταν μακριά. Φτάνοντας στην κορυφή είδαν κάποιους ανθρώπους στο αρχαίο στάδιο να μαζεύουν τα εργαλεία τους. Θυμήθηκαν τους αγώνες, μάλλον γίνονταν προετοιμασίες για να αρχίσουν και αυτή τη χρονιά. Τους είχαν παρακολουθήσει πολλές φορές από τις κολώνες, στις οποίες στέκονταν άλλοτε. Είχαν βέβαια πολλά χρόνια να τους δουν, οπότε ήταν καλή ευκαιρία φέτος.

- Ας πάμε να ξεκουραστούμε, οι αγώνες ξεκινούν πολύ νωρίς το πρωί και είμαστε ήδη πολύ κουρασμένοι από το σημερινό ταξίδι.

- Με την ευκαιρία των αγώνων, νομίζω ότι θα έπρεπε να ερχόμαστε πιο συχνά στην περιοχή.

- Έχεις δίκιο, θα μπορούμε με αυτό τον τρόπο να παρακολουθούμε όλες τις εξελίξεις και να μαθαίνουμε τα νέα, να μη βρισκόμαστε μπροστά σε τόσο μεγάλες αλλαγές κι εκπλήξεις.

Πριν ο ήλιος χαθεί τελείως από τον ουρανό, οι αετοί πρόλαβαν και κούρνιασαν στα συννεφένια τους κρεβάτια. Ήταν πολύ χαρούμενοι και ικανοποιημένοι από όλες τις εικόνες που είδαν στο ταξίδι τους. Πολύ σύντομα ακούστηκε ένα βαθύ διπλό ροχαλητό. Είχαν στ' αλήθεια κουραστεί πολύ εκείνη την ημέρα. Ποιός ξέρει, μπορεί να ονειρεύονταν ξανά την Παρρασία εκείνο το βράδυ, πολύ πιο ζωντανή αυτή τη φορά, μαζί και οι δυο τους στο ίδιο όνειρο!

2.2 Η ψηφιακή συλλογή

Το δεύτερο αποτέλεσμα της παραπάνω διαδικασίας είναι μία ψηφιακή συλλογή με τον τίτλο «Η Παρρασία άλλοτε και τώρα». Η ηλεκτρονική διεύθυνσή της είναι: <http://195.130.127.98:8080/xmlui/handle/123456789/5261>.

Η ψηφιακή περιήγηση ξεκινά από την αρχική σελίδα της συλλογής. (Στιγμιότυπο 1) Αυτή περιέχει πληροφορίες για το αντικείμενο, το πλαίσιο, τους συντελεστές, το σκοπό της δημιουργίας της, σε ένα εισαγωγικό κείμενο. (Στιγμιότυπο 2) Παρουσιάζει έναν χάρτη της Παρρασίας, σε σχέση με την αρχαία Αρκαδία, καθώς και με τους τρεις σημερινούς νομούς της χώρας, μέρος των οποίων η εν λόγω περιοχή θα καταλάμβανε στις μέρες μας. (Στιγμιότυπο 3) Επιπλέον, παρουσιάζονται γενικά ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία για την περιοχή, οι πηγές όλων των πληροφοριών (Στιγμιότυπο 4,5,6), καθώς και η ιστορία (Στιγμιότυπο 7), η οποία απευθύνεται σε παιδιά και οικογένειες. Μετά από τα παραπάνω κείμενα υπάρχει μία λίστα με τα κέντρα της Παρρασίας. (Στιγμιότυπο 8)

Στο επάνω μέρος και στη δεξιά πλευρά της αρχικής σελίδας υπάρχουν πεδία αναζήτησης στη συγκεκριμένη συλλογή, όπως και σε όλες τις συλλογές του DSpace, με διάφορα κριτήρια, ορισμένα από το σύστημα. (Στιγμιότυπο 9)

Το όνομα κάθε κέντρου αποτελεί έναν υπερσύνδεσμο, ο οποίος οδηγεί σε μία νέα σελίδα για το εκάστοτε κέντρο. (Στιγμιότυπο 10) Η νέα αυτή σελίδα περιέχει τον τίτλο του, μία μικρογραφία σχετικής με αυτό εικόνας, ένα κατάλογο με τις εικόνες που παρουσιάζουν το εκάστοτε κέντρο και την περιγραφή τους, τον τίτλο «Μεταδεδομένα», καθώς και τη διεύθυνση και τον τίτλο της συλλογής. Η κάθε εικόνα με την περιγραφή της αποτελεί έναν υπερσύνδεσμο, ο οποίος με τη σειρά του οδηγεί σε μία νέα σελίδα, όπου προβάλλεται η αντίστοιχη εικόνα στο μέγεθος με το οποίο έχει καταχωρηθεί στην πλατφόρμα. (Στιγμιότυπο 11) Ο τίτλος «Εμφάνιση πλήρους αρχείου του αντικειμένου» αντίστοιχα οδηγεί σε σελίδα με όλα τα μεταδεδομένα για το τεκμήριο αυτό, όπως κείμενα, εικόνες και πηγές. (Στιγμιότυπο 12,13,14) Ο τίτλος της συλλογής, επίσης ως υπερσύνδεσμος, οδηγεί ξανά στην αρχική σελίδα.

Στη σελίδα με τα μεταδεδομένα σε πλήρη εμφάνιση, εμφανίζονται μικρογραφίες όλων των εικόνων. Η κάθε μικρογραφία, όπως και η εντολή «προβολή/άνοιγμα», αποτελούν υπερσύνδεσμους, οι οποίοι οδηγούν σε προβολή της αντίστοιχης εικόνας στο μέγεθος με το οποίο έχει εισαχθεί στην πλατφόρμα. Στο κάτω μέρος της σελίδας αυτής υπάρχουν ένας υπερσύνδεσμος με τον τίτλο της συλλογής, ο οποίος οδηγεί στην αρχική σελίδα, καθώς και ένας υπερσύνδεσμος που οδηγεί ξανά στην προηγούμενη, πιο σύντομη προβολή του εκάστοτε κέντρου-τεκμηρίου. (Στιγμιότυπο 10)

Στο κατώτατο μέρος κάθε σελίδας υπάρχουν υπερσύνδεσμοι, οι οποίοι, με τις κατάλληλες προγραμματιστικές ενέργειες, μπορούν να ενεργοποιηθούν για την ανατροφοδότηση της συλλογής και την επικοινωνία των ψηφιακών επισκεπτών με τους συντελεστές. (Στιγμιότυπο 15)

Ο ψηφιακός επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει πώς θα περιηγηθεί στη συλλογή. Προτείνεται μία πορεία μέσω της συγκεκριμένης δομής και σειράς των τεκμηρίων-κέντρων της Παρρασίας, μπορεί ωστόσο να επιλεγεί οποιοδήποτε κέντρο και με οποιαδήποτε σειρά. Το ίδιο ισχύει και με τις εικόνες που παρατίθενται σε κάθε παρρασική πόλη.

3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την ψηφιακή αυτή συλλογή και την ένταξη της ιστορίας, επιτυγχάνεται η παράλληλη πληροφόρηση ενήλικου και παιδικού κοινού σχετικά με το ίδιο θέμα αλλά με διαφορετικό μέσο και λόγο. Επίσης, χρησιμοποιείται μία ιστορία δομημένη επάνω σε συγκεκριμένο θέμα ως εργαλείο για παρουσίαση πληροφοριών σε παιδικό κοινό. Τα στοιχεία αυτά και μάλιστα σε συνδυασμό δεν εντοπίστηκαν σε άλλες συλλογές.

Η συγκεκριμένη πλατφόρμα αλλά και στοιχεία της συγκεκριμένης συλλογής, όπως τελικά δομήθηκε και παρουσιάζεται, συγκεντρώνουν κάποια χαρακτηριστικά, τα οποία μπορούν να προσελκύσουν κοινό από διάφορες κατηγορίες και με διαφορετικά ενδιαφέροντα, αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο τον αριθμό επισκεπτών. Δίνεται η δυνατότητα αναζήτησης με διάφορα κριτήρια και γίνεται λεπτομερής παράθεση πηγών των πληροφοριών και δεδομένων, στοιχεία που συνήθως ενδιαφέρουν επισκέπτες που αναζητούν πιο επιστημονικές πληροφορίες. Επίσης, η επιλογή μεταξύ της προτεινόμενης αλλά και μιας ελεύθερης πορείας στα κέντρα της Παρρασίας μπορεί να διευκολύνει επισκέπτες που ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τη συγκεκριμένη περιοχή από κοντά σε μια μελλοντική επίσκεψη ή ακόμα και από απόσταση, καθώς και αυτούς που την ανακάλυψαν τυχαία και με την ευκαιρία αυτή δαπανούν χρόνο σε μία ψηφιακή επίσκεψη. Η ιστορία μπορεί να προσελκύσει επιπλέον ενήλικους επισκέπτες, οι οποίοι αναζητούν εναλλακτικό τρόπο παρουσίασης ενός θέματος, όπως μέσα από μία αφήγηση.

Επιπλέον, η ιστορία μπορεί να προσελκύσει παιδιά που με την παρότρυνση των γονιών τους αναζητούν ευκαιρίες να περνούν ψυχαγωγικό χρόνο είτε μόνα τους, εφόσον είναι σε θέση να κάνουν ανάγνωση, είτε μαζί με τους γονείς τους σε προσχολικές ηλικίες. Μπορεί μάλιστα να δώσει την ευκαιρία σε γονείς που ενδιαφέρονται με οποιονδήποτε τρόπο για την περιοχή, να μιλήσουν γι' αυτή στα παιδιά τους ή ακόμα και να τα προετοιμάσουν, για παράδειγμα, σχετικά με μια μελλοντική επίσκεψη.

Με μία ψηφιακή περιήγηση στην εν λόγω συλλογή διαπιστώνει εύκολα κανείς ότι πραγματικά καθιστά εύκολη την πρόσβαση της περιοχής από απόσταση. Αυτό ισχύει όχι μόνο για επισκέπτες που κατοικούν μακριά, αλλά ακόμα και για ομάδες πληθυσμού που αδυνατούν να την προσεγγίσουν. Μπορούν με τον τρόπο αυτό να γνωρίσουν όχι μόνο την ιστορία της περιοχής, αλλά και το πολιτιστικό της απόθεμα.

Η ιστορία, ακόμα και στην απλή αυτή μορφή κειμένου, μπορεί να συνεισφέρει στον ποιοτικό χρόνο μεταξύ γονέων και μικρών παιδιών, είτε αυτά δεν είναι σε θέση να τη διαβάσουν μόνα τους λόγω ηλικίας, είτε απλά αρέσκονται στο να ακούν αφηγήσεις. Καθώς προηγείται των κέντρων-τεκμηρίων της Παρρασίας, μπορεί να ενισχυθεί στη συνέχεια με την προβολή των σχετικών εικόνων.

Τέλος, σημαντική αποδεικνύεται η λεπτομερής παράθεση των πηγών του παρουσιαζόμενου υλικού. Με τον τρόπο αυτό προφανώς προστατεύονται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και των πάροχών τους. Επιπλέον, η παράθεση των πηγών μπορεί να βοηθήσει τον επισκέπτη της συλλογής αυτής να διασταυρώσει τις πληροφορίες, καθιστώντας τες έγκυρες. Επίσης, μπορεί να επεκτείνει την αναζήτησή του για το θέμα αυτό αλλά και για σχετικά θέματα σε άλλες σχετικές σελίδες και συλλογές.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ιστορία δεν επενδύθηκε με άλλα στοιχεία κι εργαλεία γραφιστικά, ψηφιακά ή διαδραστικά, ώστε να παρουσιάζει το θέμα με πιο ελκυστικό τρόπο στα παιδιά. Σκοπός ήταν να παραχθεί αρχικά το κείμενο ως το βασικό υλικό για μία τέτοια πρόταση. Ο περαιτέρω εμπλουτισμός του χρειάζεται τη συμμετοχή ατόμου ή ομάδας με ανάλογες τεχνικές γνώσεις και από συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο, ώστε να προχωρήσει στον οποιονδήποτε σχεδιασμό βασισμένο στην ιστορία αυτή. Αυτή ακριβώς η διαπίστωση αποτελεί και μία πρόταση για μελλοντική έρευνα επάνω στο θέμα.

Επιπλέον, μία αντίστοιχη ιστορία θα μπορούσε να ήταν μέρος της ιστοσελίδας ενός τοπικού φορέα, ώστε να εμπλουτίσει την εμπειρία της ψηφιακής επίσκεψης σε αυτή, να προσελκύσει μία επιπλέον κατηγορία κοινού και να ενισχύσει το ενδιαφέρον για μία περιοχή ή για μία θεματική ενότητα. Θα μπορούσε μάλιστα να λειτουργήσει στην ίδια λογική με επιμέρους ψηφιακές συλλογές και θεματικές δραστηριότητες, οι οποίες απευθύνονται σε παιδικό κοινό και σε οικογένειες, σε ιστοσελίδες μουσείων και βιβλιοθηκών, όπως τα παραδείγματα που παρουσιάστηκαν στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας.

Χρήσιμη, τέλος, θα ήταν και μία έρευνα κοινού σχετική με τη συλλογή με αυτή τη μορφή ή ακόμα και με την προέκτασή της εμπλουτισμένη με γραφιστικά και ψηφιακά μέσα. Θα μπορούσε να δώσει στοιχεία για την ανταπόκριση του παιδικού κοινού σε αυτό το μέσο πληροφόρησης και ψυχαγωγίας, καθώς και για το βαθμό ενδιαφέροντος για την από κοινού ενασχόληση παιδιών και γονέων με ένα τέτοιο θέμα σε αυτή τη μορφή.

Μία τέτοια έρευνα θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε οικογένειες με παιδιά στις τοπικές κοινωνίες της εν λόγω περιοχής που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς και σε κοινό που κατοικεί μεν σε άλλες περιοχές, το οποίο έχει όμως σχέση με την υπό εξέταση περιοχή ή ενδιαφέρεται ενδεχομένως να τη γνωρίσει ως επισκέπτης. Στόχος της έρευνας θα ήταν η ανατροφοδότηση της συλλογής με βάση τη γνώμη του κοινού, η οποία θα μπορούσε να επιφέρει προτάσεις για να τη βελτιώσει ή να τη συμπληρώσει και γενικότερα να δώσει μία εικόνα για την εντύπωση που του προκαλεί (Agosti *et al*, 2014, 5-6· Marsh *et al*, 2016, 328· NINCH, 2002, 179-180· TASI, 8).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Agosti, M., Orio, N., Ponchia, C. (2014). "Guided Tours Across a Collection of Historical Digital Images". In R.R. Del Turco, A.M. Tammaro, F. Tomasi, (ed.), *ACM International Conference Proceeding Series*, 3rd AIUCD Annual Conference on Humanities and Their Methods in the Digital Ecosystem AIUCD' 14, September 18-19, 2014, Bologna, Italy, No7, <http://dx.doi.org/10.1145/2802612.2802632>, (τελευταία πρόσβαση στις 11/5/2017), 1-6.

Arnott, L. (2016). "An ecological exploration of young children's digital play: framing children's social experiences with technologies in early childhood", *Early Years*, 36:3, <http://dx.doi.org/10.1080/09575146.2016.1181049>, (τελευταία πρόσβαση στις 19/3/2017), 271-288.

Aubrey, C. & Dahl, S. (2014). "The confidence and competence in information and communication technologies of practitioners, parents and young children in the Early Years Foundation Stage", *Early Years*, 34:1, <http://dx.doi.org/10.1080/09575146.2013.792789>, (τελευταία πρόσβαση στις 18/3/2017), 94-108.

Αυδίκος, Ε. (2007). «Παραμύθι, αφηγηματική κοινότητα και ετερότητα». Στο Σ. Κούτρας & Κ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού*. Αθήνα: Γρηγόρη, σσ. 25-39.

Bittel, N. & Bettoni, M. (2014). "Learning CSCW Through Fairytales: A Practical Model". In A. Cerone, D. Persico, S. Fernandes, A. Garcia-Perez, P. Katsaros, S. A. Shaikh, I. Stamelos (ed.), *Information Technology and Open Source: Applications for Education, Innovation and Sustainability, SEFM 2012, Lecture Notes in Computer Science*, vol. 7991. Berlin, Heidelberg: Springer, http://dx.doi.org/10.1007/978-3-642-54338-8_6, (τελευταία πρόσβαση στις 9/4/2017), pp 78-88.

Γιακωβάκη, Ν. (2006). *Η Πελοπόννησος. Χαρτογραφία και Ιστορία 16ος-18ος αι.* Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Christen, K. (2009). "Access and Accountability The Ecology of Information Sharing in the Digital Age", *IN FOCUS Anthropology News*, April 2009, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1556-3502.2009.50404.x/abstract>, (τελευταία πρόσβαση στις 19/4/2017), 4-5.

Cole, T. (2002). "Creating a framework of guidelines for building good digital collections", *First Monday*, 7:5, <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/955/876>, (τελευταία πρόσβαση στις 19/4/2017).

Combi, M. (2016). "Cultures and Technology: An Analysis of Some of the Changes in Progress - Digital, Global and Local Culture". In K. J. Borowiecki, N. Forbes, A. Fresca, *Cultural heritage in a changing world*, SpringerOpen, http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-29544-2_5, (τελευταία πρόσβαση στις 18/4/2017), pp. 3-16.

Currie, A. & Sterelny, K. (2017). "In defence of story-telling", *Studies in History and Philosophy of Science xxx*, vol.61, March 2017, <http://doi.org/10.1016/j.shpsa.2017.03.003>, (τελευταία πρόσβαση στις 11/4/2017), 1-8.

Δραγούμης, Σ. (1921). *Χρονικόν Μορέως: τοπωνυμικά-τοπογραφικά-ιστορικά*. Αθήνα: τυπ. Π. Λεωνής.

Eschenfelder, K. and Caswell, M. (2010). "Digital cultural collections in an age of reuse and remixes", *FirstMonday*, 15:11, <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3060/2640>, (τελευταία πρόσβαση στις 14/5/2017).

Guccio, C., Martorana, M., F., Mazza, I., Rizzo, I. (2016) "Technology and public access to cultural heritage: The Italian experience on ICT for public historical archives", In K. J. Borowiecki, N. Forbes, A. Fresa (ed.), *Cultural Heritage in a Changing World*, SpringerOpen, http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-29544-2_5, (τελευταία πρόσβαση στις 10/5/2017), pp. 55-75.

Heaney, M. (2000). "An Analytical Model of Collections and their Catalogues", *UK Office for Library and Information Science*, Collection Description V.3-1, Oxford, www.ukoln.ac.uk/metadata/rsdp/model/amcc-v31.pdf, (τελευταία πρόσβαση στις 12/5/2017).

Husbands, Ch. (2004). *Τι σημαίνει διδασκαλία της ιστορίας; Γλώσσα, ιδέες και νοήματα*. Μτφρ. Α. Λυκούργος, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κακριδής, Ι. (1989). *Οι αρχαίοι Έλληνες στη νεοελληνική λαϊκή παράδοση*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Kang, S., Lee, Y., Lee, S. (2015). "Kids in Fairytales: Experiential and Interactive Storytelling in Children's Libraries". In *Proceedings of the 33rd Annual CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, CHI EA 2015, Apr 18-23, 2015, Seoul, Republic of Korea, 18, <http://dx.doi.org/10.1145/2702613.2732826>, (τελευταία πρόσβαση στις 21/4/2017), pp. 1007-1012.

Κατσαδώρας, Γ. (2007). «Η παιδαγωγική σημασία του μύθου ζώων». Στο Σ. Κούτρας & Κ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού*. Αθήνα: Γρηγόρη, σσ. 143-159.

Κοντή, Β. (1985). «Συμβολή στην ιστορική γεωγραφία της Αρκαδίας (395-1209)». *Byzantina Symmeikta*, 6. Ψηφιακή έκδοση: <http://dx.doi.org/10.12681/byzsym.699>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/4/2017), 91-124.

Κοττάκος, Α. (2003). *ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Μύθοι και εκπαίδευση: Προτάσεις για μία παιδαγωγική του μύθου*. Αθήνα: Ατραπός.

Λαμπροπούλου, Α. (1989). «Παύλιτσα Ηλείας. Ιστορικές και αρχαιολογικές μαρτυρίες». *Byzantina Symmeikta*, 8. Ψηφιακή έκδοση: <http://dx.doi.org/10.12681/byzsym.730>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/4/2017), 335-359.

Λεοντσίνης, Γ. (2006). *Διδακτική της ιστορίας: γενική-τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Leake, W. M. (1830α). *Travels in the Morea with a map and plans*, Vol.I. London: J. Murray.

Leake, W. M. (1830β). *Travels in the Morea with a map and plans*, Vol.II. London: J. Murray.

Λουκάτος, Δ. (1992). *Εισαγωγή στην ελληνική λαογραφία*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Lugmayr, A., Sutinen, E., Suhonen, J., Sedano, C. I., Hlavacs, H., Montero, C. S. (2016). "Serious storytelling-a first definition and review". In *Multimed Tools Appl*, <http://www.doi.org/10.1007/s11042-016-3865-5>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/4/2017), 1-24.

Μαλαφάντης, Κ. (2007). «Θέσεις του Δημητρίου Γληνού για τη διδασκαλία του παραμυθιού στο σχολείο». Στο Σ. Κούτρας & Κ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού*. Αθήνα: Γρηγόρη, σσ. 79-99.

Μαλαφάντης, Κ. (2006). *Το παραμύθι στην εκπαίδευση: Ψυχοπαιδαγωγική διάσταση και αξιοποίηση*. Αθήνα: Ατραπός.

Marsh, D., Punzalan, R., Leopold, R., Butler, B., Petrozzi, M. (2016). "Stories of impact: the role of narrative in understanding the value and impact of digital collections", *Archival Science*,

16:4, <http://dx.doi.org/10.1007/s10502-015-9253-5>, (τελευταία πρόσβαση στις 18/4/2017), 327–372.

Marti, P., Tittarelli, M., Iacono, I. (2016). "Itinerarium: Co-designing A Tangible Journey through history". In *Proceedings of the 9th Nordic Conference on Human-Computer Interaction*, NordiCHI '16, October 23-27, 2016, Gothenburg, Sweden, no.84, <http://dx.doi.org/10.1145/2971485.2996474>, (τελευταία πρόσβαση στις 18/4/2017), 1-6.

Μέγας, Γ. (1972). *Εισαγωγή εις την λαογραφίαν*. Αθήνα: χ.ό.

Μερακλής, Γ. (2007). «Εξοχη αφήγηση ή σκάνδαλο;». Στο Σ. Κούτρας & Κ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού*. Αθήνα: Γρηγόρη, σσ. 9-23.

Μερακλής, Μ. (2011). *Ελληνική λαογραφία: Κοινωνική συγκρότηση. Ήθη και έθιμα. Λαϊκή τέχνη*. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου-Α. Καρδαμίτσα.

Μπενέκος, Δ. (2006). *Πολιτισμική παράδοση και Εκπαίδευση. Μορφωτική προσέγγιση, εκπαιδευτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

NINCH (2002). *The NINCH Guide to Good Practice in the Digital Representation and Management of Cultural Heritage Materials (online ed.)*, www.ninch.org/guide.pdf, (τελευταία πρόσβαση στις 12/5/2017), i-95.

NISO Framework Working Group & The Institute for Museum and Library Services (2007). *A Framework of Guidance for Building Good Digital Collections*, 3η ed. Baltimore, Maryland: NISO, www.niso.org/publications/rp/framework3.pdf, (τελευταία πρόσβαση στις 12/5/2017), i-237.

Ολάγια, Π. (2005). *Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης*. Αθήνα: ROAD.

Palaiologou, I. (2016). "Children under five and digital technologies: implications for early years pedagogy", *European Early Childhood Education Research Journal*, 24:1, <http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2014.929876>, (τελευταία πρόσβαση στις 22/4/2017), 5-24.

Palmer, C., Knutson, E., Twidale, M., Zavalina, O. (2006). "Collection Definition in Federated Digital Resource Development", *Proceedings of the ASIS&T Annual Meeting*, November 3-8 2006, Austin, Texas, USA, V.43, <http://doi.org/10.1002/meet.14504301161>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/5/2017), 1-16.

Παμουκτσόγλου, Α. (2007). «Αξιοποίηση του παραμυθιού: Η περίπτωση της διαθεματικής προσέγγισης στην εκπαίδευση». Στο Σ. Κούτρας & Κ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού*. Αθήνα: Γρηγόρη, σσ. 119-125.

Παπανδρέου, Γ. (1991). *Η Ηλεία δια μέσου των αιώνων*. Λεχαινά: Ν.Ε.Λ.Ε. Ηλείας.

Παπαχατζής, Ν. (2004). *Πανσανίου Ελλάδος περιήγησις. Αχαιικά - Αρκαδικά*. Τ. 4, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.

Πίκουλας, Γ. (2009). «Ένα νόμισμα και κάποιες ιστορίες». Στο Σ. Δρούγου, Δ. Ευγενίδου, Χ. Κριτζάς, Ν. Καλτσάς, Β. Πέννα, Η. Τσούρτη, Μ. Γαλάνη-Κρίκου, Ε. Ράλλη (επιμ.), *Κεράτια Φιλίας Α Νομισματική-Σφραγιστική*. Αθήνα: Νομισματικό Μουσείο - σημα, http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=915:2010-10-14-17-31-05&catid=89, (τελευταία πρόσβαση στις 18/04/2017), σσ. 45-53.

Plowman, L. & McPake, J. (2013). "Seven Myths About Young Children and Technology", *Childhood Education*, 89:1, <http://dx.doi.org/10.1080/00094056.2013.757490>, (τελευταία πρόσβαση στις 21/4/2017), 27-33.

Plowman, L., Stephen, C., Mc Pake, J. (2010). "Supporting young children's learning with technology at home and in preschool", *Research Papers in Education*, 25:1, <http://dx.doi.org/10.1080/02671520802584061>, (τελευταία πρόσβαση στις 21/4/2017), 93-113.

- Plowman, L., Mc Pake, J., Stephen, C. (2008). "Just picking it up? Young children learning with technology at home", *Cambridge Journal of Education*, 38:3, <http://dx.doi.org/10.1080/03057640802287564>, (τελευταία πρόσβαση στις 21/4/2017), 303-319.
- Πολίτης, Ν. (1998). *Μελέται περί του βίου και της γλώσσης του ελληνικού λαού. Παραδόσεις*. Τ.Α', Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Ροντάρι, Τζ. (2001). *Γραμματική της φαντασίας. Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Μτφρ. Κασαπίδης Γιώργος, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Romano, B. G. & Voyatzis, M. (2010). "Excavating at the birthplace of Zeus. The Mt Lykaion Excavation and Survey Project", *Expedition Magazine*, March 2010, 52:1, <https://www.penn.museum/sites/expedition/excavating-at-the-birthplace-of-zeus/>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/3/2017), 9-21.
- Smith, MK., Barton, M., Bass, M., Branschofsky, M., McClellan, G., Stuve, D., Tansley, R., Walker, J. H. (2003). "DSpace: An Open Source Dynamic Digital Repository", *D-Lib Magazine*, January 2003, 9:1, <http://dx.doi.org/10.1045/january2003-smith>, (τελευταία πρόσβαση στις.....2017), 1-13.
- Stephen, C. & Edwards, S. (2015). "Digital play and technologies in the early years", *Early Years*, 35:2, <http://dx.doi.org/10.1080/09575146.2015.1026572>, (τελευταία πρόσβαση στις 27/4/2017), 227-227.
- Στρομπούλη, Α. (2009). «Παραμύθι στο μουσείο;», *Το Μουσείο*, 6, Ιούνιος, <http://www.museum-studies.uoa.gr/05C1Teuxi.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 20/4/2017), 4-13.
- TASI. "Technical advisory service for images. Advise paper. Getting practical with metadata", <http://www.tasi.ac.uk/advice/delivering/metadata.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 11/5/2017), 1-9.
- Terras, M. (2015), "Opening Access to collections: the making and using of open digitized cultural content ", *Online Information Review*, 39:5, <http://dx.doi.org/10.1108/OIR-06-2015-0193>, (τελευταία πρόσβαση στις 8/5/2017), 733 -752.
- Tryen, F. & Waelde, C. (2016). "Copyright, Cultural Heritage and Photography: a Gordian Knot?". In K. J. Borowiecki, N. Forbes, A. Fresca (ed.), *Cultural Heritage in a Changing World*, SpringerOpen, http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-29544-2_5, (τελευταία πρόσβαση στις 8/5/2017), pp. 77-96.
- Wickett, K., Doerr, M., Meghini, C. (2014). "Representing Cultural Collections in Digital Aggregation and Exchange Environments", *D-Lib Magazine*, May - June 2014, 20:5/6, <http://dx.doi.org/10.1045/may2014-wickett>, (τελευταία πρόσβαση στις 9/5/2017).
- Wickett, K., Isaac, A., Fenlon, K., Doerr, M., Meghini, C., Palmer, C., Jett, J. (2013). "Modeling cultural collections for digital aggregation and exchange environments", *CIRSS TECHNICAL REPORT 201310-1*, October 2013, <http://hdl.handle.net/2142/45860>, (τελευταία πρόσβαση στις 9/5/2017).
- Φαρμάκη, Σ. (2013). *Ατλας Γεωμυθολογίας της Πελοποννήσου · σύνδεση αρχαιολογίας και γεωλογίας*. Διδακτορική διατριβή, Πάτρα.
- Φωτόπουλος, Α. (1984). *Τα Ηλειακά του F. Rouqueville ανέκδοτος μετάφρασις (1831) μετά σχολίων Γεωργίου Σισίνη*. Ανάτυπον, Αθήνα: Εταιρεία Ηλειακών Μελετών.
- Zhang, A. & Gourley, D. (2008). *Creating digital collections. A practical guide*. Oxford; Chandos Publishing.

Διαδικτυογραφία

- «Δρόμοι του Πausανία. Αρκαδία, μια Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=50>, (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).
- «Ελλήνων Δίκτυο, εισήγηση για αρχαιολογικές ανακαλύψεις στη Αρκαδία», διαθέσιμο στο <http://www.hellinon.net/Arkadia.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).
- «Ιστορικά θέματα. Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/parasias.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).
- «e-gortynia. Ιστορία-Μυθολογία», διαθέσιμο στο <http://www.e-gortynia.gr/discovering-gortynia/history-and-mythology.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 05/04/2017).
- «Δρόμοι του Πausανία. Λύκαιο και Λυκόσουρα - Η Γενέθλιος Κοιτίδα των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=43>, (τελευταία πρόσβαση στις 06/05/2017).
- «Ιστορικά θέματα. όρος Λύκαιον, η Ιερή Κορυφή των Αρκάδων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/Likaion.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).
- «Ιστορικά θέματα. Αρχαία Λύκαια», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/AncientLykaia.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).
- «Αρχαία Λυκόσουρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/likos.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).
- «Δρόμοι του Πausανία. Πάνας, ο Αρκαδικός θεός», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=51>, (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).
- «Ναός Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1142, (τελευταία πρόσβαση στις 06/04/2017).
- «ExploringGreece. Ίσωμα Καρυών», διαθέσιμο στο http://www.exploring-greece.gr/el/show/23495/:ttd/ISSIOMA-KARION#.WKOop_ISx_k, (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).
- «Ίσωμα Καρυών», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/isomakarion.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).
- «Καρύταινα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/karitena.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 07/04/2017).
- «Θωκνία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/thoknia.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 08/04/2017).
- «Η μεσσηνιακή επανάσταση του 1834», διαθέσιμο στο <http://www.zourtsa.gr/MessiniakiEpanastasi1934.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).
- «Άνω Καρυές», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/kariesa.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 08/04/2017).
- «Θεισόα Ανδριτσαίνης Νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο <http://www.math.upatras.gr/~streklas/theisoa.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).

- «Αρχαία Αλίφειρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/alifira.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).
- «Σύγχρονα Λύκαια. Η αναβίωση των Λύκaiων Αγώνων», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/events/Lykaia.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).
- «Δρόμοι του Πausανία - Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=28>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).
- «naturagraeca - Λίμνη Τραπεζούντα», διαθέσιμο στο <http://www.naturagraeca.com/ws/129,191,279,1,1,ΛίμνηΤραπεζούντα>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/04/2017).
- «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες των οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο <http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=el>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).
- «Γορτυνιακά - Μετονομασίες οικισμών Αρκαδίας (1920)», διαθέσιμο στο <http://saouarcadian.blogspot.gr/2010/07/m-1920.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).
- «The Parrhasian Heritage Park», διαθέσιμο στο <http://parrhasianheritagepark.org/en/>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/04/2017).
- «Metadata Innovation, Dublin Core Metadata Initiative», διαθέσιμο στο <http://dublincore.org/index.shtml>, (τελευταία πρόσβαση στις 19/05/2017).
- «ΕΠΙΣΕΤ - Διαδραστικός Πολιτισμός», διαθέσιμο στο <http://www.epset.gr/el/Digital-Content/Interactive-Culture>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «Η Καστροπολιτεία του Μυστρά - Ιστορία & Χαρακτήρας της Βυζαντινής Πόλης», διαθέσιμο στο <http://www.culture.gr/culture/mystras-edu/history/index.html#>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «Εξερευνώντας τον κόσμο του Βυζαντίου», διαθέσιμο στο <http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=index&lang=gr>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «NOESIS - Ταξίδι στη γνώση-κινούμενα σχέδια», διαθέσιμο στο <http://www.noesis.edu.gr/noesis-και-εκπαίδευση/ταινίες-κινουμένων-σχεδίων/>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «Google - 7 Διαδραστικά παιχνίδια που βρίσκονται στο google maps», διαθέσιμο στο <http://gr.ign.com/google/29058/feature/7-diadrastika-paikhnidia-pou-briskontai-sto-google-maps>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «anna's pappas blog - Περιπατώντας στα ιστορικά μονοπάτια της Θεσσαλονίκης», διαθέσιμο στο <https://pappanna.wordpress.com/διδασκτικά-σενάρια/περπατώντας-στα-ιστορικά-μονοπάτι/>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/05/2017).
- «eleftheria online - Ένα σύγχρονο παραμύθι δίνει μαθήματα ελληνικής γλώσσας», διαθέσιμο στο <https://www.eleftheriaonline.gr/ellada-kosmos/politismos/item/115860-ena-sygyxrono-paramythi-dinei-mathimata-ellinikis-glossas>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/05/2017).
- «5ο Δημοτικό Σχολείο Χολαργού - Παιχνίδια», διαθέσιμο στο <https://5dimcholarg.wordpress.com/προγράμματα-2/εκπαιδευτικο-υλικο/παιχνίδια/>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/05/2017).

- «Libraries, Auckland Council - Kids», διαθέσιμο στο <http://www.aucklandlibraries.govt.nz/EN/kids/Pages/default.aspx>, (τελευταία πρόσβαση στις 16/05/2017).
- «BellinghamPublicLibrary», διαθέσιμο στο <https://www.bellinghampubliclibrary.org/>, (τελευταία πρόσβαση στις 16/05/2017).
- «FairportPublicLibrary - Kids», διαθέσιμο στο <http://www.fairportlibrary.org/kids/ebooks>, (τελευταία πρόσβαση στις 16/05/2017).
- «ArlingtonPublicLibrary, Bookflix», διαθέσιμο στο <http://library.arlingtonva.libguides.com/abouttumblebooks>, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).
- «RiSE: reflectance transformation imaging in spatial augmented reality for exhibition of cultural heritage», διαθέσιμο στο <http://dl.acm.org/citation.cfm?doid=2787626.2792626>, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).
- «SpringerLink - Immersive Digital Heritage Experience with the use of Interactive Technology», διαθέσιμο στο http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-319-48974-2_30, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).
- «SpringerLink - Educational Creative Use and Reuse of Digital Cultural Heritage Data for Cypriot UNESCO Monuments», διαθέσιμο στο http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-319-48496-9_72, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).
- «ACM Digital Library - Itinerarium:Co-designing a Tangible Journey Through History», διαθέσιμο στο <http://dx.doi.org/10.1145/2971485.2996474>, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).
- «NIH Kids Environment Kids Health - Wildlife in Research Triangle Park, North Carolina», διαθέσιμο στο <https://kids.niehs.nih.gov/topics/natural-world/wildlife/index.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 17/05/2017).

Πηγές εικόνων

Εικ.3-9,16,22,29,31-34,36,38,39,43,51-56,58,61-67 Προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της συγγραφέα.

Εικ.1 Ολάγια, Π. (2005). *Ευδαιμών Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης*. Αθήνα: ROAD, σσ.404-405, με περαιτέρω επεξεργασία από την συγγραφέα.

Εικ.2 Πίκουλας, Γ. (2009). «Ένα νόμισμα και κάποιες ιστορίες». Στο Σ. Δρούγου, Δ. Ευγενίδου, Χ. Κριτζάς, Ν. Καλτσάς, Β. Πέννα, Η. Τσούρτη, Μ. Γαλάνη-Κρίκου, Ε. Ράλλη (επιμ.), *Κερμάτια Φιλίας Α Νομισματική-Σφραγιστική*. Αθήνα: Νομισματικό Μουσείο - σημα, http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=915:2010-10-14-17-31-05&catid=89, (τελευταία πρόσβαση στις 18/04/2017), σ.46.

Εικ.10-14 «Αρχαία Λυκόσουρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/likos.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/06/2017).

Εικ.15,30 «Εισήγηση για αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην αρκαδία», διαθέσιμο στο <http://conference.arcadians.gr/index.php?itemid=35&catid=2>, (τελευταία πρόσβαση στις 11/06/2017).

Εικ.17 Ολάγια, Π. (2005). *Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης*. Αθήνα: ROAD, σσ.350-351.

Εικ.18 «Αρχαία Λυκόσουρα (Lycosoura)-Edward Dodwell 1834», διαθέσιμο στο <https://argolikivivliothiki.gr/2011/08/07/lycosoura/>, (τελευταία πρόσβαση στις 09/06/2017).

Εικ.19 «Γεωμυθική. Η βυζαντινή γέφυρα του Αλφειού στην Καρύταινα», διαθέσιμο στο <http://geomythiki.blogspot.gr/2016/08/blog-post.html>, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.20 «Αργολική αρχαιακή βιβλιοθήκη ιστορίας και πολιτισμού-Καρύταινα (Bathos Pres Trapezonte) - Otto Magnus von Stackelberg, 1834», διαθέσιμο στο <https://argolikivivliothiki.gr/2011/08/23/καρύταινα-bathos-pres-trapezonte-otto-magnus-von-stackelberg-1834/>, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.21 «Θεισά Ανδριτσαίνης, νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο <http://www.math.upatras.gr/~streklas/theisoa.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.23 «Aikaterini Laskaridis Foundation, Travellogues, 15th-20th century», διαθέσιμο στο <http://eng.travelogues.gr/item.php?view=51434>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/06/2017).

Εικ.24 «Ναός Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/epik.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/06/2017).

Εικ.25 1834: «Αργολική Αρχαιακή Βιβλιοθήκη Ιστορίας και Πολιτισμού», διαθέσιμο στο <https://argolikivivliothiki.gr/2011/04/30/o-ναός-του-επικούριου-απόλλωνα-temple-of-apollo-epicurus-on-mount-kot/>, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

Εικ.26-27 «Excavating at the birth-place of Zeus», διαθέσιμο στο <https://www.penn.museum/sites/expedition/excavating-at-the-birthplace-of-zeus/>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/06/2017).

Εικ.28 «Άνω Καρύες», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/places/kariesa.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 15/06/2017).

Εικ.35 «ΕΘΝΟΣ. Μεγαλόπολη: Προϊστορικά μυστικά», διαθέσιμο στο http://www.ethnos.gr/taksidi_peloponnisos/arthro/megalopoli_proistorika_mystika-63789552/, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.37 «Θεισά Ανδριτσαίνης, νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο <http://www.math.upatras.gr/~streklas/theisoa.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.40 «ExploringGreece.gr - Θωκνία (Βρωμοσέλα)», διαθέσιμο στο https://www.exploringgreece.gr/el/show/23500/:ttd/THOKNIA#.WSYV19yx_IU, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

Εικ.41 «520greeks.com - Των Ελλήνων οι κοινότητες», διαθέσιμο στο <http://www.520greeks.com/useful/apiditsa/>, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

Εικ.42 «Άρις Μεσσηνίας», διαθέσιμο στο <https://ariskalamata.wordpress.com/αρχαιο/φωτογραφίες/χωριο/>, (τελευταία πρόσβαση στις 12/06/2017).

Εικ.44-47 «Αριστομένης ο Μεσσήνιος - Αρχαία Αλίφειρα: η πόλη των Αρκάδων στην Τριφυλία», διαθέσιμο στο https://aristomenismessinios.blogspot.gr/2013/07/blog-post_10.html, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.48-50 «Αρχαία Αλίφειρα», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/archsites/xwroi/alifira.htm>, (τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017).

Εικ.57 Ολάγια, Π. (2005). *Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης*. Αθήνα: ROAD, σ.160.

Εικ.59 «LESS IS MORE», διαθέσιμο στο <http://less-ismore.tumblr.com/post/32611835434/the-temple-of-apollo-epicurius-at-bassae>, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

Εικ.60 «epikourios - Ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα», διαθέσιμο στο http://apia-epikourios.blogspot.gr/2010/06/blog-post_28.html, (τελευταία πρόσβαση στις 14/06/2017).

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

digital archaeologists=ψηφιακοί αρχαιολόγοι

digital repository=ψηφιακό αποθετήριο

digitally born items=γεννημένα ψηφιακά αντικείμενα

download=κατεβάζω

functional preservation=λειτουργική διατήρηση

hyperlink=υπερσύνδεσμος

human thoughtful=ανθρώπινη στοχαστική

interdisciplinary=διεπιστημονικός

interoperability=διαλειτουργικότητα

metadata=μεταδεδομένα

metadata qualifiers=εξειδικευτές μεταδεδομένων

mixed reality=μικτή πραγματικότητα

Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH)=Πρωτόκολλο

Πρωτοβουλίας Ανοιχτών Αρχείων για τη Συλλογή Μεταδεδομένων

open source=ανοιχτού κώδικα

persistent identifiers=σταθερά αναγνωριστικά στοιχεία

resize photographs=αλλαγή μεγέθους φωτογραφιών

screenshots=στιγμιότυπα

serious storytelling=σοβαρή αφήγηση

show full item record=εμφάνιση πλήρους αρχείου του κειμένου

tablets=ταμπλέτες

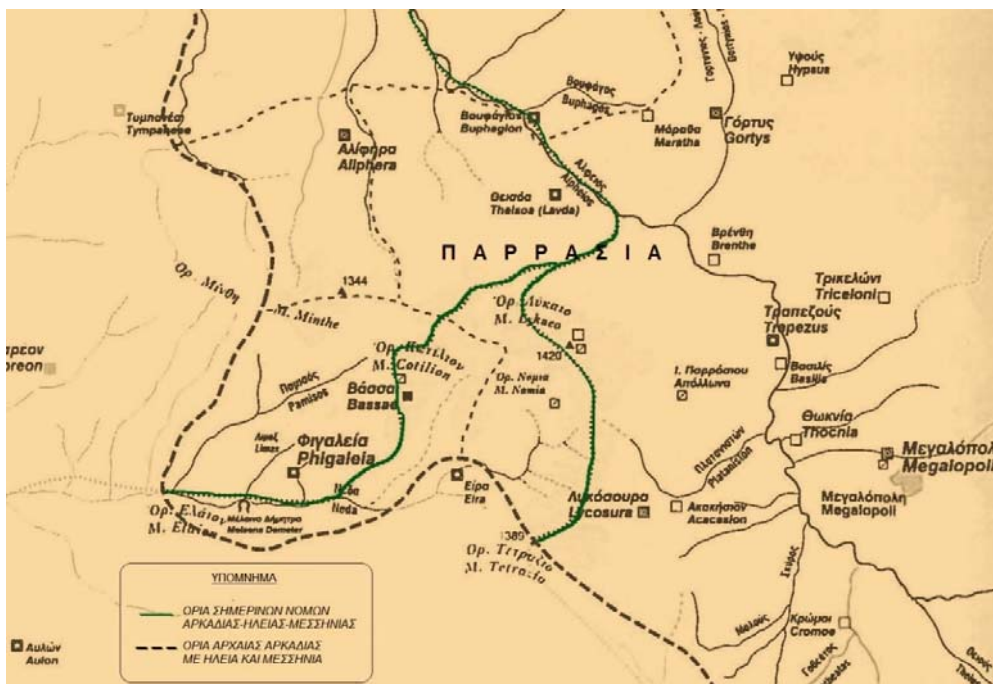
user interface=διεπαφή χρήστη

thumbnails=μικρογραφίες (εικόνων)

view/open=προβολή/άνοιγμα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A' Εικόνες

Εικ.1 Χάρτης Παρρασίας

Εικ. 2 Αργυρός οβολός Παρρασίων, όψεις 1 και 2

Εικ. 3 Χώρος Λύκαιων αγώνων

Εικ. 4 Χώρος Λύκαιων αγώνων

Εικ. 5 Ξενώνας Λύκαιου

Εικ. 6 Σύνολο κτηρίων Λύκαιου με βαθμιδωτή κατασκευή

Εικ. 7 Πηγή Αγνούς Λύκαιου

Εικ. 8 Λουτρά Λύκαιου

Εικ. 9 Βωμός και βάσεις κίωνων Λύκαιου

Εικ. 10 Περίβολος Λυκόσουρας

Εικ. 11 Κρήνη Λυκόσουρας

Εικ. 12 Λουτρά Λυκόσουρας

Εικ. 13 Ιερό Δέσποινας Λυκόσουρας

Εικ. 14 Μέγαρο Δέσποινας Λυκόσουρας

Εικ. 15 Τραπεζούντα

Εικ. 16 Περιοχή Τραπεζούντας

Εικ. 17 Παρθένος Απόλλωνας - Άγιος Ιωάννης

Εικ. 18 Αρχαία Λυκόσουρα 1834

Εικ. 19 Καρύταινα 1829

Εικ. 20 Καρύταινα 1834

Εικ. 21 Κάστρο Θεισόας

Εικ. 22 Κάστρο Θεισόας

Εικ. 23 Χάρτης Φιγάλειας 1841

Εικ. 28 Στεφάνωμα νικητών σύγχρονων Λύκaiων

Εικ. 29 Σύγχρονη Λυκόσουρα

Εικ. 30 Περιοχή Κυπαρισσίων - αεροφωτογραφία

Εικ. 31 Κυπαρίσσια

Εικ. 32 Λίμνη Τραπεζούντα

Εικ. 33 Μανριά

Εικ. 34 Καρύταινα

Εικ. 35 Καρύταινα - πανόραμα

Εικ. 36 Κάστρο Καρύταινας

Εικ. 37 Σύγχρονη Θεισόα - αεροφωτογραφία

Εικ. 38 Σύγχρονη Θεισόα

Εικ. 39 Περιοχή σύγχρονης Θωκνίας

Εικ. 40 Άποψη σύγχρονης Θεωκνίας

Εικ. 41 Απιδίτσα

Εικ. 42 Άρις

Εικ. 43 Σύγχρονη Αλίφειρα

Εικ. 44 Ιερό Αθηνάς Αλίφειρας άλλοτε

Εικ. 45 Ιερό Ασκληπιού Αλίφειρας άλλοτε

Εικ. 46 Κατοικία ιερέων Αλίφειρας άλλοτε

Εικ. 47 Ταφικό μνημείο άλλοτε

Εικ. 48 Ιερό Αθηνάς
Αλίφειρας σήμερα

Εικ. 49 Ιερό Ασκληπιού
Αλίφειρας σήμερα

Εικ. 50 Κατοικία ιερέων
Αλίφειρας σήμερα

Εικ. 51 Ταφικό μνημείο Αλίφειρας σήμερα

Εικ. 52 Ταφικό μνημείο Αλίφειρας σήμερα

Εικ. 53 Σύγχρονη Φιγάλεια

Εικ. 54 Ναός Αθηνάς Φιγάλειας

Εικ. 55 Κρήνη Φιγάλειας

Εικ. 56 Προς νεκρόπολη Φιγάλειας

Εικ. 57 Ταφικά μνημεία Φιγάλειας

Εικ. 58 Τείχος Φιγάλειας

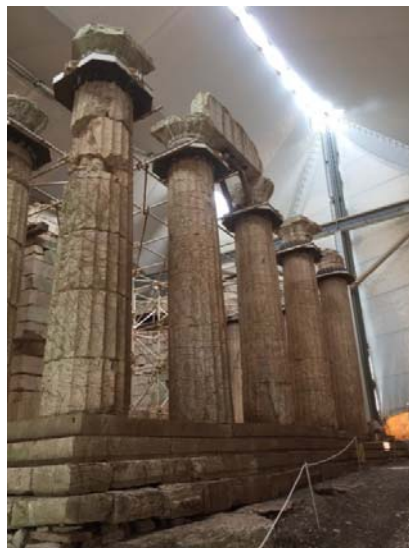
Εικ. 59 Βουκολική σκηνή στις Βάσσειες

Εικ. 60 Επικούριος Απόλλωνας μετά την αναστήλωση

Εικ. 61 Επικούριος Απόλλωνας - κίονες

Εικ. 62 Επικούριος Απόλλωνας - κίονες

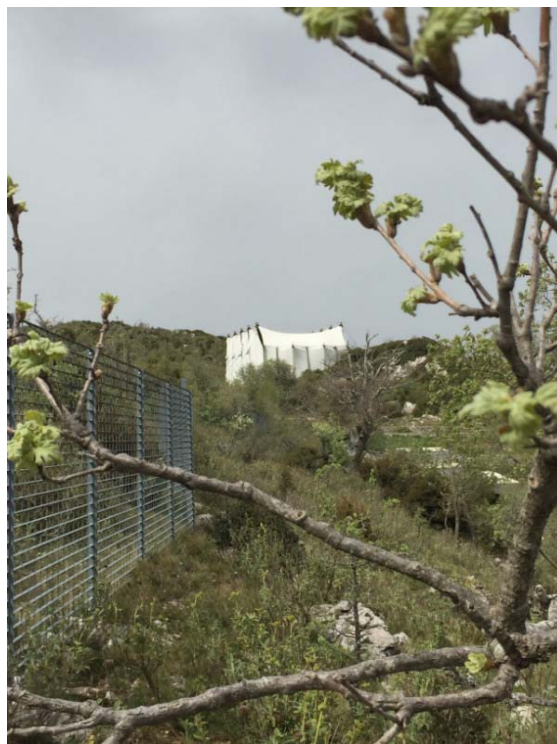
Εικ. 63 Επικούριος Απόλλωνας - εσωτερικό

Εικ. 64 Επικούριος Απόλλωνας σήμερα

Εικ. 65 Προσπάθεια ταύτισης και ανάταξης διάσπαρτων μελών

Εικ. 66 Επικούριος Απόλλωνας από μακριά

Εικ. 67 Επικούριος Απόλλωνας - διαδρομές

B' Στιγμιότυπα συλλογής

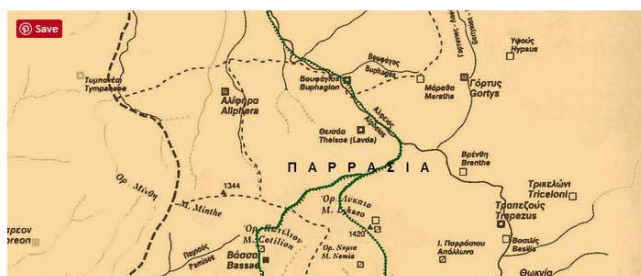
Η Παρρασία άλλοτε και τώρα

BROWSE BY

By Issue Date	Authors	Titles	Subjects
---------------	---------	--------	----------

Search within this collection:

	Go
--	----

Search

● Search DSpace

☐ This Collection

BROWSE

All of DSpace

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

This Collection

By Issue Date

Authors

Titles

Στιγμιότυπο 1 Η αρχική σελίδα

Η συλλογή αυτή παρουσιάζει την Παρρασία και τα κυριότερα κέντρα της από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας. Επιστημαίνει την ιδιαιτερότητά της να μην είναι πλέον αφηώς αρκαδική περιοχή, αλλά να μοιάζει σε τρεις νομούς: Αρκαδίας, Ηλείας και Μεσσηνίας. Απευθύνεται τόσο στο ενήλικο κοινό, χρησιμοποιώντας και μελέο και εικόνες, καθώς και τις πηγές του, όσο και στο παιδικό κοινό χρησιμοποιώντας μία ιστορία βασισμένη σε ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία, με παραμορφωτικό ωστόσο χαρακτήρα.

Δημιουργός της συλλογής είναι η Δημητρακοπούλου Δήμητρα, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του προγράμματος 'Αγωγή και Πολιτισμός' του τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Η συλλογή αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας με τίτλο 'Η Παράδοση Άλλοτε και τώρα: μια ψηφιακή συλλογή για μικρούς και μεγάλους διαδικτυακούς επισκέπτες', με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Παπαδόκη Ιωάννη, μέλος ΔΕΠ του ΤΑΒΜ της Σχολής Επιστήμης της Πληροφορίας και Πληροφορικής στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (στο Παράρτημα), και δημιουργήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Παρρασία ή Παρρασική αποτελούσε μία από τις αρχαιότερες περιοχές της Αρκαδίας και οι Παρρασίοι ένα από τα παλαιότερα έθνη των Αρκάδων. Μάλιστα θεωρούνται απόγονοι κάποιου της Πελοποννήσου, όπως λέει ο Αρκαδός, πριν ακόμα και από τη δημιουργία της Σελήνης. (1) Η γη τους τοποθετούνταν στη ΝΑ Αρκαδία, στις δύπκεις παρυφές της Λεκάνης της Μεγαλόπολης και στις ανατολικές κλίσεις του Λακίου όρους. (2) Συνόρευε με την περιοχή των Μανιακών, οι οποίοι αποτελούσαν άλλο αρκάο αρκαδικό φύλο. (3) Στο Στράβωνα αναφέρεται ως αρκαδική γη που συνόρευε με την επίσης αρκαδική περιοχή Αζάνια αλλά και με την Ηλεία (4) και πιο συγκεκριμένα με την ηλείακρη αρχαία Τριφυλία (5). Δεν είχε συνεντακτά καμία διέδδο στο θάλασσο ούτε και στόλο, γι' αυτό και οι Παρρασίοι συμμετείχαν στον πόλεμο της Τροίας με πλοία που τους έδωσε ο Αγαμέμνων. (6) Η Παρρασία θεωρούνταν ως η καρδιά της Αρκαδίας και για το λόγο αυτό η ονομασία Παρρασική χρησιμοποιήθηκε για όλους τους Αρκάδες. (6) Ακόμα και στους νεότερους χρόνους αναφέρεται ως «ομαλός του βασιλείου του Μοριά» (7)

11155

Subjects

MY ACCOUNT

Login

Register

DISCOVER

Subject

Παρουσίαση της παρρασικής Αλίφειρας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, καθώς και από παλαιότερες και σύγχρονες εικόνες του χώρου και των αρχαιολογικών καταλοίπων.

Παρουσίαση της παρρασιακής Βασιλίδας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου. (1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Βρένθης μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από παλαιότερε

Στιγμιότυπο 2 Εισαγωγικό κείμενο

Go

Η συλλογή αυτή παρουσιάζει την Παρρασία και τα κυριότερα κέντρα της από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας. Επισημαίνει την ιδιαιτερότητά της να μην είναι πλέον αμιγώς αρκαδική περιοχή, αλλά να μοιράζεται σε τρεις νομούς: Αρκαδίας, Ηλείας και Μεσσηνίας. Απευθύνεται τόσο στο ενήλικο κοινό, χρησιμοποιώντας κείμενο και εικόνες, καθώς και τις πηγές τους, όσο και στο παιδικό κοινό χρησιμοποιώντας μία ιστορία βασισμένη σε ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία, με παραμυθιακό υπόστοχο χαρακτήρα.

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

This Collection

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

MY ACCOUNT

Login

Register

DISCOVER

Subject

Παρουσίαση της παρρασιακής Αλφει

Στιγμιότυπο 3 Χάρτης της Παρρασίας

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Παρρασία ή Παρρασιακή αποτελούσε μία από τις αρχαιότερες περιοχές της Αρκαδίας και οι Παρράσιοι ένα από τα παλαιότερα έθνη των Αρκάδων. Μάλιστα θεωρούνται αυτόχθονες κάτοικοι της Πελοποννήσου, όπως όλοι οι Αρκάδες, πριν ακόμα και από τη δημιουργία της Σελήνης. (1) Η γη τους τοποθετούνταν στη ΝΔ Αρκαδία, στις δυτικές παρυφές της λεκάνης της Μεγαλόπολης και στις ανατολικές κλιτύς του Λυκαίου όρους. (2) Συνόρευε με την περιοχή των Μαιναλίων, οι οποίοι αποτελούσαν άλλο αρχαίο αρκαδικό φύλο. (3) Στο Στράβωνα αναφέρεται ως αρκαδική γη που συνόρευε με την επίσης αρκαδική περιοχή Αζανία αλλά και με την Ηλεία (4) και πιο συγκεκριμένα με την ηλείακη αρχαία Τριφυλλία (5). Δεν είχε συνεπώς καμία διέξοδο στη θάλασσα ούτε και στόλο, γι' αυτό και οι Παρράσιοι συμμετείχαν στον πόλεμο της Τροίας με πλοία που τους έδωσε ο Αγαμέμνωνας. (6) Η Παρρασία θεωρούνταν ως η καρδιά της Αρκαδίας και για το λόγο αυτό η ονομασία Παρράσιοι χρησιμοποιήθηκε για όλους τους Αρκάδες. (6) Ακόμα και στους νεότερους χρόνους αναφέρεται ως «ομφαλός του βασιλείου του Μοριά». (7)

Οι σημαντικότερες πόλεις της Παρρασίας ήταν η Λυκόσουρα, η Τραπεζούντα, η Βασιλίς, η Βρένθη, η Θεισά του Λυκαίου, η Θωκινία, το Ακακίσιον, η Μακαρία, η Δασέα, η Αλφειρα, η Φηγάλεια, η Προσεΐς, το Ακόντιον. (6.8) Περιλάμβανε δηλαδή και ένα μικρό μέρος της σημερινής Ηλείας αλλά και της Μεσσηνίας. Λατρευτικό τους κέντρο αποτελούσε το ιερό του Λυκαίου Δία στην κορυφή του ομώνυμου όρους, όπως βέβαια και για τους υπόλοιπους Αρκάδες, όπως προαναφέρθηκε. Οι Παρράσιοι αναφέρονται και ως επικοί της Κέας. Ακολούθησαν εκεί τον Αρισταίο, γιο του Απόλλωνα και συμβολική βουκολική μορφή σε όλο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Σύμφωνα με το μύθο, μετά από δεήσεις στο άστρο του Σείριου και στο Δία έφεραν βροχή στο νησί, λυτρώνοντας το από μεγάλη περίοδο ανυδρίας, καθιερώνοντας με τον τρόπο αυτό την τοπική λατρεία του Σείριου. (9) Εκτός όμως από τις παραδόσεις γύρω από το γένος αυτό, υπάρχουν και υλικά τεκμήρια που δίνουν στοιχεία για τη ζωή και τη δραστηριότητά τους. Ένα σημαντικό και πολύ σπάνιο εύρημα αποτελεί ένας αργυρός οβολός του 5ου π.Χ. αιώνα. Πρόκειται για κοπή των Παρρασίων και μοναδικό δείγμα πολιτικής τους συγκρότησης. (2)

Η πορεία των περισσότερων από τις πόλεις αυτές διακόπηκε με την μετοίκηση του πληθυσμού τους στην Μεγάλη Πόλη το 371 π.Χ. Ως οικιστές τους, δηλαδή εκπρόσωποι τους, εξέλεξαν ο Ποσειδάσιος και ο Θεόδοτος. Ωστόσο, οι κάτοικοι της Τραπεζούντας και της Λυκόσουρας αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τις πόλεις τους και για το λόγο αυτό διώχθηκαν από τους υπόλοιπους Αρκάδες. Ορισμένοι από τους κατοίκους της Λυκόσουρας σώθηκαν, καθώς αναζητήσαν άσυλο στο ιερό του Δία στο Λύκαιον όρος, ενώ, όσοι Τραπεζούντιοι σώθηκαν, κατέφυγαν στην Τραπεζούντα του Πόντου. Ο λόγος που επέλεξαν να κατευθυνθούν εκεί ήταν γιατί η Τραπεζούντα αποτελούσε παλαιότερη αποικία της πόλης τους. (6)

Ακόμα και μετά τη δημιουργία της Μεγαλόπολης, οι Αρκάδες διατηρούσαν επαφές με τις ρίζες τους. Για παράδειγμα, κατά τον ετήσιο εορτασμό προς τιμήν του θεού Απόλλωνα πρόσφεραν θυσία στο άγαλμά του, που είχε μεταφερθεί στην πόλη από τον ναό του στις Βάσσες και ολόκληρωναν τη θυσία τους στο ιερό του στις παρυφές του Λυκαίου όρους. (6.8) Μάλιστα συνήθιζαν να νοσηλεύονται με

(1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Βασιλίδας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου. (1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Βρένθης μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από παλαιότερες και σύγχρονες εικόνες του χώρου. (1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Δασέας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου και των αρχαίων γκιών καταλοίπων. (1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Θεισάδας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου και των αρχαίων γκιών καταλοίπων. (1)

Παρουσίαση της παρρασιακής Θωκινίας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες

Στιγμιότυπο 4 Η ιστορία της περιοχής

Εκκίνησε ως ιδέα το 2005 από τους αρχαιολόγους David Romano και Mary Voyatzis σε συνεργασία με μέλη της τοπικής κοινωνίας και σταδιακά εξελίχθηκε σε μία οργανωμένη προσπάθεια πλήρους τεκμηρίωσης και ανάδειξης της περιοχής. Μέχρι σήμερα έχουν συνεργαστεί πολλοί φορείς, όπως το Πανεπιστήμιο Πάτρας, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, η Αμερικανική Αρχαιολογική Σχολή, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας και τοπικοί φορείς των τριών νομών. (11)

1. «Αρκαδία, μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/pausanias/article.php?id=50>, τελευταία πρόσβαση στις 10/06/2017.
2. Πίκουλας, Γ. (2009). «Ένα νόμισμα και κάποιες ιστορίες». Στο Σ. Δρούγου, Δ. Ευγενίδου, Χ. Κρητζίς, Ν. Καλτσάς, Β. Πέννα, Η. Τσουρτή, Μ. Γαλάνη-Κρίκου, Ε. Ράλλη (επιμ.), Κερμάτια Φιλίας Α Νομισματική-Σφραγιστική. Αθήνα: Νομισματικό Μουσείο - σημα, http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=915:2010-10-14-17-31-05&catid=89, (τελευταία πρόσβαση στις 18/04/2017), σ.46.
3. «Αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην Αρκαδία», διαθέσιμο στο <http://www.hellinon.net/Arkadia.htm>, τελευταία πρόσβαση στις 10/06/2017.
4. Φωτόπουλος, Α. (1984). Τα Ηλείακά του F. Rouquenneville ανέκδοτος μετάφρασις (1831) μετά σχολίων Γεωργίου Σισίνη. Ανάπτυπον, Αθήνα: Εταιρεία Ηλείακων Μελετών, σ.414.
5. Παπανδρέου, Γ. (1991). Η Ηλεία δια μέσου των αιώνων. Λεχαινά: Ν.Ε.Λ.Ε. Ηλείας, σ.56.
6. Παπαχατζής, Ν. (2004). Παισανίου Ελλάδος περιήγησις. Αχαϊκά - Αρκαδικά. Τ. 4, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, σσ.179-184,291-293,349.
7. Πακωβάκη, Ν. (2006). Η Πελοπόννησος. Χαρτογραφία και Ιστορία 16ος-18ος αι. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σ.162.
8. «Αρχαία Παρρασία», διαθέσιμο στο <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/parasia.html>, τελευταία πρόσβαση στις 10/06/2017.
9. Ολάνγια, Π. (2005). Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης. Αθήνα: ROAD, σσ.99-100,138,186.
10. Κοντή, Β. (1985). «Συμβολή στην ιστορική γεωγραφία της Αρκαδίας (395-1209)». Byzantina Symmeikta, 6. Ψηφιακή έκδοση: <http://dx.doi.org/10.12681/byzsym.699>, (τελευταία πρόσβαση στις 10/4/2017), σσ.91-93,95,96.
11. "The Parrhasian Heritage Park, διαθέσιμο στο <http://parrhasianheritagepark.org/en/>, τελευταία πρόσβαση στις 10/6/2017.

- Χάρτης: Ολάνγια, Π. (2005). Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης. Αθήνα: ROAD, σσ.404-405, με περαιτέρω επεξεργασία από τη δημιουργό της συλλογής.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Πρώτος ηγεμόνας όλης της Αρκαδίας θεωρούνταν ο Πελασγός. Ο γιος του, Λυκάων, ίδρυσε τη Λυκόσουρα στο Λύκαιο όρος, έδωσε

Στιγμιότυπο 5 Πηγές

- Χάρτης: Ολάνγια, Π. (2005). Ευδαίμων Αρκαδία. Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης. Αθήνα: ROAD, σσ.404-405, με περαιτέρω επεξεργασία από τη δημιουργό της συλλογής.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Πρώτος ηγεμόνας όλης της Αρκαδίας θεωρούνταν ο Πελασγός. Ο γιος του, Λυκάων, ίδρυσε τη Λυκόσουρα στο Λύκαιο όρος, έδωσε στο Δία το προσωνόμιο Λύκαιος και καθιέρωσε τους πανάρχαιους αγώνες με την ονομασία Λύκαια. Σύμφωνα με το μύθο, ο Λυκάων θυσιάσε ανθρώπινο βρέφος στο Λύκαιο Δία και για το λόγο αυτό μεταμορφώθηκε σε λύκο, όπως και όλοι όσοι θυσίαζαν στο Λύκαιο Δία έκτοτε. Αν ωστόσο δε γεύονταν ανθρώπινο κρέας για δέκα χρόνια, ξαναγίνονταν άνθρωποι. Ο Λυκάων είχε πολλούς γιούς. Ο μεγαλύτερος από αυτούς, ο οποίος έγινε και βασιλιάς της Αρκαδίας, ήταν ο Νύκτιμος, ενώ οι υπόλοιποι ίδρυσαν πόλεις σε όλη την αρκαδική γη. Αντίστοιχα ιδρύθηκαν και πήραν τα ονόματά τους και οι περισσότερες πόλεις της Παρρασίας από τους παρακάτω γιούς του Λυκάωνα: το Φίγαλο, τον Τραπεζεύ, τον Δασεάτα, τον Μακαρεύ, τον Άκακο, το Θώκνο, τον Αλίητρο. Ο Λυκάων είχε όμως και μία κόρη, την Καλλιστή, η οποία απέκτησε από τον Δία τον Αρκάδα. Όταν ο Αρκάς διαδέχτηκε στη βασιλεία τον Νύκτιμο, εισήγαγε την καλλιέργεια σιταριού και μετέδωσε στους ανθρώπους την παρασκευή ψωμιού καθώς και την υφαντουργία. Επί των ημερών του Αρκάδα μετονομάστηκε η Πελασγία σε Αρκαδία (1)

Το λατρευτικό κέντρο της Παρρασίας αλλά και της Αρκαδίας γενικότερα ήταν το Λύκαιο όρος, στην κορυφή του οποίου υπήρχε ιερό αφιερωμένο στο Δία. Η μυθολογία για το Λύκαιο και το ιερό αναφέρει ότι υπήρχε περιοχή σε αυτό που ονομαζόταν Κρητέα, όπου πίστευαν ότι ανατράφηκε ο Δίας, αντί της Κρήτης. Τα ονόματα μάλιστα των νυμφών που τον ανέθρεψαν ήταν Θεισάα, Νέδα και Αγνώ, τα οποία και δόθηκαν αντίστοιχα από τους Αρκάδες σε παρράσια πόλη, σε ποτάμι και σε πηγή. Σε περιόδους έντονων και μακράς ξηρασίας ο ιερέας του Δία κατάφερνε με προσευχή, με θυσία και με τελετή με κλαδί βελανιδιάς στην πηγή Αγνώ να φέρει ξανά βροχή. Μάλιστα θεωρούνταν ότι από την πηγή αυτή ανάβλυζε η ίδια ποσότητα νερού τόσο το χειμώνα όσο και το καλοκαίρι. Επίσης, σύμφωνα με τον Παισανία, στο ιερό του Δία παρατηρούνταν το φαινόμενο να μην υπάρχει σκιά σε καμία ζωντανή ύπαρξη. Απαγορευόταν η είσοδος σε ανθρώπους και όποιος εισερχόταν δε ζούσε περισσότερο από ένα χρόνο. (1)

1. Παπαχατζής, Ν. (2004). Παισανίου Ελλάδος περιήγησις. Αχαϊκά - Αρκαδικά. Τ. 4, Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών, σσ.180-184, 311,343-348.

ΟΙ ΑΕΤΟΙ ΤΟΥ ΛΥΚΑΙΟΥ: ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ο αετός άνοιξε τα μάτια του αργά και κοίταξε γύρω του. Τα σύννεφα ήταν ολόλευκα και ο ουρανός καταγάλανος. Τέντωσε νυχελικά τις μακριές φτερούγες του, χαμομουρβήκε βαθιά και κοίταξε προς τον ζεστό ήλιο που έλαμπε ψηλά. Το συννεφένιο του κρεβάτι ήταν τόσο παννύχτιο και υαλοκρύσταλλο που δεν του έκανε κρύδι να σκευθεί. Δυνατότητα του αετιού του. να δε σκευάσει τον αετιού. 'Πανόρθευ' ανέστησε

Στιγμιότυπο 6 Η μυθολογία της περιοχής

Παρουσίαση της παρρασιακής Τραπεζούντας μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου και των αρχαιολογικών καταλοίπων. (1)

... View More

RSS FEEDS

 RSS 1.0

 RSS 2.0

 Atom

ΟΙ ΑΕΤΟΙ ΤΟΥ ΛΥΚΑΙΟΥ: ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ο αετός άνοιξε τα μάτια του αργά και κοίταξε γύρω του. Τα σύννεφα ήταν ολόλευκα και ο ουρανός καταγάλανος. Τέντωσε νωχελικά τις μακριές φτερούγες του, χασιμουρήθηκε βαθιά και κοίταξε προς τον ζεστό ήλιο που έλαμπε ψηλά. Το συννεφένιο του κρεβάτι ήταν τόσο παχύ και μαλακό, που δεν του έκανε καρδιά να σηκωθεί. Αναζήτησε τον αδερφό του, μα δε φαινόταν πουθενά. 'Παράξενο' σκέφτηκε, 'εδώ δίπλα μου κοιμήθηκε χθες το βράδυ'. Ξάφνου φύσηξε ένα ελαφρύ αεράκι και ένα πνιχτό ροχαλητό έφτασε στα αφτιά του. Το αεράκι ξαναφύσηξε δυνατότερο, ένα μικρό σύννεφο διαλύθηκε και από πίσω ξεπρόβαλε μια χρυσή ουρά. 'Νάτος!' είπε με βαριά από τον ύπνο φωνή. 'Ακόμα κοιμάται. Πρέπει να τον ξυπνήσω. Πρέπει να του πω για το όνειρο!'

- Ξύπνα υπναρά! Έχω κάτι να σου πω! - Μμμμ... Άσε με, νυστάζω - Ξύπνα σου λέω! Είδα ένα παράξενο όνειρο απόψε... - Ωχου! Πρέπει να μου το πεις τώρα, Δε μπορείς να περιμένεις λίγο;! - Ήταν πολύ 'ζωντανό', σαν να μου είχαν συμβεί όλα αυτά στ' αλήθεια.... - Δηλαδή, τί είδες; - Κρατούσα έναν χάρτη μιας χώρας που λεγόταν Παρρασία, με τα ονόματα κάποιων πόλεων: Λυκόσουρα, Ακακήσιο, Τραπεζούνα, Βασιλός, Θωκνία, Μακαρία, Δασέα, Βρένθη, Θεισός, Αλίφειρα, Φυγάλεια, Προσείς, Ακόντιο. Έγραφε και το όνομα της κορυφής ενός βουνού, Λύκαιο λεγόταν κι εκεί υπήρχε ένα αρχαίο ιερό. Καθώς διάβαζα τα ονόματα μου έρχονταν στο μυαλό εικόνες από τις πόλεις αυτές, σαν να είχαμε πάει σε όλες. Δεν ήταν όμως πολύ ξεκάθαρες, γιατί είχε περάσει πολύς καιρός από τότε. - Τώρα που το λες, νομίζω ότι έχω δει έναν χάρτη σε κάποιο συρτάρι, να, κάπου εδώ.... Πρέπει να βρίσκεται κάτω από άλλα χαρτιά, περίμενε να ψάξω.... Έχω χρόνια να τον ανοίξω.... Νομίζω αδερφέ μου, πάντως, ότι το όνειρό σου δε είναι τελείως φανταστικό. Τα ονόματα αυτά τα έχω ακούσει κι εγώ. Δε τα έχω διαβάσει απλά στο χάρτη που ψάχνω. Είναι παράξενο, αλλά νομίζω ότι κάποτε ζούσαμε σε μία άλλη χώρα, πολύ παλιά. Έχουν περάσει όμως τόσοοοοο χρόνια που οι αναμνήσεις μας μοιάζουν πια με όνειρα. Και αποκλείεται να έχουμε δει και οι δύο το ίδιο όνειρο! Εδώ επάνω στα σύννεφα που ζούμε εδώ και καιρό, δε βλέπουμε πώς αλλάζουν τα πράγματα στη γη. Είμαστε πια και πολύ μεγάλοι σε ηλικία κι έχουμε αρχίσει μάλλον να ξεχνάμε ή και να τα μπερδεύουμε λίγο... Το παθαίνουμε εμείς, οι ηλικιωμένοι αετοί! Α, να τος! Τον βρήκα επιτέλους! Κοίταξε τον, μήπως είναι αυτός. - Ναι, ναι! Ακριβώς αυτός είναι! Ολοίδιος με αυτόν στο όνειρό μου! - Πες μου για τις εικόνες που έβλεπες. Πως ήταν εκεί που πήγες; - Μα σου είπα, δυστυχώς δεν ήταν ξεκάθαρες, οπότε δε θυμάμαι πολλά πράγματα. Σκέφτομαι μήπως θα μπορούσαμε να κάνουμε ένα μικρό ταξίδι, να τα δούμε όλα ξανά από κοντά. Όσο και να προσπαθήσουμε από εδώ επάνω, δε θα τα καταφέρουμε. Όπως είπες κι εσύ, είμαστε πολύ μεγάλοι πια σε ηλικία και η περιήγηση αετσία μας όραση δεν είναι τόσο καλή όσο άλλοτε... - Έχεις δίκιο. Μάλλον πρέπει να αρχίσουμε να κατεβαίνουμε πιο συχνά στη γη. Και αυτή είναι μία καλή ευκαιρία: με τη βοήθεια του χάρτη να επισκεφτούμε όλες αυτές τις πόλεις!

Ξεκίνησαν λοιπόν οι δύο αετοί τις ετοιμασίες για το ταξίδι τους. Καθάρισαν τις μακριές τους φτερούγες, τις άνοιξαν όσο περισσότερο μπορούσαν και τις τίναξαν με δύναμη για να ξεμουδιάσουν. Είχαν καιρό να πετάξουν κάπου μακριά. Έφαγαν ένα καλό πρωινό για να έχουν δυνάμεις, πήραν το χάρτη της Παρρασίας και σχεδίασαν τη διαδρομή τους. Έπρεπε να αποφασίσουν από την αρχή προς τα που θα περνούσαν για να μην χάσουν πολλές διαδρομές χωρίς λόγο και κυρίως, θα ξεκινούσαν από το μεγαλύτερο σπίτι, τη νομαία

Στιγμιότυπο 7 Η ιστορία

Λύκαιο όρος και Λύκαιο

Unknown author

Λυκόσουρα

Unknown author

Ακακήσιο

Unknown author

Τραπεζούς

Unknown author

Βασιλός

Unknown author

Θωκνία

Unknown author

Δασέα

Unknown author

Βρένθη

Unknown author

Θεισός

Unknown author

Αλίφειρα

Unknown author

Φυγάλεια και ναός Επικούριου Απόλλωνα (Βάσσες)

Unknown author

Μακαρία

Στιγμιότυπο 8 Τα κέντρα της Παρρασίας - τεκμήρια

BROWSE BY

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

Search within this collection:

Go

☒ Search DSpace
 ☐ This Collection

BROWSE

All of DSpace

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

This Collection

By Issue Date

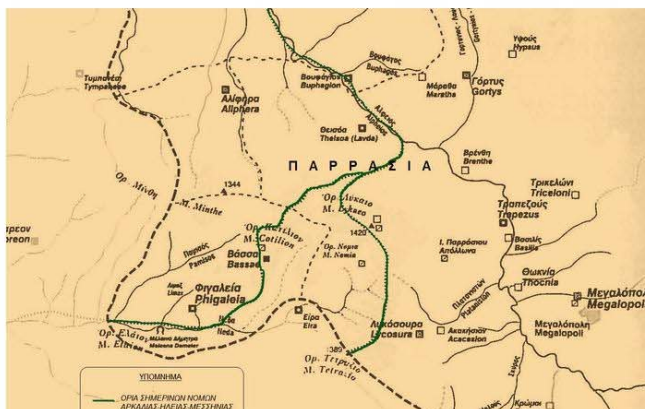
Authors

Titles

Subjects

MY ACCOUNT

Login

Στιγμιότυπο 9 Πεδία αναζήτησης

DSpace

Login

DSpace Home

/ Φοιτητές Χαροκόπειο 2016

/ Η Παράσια άλλοτε και τώρα

/ View Item

Θεισόα

URI

http://hdl.handle.net/123456789/5278

Collections

Η Παράσια άλλοτε και τώρα

View/Open

«Θεισόα Ανδρτσπσίνης, νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο http://www.math.upatras.gr/~strekias/theisoa.htm, τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017. (39.90Kb)

Προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της δ. ημιουργού της συλλογής. (134.5Kb)

«Θεισόα Ανδρτσπσίνης, νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο http://www.math.upatras.gr/~strekias/theisoa.htm, τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017. (33.49Kb)

Προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της δ. ημιουργού της συλλογής. (125.6Kb)

Metadata

Show full item record

☒ Search DSpace
 ☐ This Collection

BROWSE

All of DSpace

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

This Collection

By Issue Date

Authors

Titles

Στιγμιότυπο 10 Σελίδα τεκμηρίου

119

Στιγμιότυπο 11 Σελίδα με εικόνα σε πλήρη προβολή

show simple item record

Θεισόα

Τοποθεσία	Ηλεία	en_US
Ημερομηνία προσχώρησης στη συλλογή	2017-06-16T01:22:35Z	
Ημερομηνία διαθεσιμότητας	2017-06-16T01:22:35Z	
Προσδιοριστής	http://hdl.handle.net/123456789/5278	
Θεματική περιγραφή	Παρουσίαση της παρρασικής Θεισός μέσα από κείμενο με ιστορικά στοιχεία από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, καθώς και από σύγχρονες εικόνες του χώρου και των αρχαιολογικών καταλοίπων.	en_US
Ονομασία Κέντρου περιοχής Παρρασίας	Θεισόα	en_US
Πρόελευση υλικού	1. Παπαχατζής, Ν. (2004). Παισιανός Ελλάδος περιήγησις. Αρχαϊκά - Αρκαδικά. Τ. 4, Αθήνα: Εκδόσεις Αθηνών, σσ.291-292,344,350.	en_US
Πρόελευση υλικού	2. Leake, W. M. (1830β). Travels in the Morea with a map and plans, Vol.II. London: J. Murray, p.19,67.	en_US
Πρόελευση υλικού	3. «Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών - Μετονομασίες οικισμών της Ελλάδας», διαθέσιμο στο http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/4968?locale=en , τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017.	en_US

Search

☒ Search DSpace
 ☐ This Collection

BROWSE

All of DSpace

Communities & Collections

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

This Collection

By Issue Date

Authors

Titles

Subjects

MY ACCOUNT

Logout

Στιγμιότυπο 12 Μεταδεδομένα τεκμηρίου

Προέλευση υλικού	4. «Θεισόα Ανδριπταίνης, νομός Ηλείας», διαθέσιμο στο http://www.math.upatras.gr/~strekias/theisoa.htm , τελευταία πρόσβαση στις 13/06/2017.	en_US
Περίοδος αρχαιότητας	Η Θεισόα αποτελούσε μία ακόμη πόλη της Παρρασίας στην περιοχή της Μεγαλόπολης. Πήρε το όνομά της από τη νύμφη Θεισόα, η οποία ήταν μία από τις τροφούς του Δία στην Κρήτηα, σύμφωνα με την παράδοση που προαναφέρθηκε. (1)	en_US
Εποχή του περιηγητή Πausanias	Κατά την περιήγηση του γεωγράφου Πausanias το 2ο αι. μ. Χ. στην περιοχή, η Θεισόα αναφέρεται ως υπαρκτή κώμη ακόμα και τότε. (1)	en_US
Παλαιοχριστιανική περίοδος - Απελευθέρωση	Ο νεότερος οικισμός Θεισόα δημιουργήθηκε στη βυζαντινή εποχή με το όνομα Λάβδα, από ομώνυμη οικογένεια της περιοχής. Κατά τη φράγκικη κατοχή ανασκευάστηκε η οχύρωση της αρχαίας ακρόπολης και δημιουργήθηκε το κάστρο της Αγίας Ελένης στην ίδια θέση. (2,4) Σύμφωνα με τον Leake (2), σε γωνιακή θέση της ακρόπολης υπήρχε κτίσμα που έμοιαζε με πύργο που χρησιμοποιείτο για την επικοινωνία μεταξύ του κάστρου της Καρύταινας και αυτού της Ζάκουας, χτισμένων σε κορυφές βουνών της περιοχής. Επίσης, εντόπισε δύο πολύ μικρά χωριά με το όνομα Λάβδα, το ένα δίπλα στο άλλο.	en_US
Σύγχρονη εποχή	Στο λόφο πάνω από το σύγχρονο ομώνυμο οικισμό τοποθετείται ο αρχαίος οικισμός της Θεισόας και είναι πλέον ορατά μόνο λίγα ερείπια του τείχους της ακρόπολης. Δημόσια οικοδομήματα της κάτω πόλης έξω από την οχύρωση, καθώς και δείγματα αρχαίου συνοικισμού (ενεπίγραφοι και άλλοι λίθοι), ο οποίος πιθανότατα ανήκε σε αυτή. (1) Ο σύγχρονος πλησιέστερος οικισμός με τονομάστηκε από Λάβδα σε Θεισόα το 1915. (3,4)	en_US

Login

Register

Files in this item

Name: Κάστρο Θεισόας_1.jpg [View/Open](#)

Size: 39.90Kb

Format: JPEG image

Description: «Θεισόα Ανδριπταίνης, νομός ...»

Στιγμιότυπο 13 Μεταδεδομένα τεκμηρίου

Files in this item

Name: Κάστρο Θεισόας_1.jpg [View/Open](#)

Size: 39.90Kb

Format: JPEG image

Description: «Θεισόα Ανδριπταίνης, νομός ...»

Name: Κάστρο Θεισόας_2.jpg [View/Open](#)

Size: 134.5Kb

Format: JPEG image

Description: Προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της ...»

Name: Θεισόα αεροφωτογραφία.jpg [View/Open](#)

Size: 33.49Kb

Format: JPEG image

Description: «Θεισόα Ανδριπταίνης, νομός ...»

Name: Θεισόα σήμερα.jpg [View/Open](#)

Size: 125.6Kb

Format: JPEG image

Description: Προσωπικό φωτογραφικό αρχείο της ...»

This item appears in the following Collection(s)

- Η Παρρασία άλλοτε και τώρα
Η συλλογή αυτή παρουσιάζει την Παρρασία και τα κυριότερα κέντρα της από την αρχαιότητα μέχρι και τις μέρες μας.

[Show simple item record](#)

Στιγμιότυπο 14 Μεταδεδομένα τεκμηρίου

Θωκνία
Unknown author
Δασέα
Unknown author
Βρένθη
Unknown author
Θεισά
Unknown author
Αλίφειρα
Unknown author
Φιγάλεια και ναός Επικούριου Απόλλωνα (Βάσσεις)
Unknown author
Μακαρία
Unknown author
Ακόντιο
Unknown author
Προσείς
Unknown author

DSpace software copyright © 2002-2015 DuraSpace
[Contact Us](#) | [Send Feedback](#)

Theme by

@MIRE

Στιγμιότυπο 15 Επικοινωνία με το κοινό